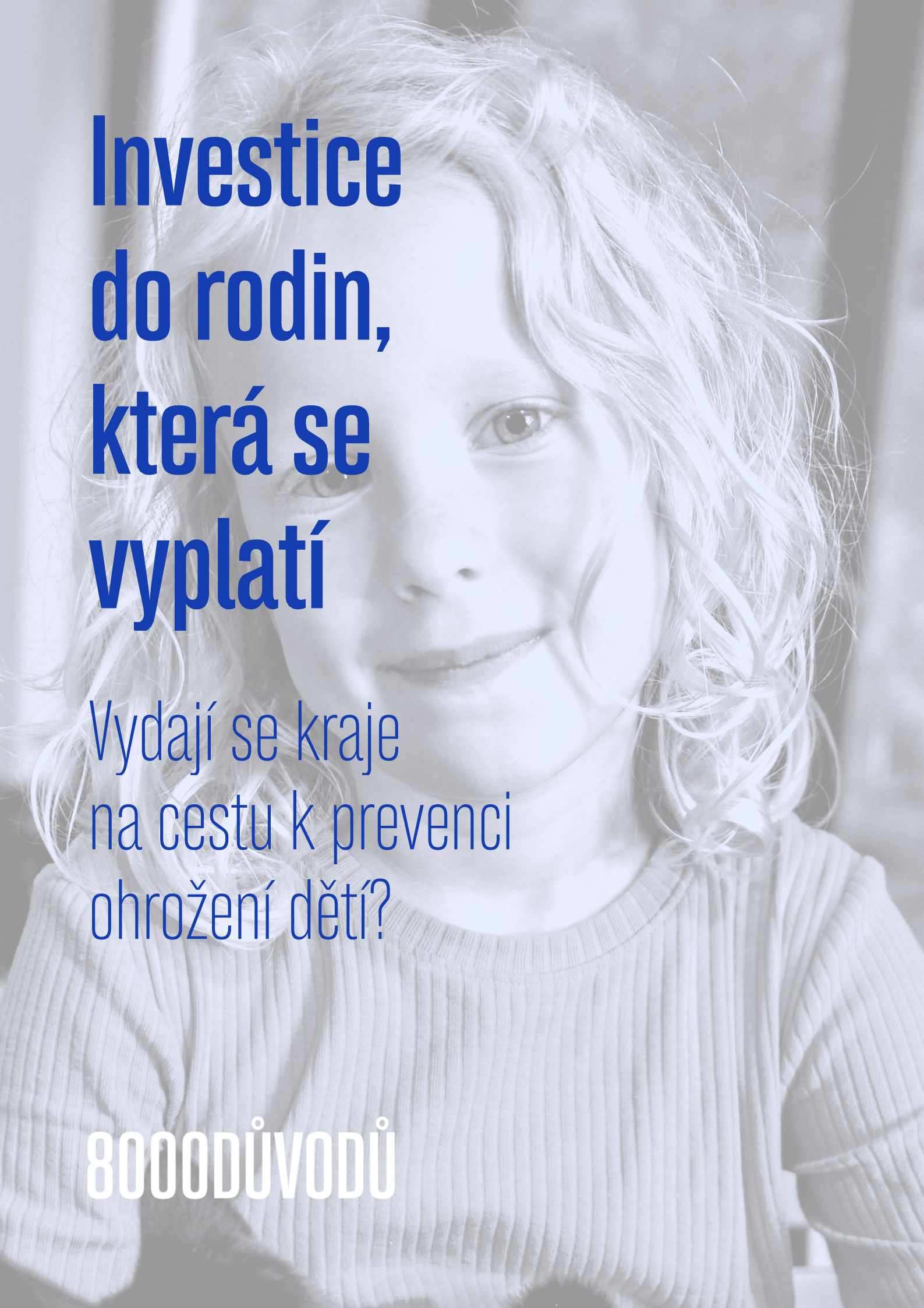




Investice do rodin, která se vyplatí

Vydají se kraje
na cestu k prevenci
ohrožení dětí?

8000 DŮVODŮ

Poděkování

Ministerstvu práce a sociálních věcí za poskytnutí dat z Výkazů o výkonu sociálně-právní ochrany dětí i výkazů vyplňovaných sociálními službami. MŠMT za poskytnutí vybraných dat z výkazu P1-04.

OBSAH

ÚVOD	4
 I. ČÁST: PROČ SE V PÉČI O OHROŽENÉ DĚTI V ČESKU NEHNEME Z MÍSTA, DOKUD NEZAJISTÍME ADEKVÁTNÍ FINANCOVÁNÍ NA DOČASNOU INTENZIVNÍ PRÁCI S RODINOU	7
1. KAPITOLA: PERMANENTNĚ PŘEPLNĚNÉ DĚTSKÉ DOMOVY DŮSLEDEK NEDOSTUPNOSTI INTENZIVNÍ PODPORY A TIKAJÍCÍ BOMBA PRO KRAJSKÉ ROZPOČTY 8	
2. KAPITOLA: DĚTI V DĚTSKÝCH DOMOVECH JSOU JEN ŠPIČKA LEDOVCE. DOČASNOU INTENZIVNÍ PODPORU POTŘEBUJEME I KVŮLI TOMU, CO SE DĚJE POD HLADINOU.	27
3. KAPITOLA: V PRAXI VYZKOUŠENÉ ŘEŠENÍ CO VÍME O EFEKTIVITĚ DOČASNÉ INTENZIVNÍ PODPORY RODINY?	32
4. KAPITOLA: NEVYUŽITÝ POTENCIÁL PREVENCE JE PODFINANCOVANÁ, PODPORA RODINY VĚTŠINOU NENÍ DOST INTENZIVNÍ.	40
 II. ČÁST: JAK NA TO MOŽNÁ PODOBA ZÁSDANÍ ZMĚNY K LEPŠÍMU, KTEROU JE MOŽNÉ UČINIT OD ROKU 2027	55
5. KAPITOLA: JAK ZVÝŠIT DOSTUPNOST DOČASNÉ INTENZIVNÍ PODPORY RODINY (POROVNÁNÍ HLAVNÍCH VARIANT)	56
6. KAPITOLA: KOLIK TO BUDE STÁT? KVANTIFIKACE NÁKLADŮ NA CÍLENOU FINANČNÍ PODPORU INTENZIVNÍ PRÁCE S RODINOU	75
7. KAPITOLA: MOHOU SI TO KRAJE DOVOLIT? POROVNÁNÍ NÁKLADŮ NA INTENZIVNÍ PODPORU RODIN S DISPONIBILNÍMI PROSTŘEDKY KRAJŮ	90
 ZÁVĚR A DOPORUČENÍ.....	102
Seznam tabulek a grafů	106
Přílohy	110

ÚVOD

Přestože se tato publikace zaměřuje na dočasnou intenzivní podporu rodiny, začíná – možná poněkud překvapivě – statistikami o přeplněnosti dětských domovů a o dopadech tohoto stavu na děti, kvalitu poskytované péče i rozpočty krajů. Důvod je jednoduchý: Právě vysoký počet dětí umisťovaných do dětských domovů představuje jeden z nejviditelnějších projevů toho, že systém podpory ohrožených rodin není schopen včas nabídnout dostatečně intenzivní pomoc tam, kde je nejvíce potřeba.

Děti žijící v dětských domovech přitom představují pouze pomyslnou špičku ledovce. Za každým dítětem umístěným mimo rodinu stojí mnohem větší skupina dětí, jejichž potřeby nejsou dostatečně naplňovány. Přestože se kapacity podpůrných služeb postupně zvyšují, dostupnost dočasné intenzivní podpory zůstává nízká. Důsledkem je to, že některé děti končí v dětských domovech, přestože by při včasné a dostatečně intenzivní podpoře mohly zůstat ve své rodině nebo se do ní vrátit podstatně dříve.

Otázce významu dočasné intenzivní podpory pro děti a jejich rodiny se podrobně věnovala naše výzkumná zpráva *Dočasná intenzivní podpora rodiny* z roku 2024. Ta shrnuje důkazy podložené praxí o tom, že intenzivní práce s rodinou významně snižuje riziko odebrání dítěte z rodiny a pomáhá omezovat jeho traumatizaci. Tato nová publikace na uvedené závěry navazuje. Nezaměřuje se proto znovu na otázku, zda (a jak) intenzivní podpora rodiny funguje, ale především na to, **jak lze zajistit její dostupnost v současném legislativním rámci a prakticky okamžitě.**

Pozornost je věnována především krajům. Právě kraje dnes nesou významnou část zátěže pramenící z financování přeplněných dětských domovů. Tento vývoj není dlouhodobě udržitelný.

Financování dočasné intenzivní podpory rodin nepředstavuje pouze podporu jedné sociální služby. Je to strategická investice, která pomáhá snižovat počet dětí umisťovaných do dětských domovů, vytváří lepší podmínky pro děti, které pobyťovou péči skutečně potřebují, a hlavně **přispívá k dlouhodobě udržitelnému fungování systému péče o ohrožené děti a poskytování služeb rodinám, které čelí náročným situacím a potřebují pomoc v nastavení bezpečného prostředí pro dítě, aniž by muselo dojít k jeho odebrání z rodiny.**

Druhá část publikace proto nabízí praktickou odpověď na otázku, jak mohou kraje rozvoj dočasné intenzivní podpory rodin zahájit již od roku 2027. Zaměřuje se zejména na možnosti jejího financování, odhad potřebných prostředků i na posouzení, zda si kraje mohou takovou investici dovolit.

Ukazuje přitom, že vzhledem k rychle rostoucím nákladům krajů na provoz dětských domovů – které se za poslední čtyři roky zvýšily o více než 400 milionů Kč – je vhodnější položit si opačnou otázku: **zda si mohou dovolit dočasnou intenzivní podporu rodin dále nerozvíjet.**

Vymezení hlavních pojmů

Dočasná intenzivní podpora rodiny (práce s rodinou)

Dočasná intenzivní podpora rodiny označuje časově omezenou, intenzivní podporu rodiny (spolupráci s rodinou), v níž nejsou dostatečně naplňovány potřeby dítěte nebo dětí. Jejím cílem je stabilizovat situaci rodiny, posílit rodičovské kompetence a vytvořit podmínky pro bezpečný vývoj dítěte. Podpora je poskytována ve vyšší intenzitě, než je průměrná intenzita podpory sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS). Zatímco u služeb typu SAS obvykle probíhá jedna návštěva v rodině týdně, případně méně často, v rámci dočasné intenzivní podpory jsou realizovány nejméně dvě návštěvy týdně, přičemž jejich četnost odpovídá aktuálním potřebám dítěte a rodiny.

V této zvýšené intenzitě je podpora poskytována po omezenou dobu, zpravidla maximálně po dobu dvou let, pouze ve výjimečných a odůvodněných případech může být prodloužena až na tři roky.

Přímá práce

Termín zahrnuje jak samotnou přímou práci v rodině, tak navazující činnosti vykonávané ve prospěch klienta, které se nemusejí odehrávat přímo v rodině.

Úvazky v přímé práci

Pracovní úvazky osob, které vykonávají přímou práci.

Transformovaný (komunitní) dětský domov

Dětský domov, který splňuje ustanovení § 12 odst. 2 zákona o ústavní výchově, tj. péče probíhá v bytech v bytových domech či v rodinných domech v běžné zástavbě, v nejvyšší možné míře se podobá běžnému životu a usiluje o maximální možné začlenění dětí do společnosti.

Seznam použitých zkratek

ČSÚ	Český statistický úřad
DD	dětský domov
EU	Evropská unie
ISPV	Informace a statistiky o průměrném výdělku
mil.	milion
mld.	miliarda
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NZDM	Nízkoprahová zařízení pro děti
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje
ORP	Obce s rozšířenou působností
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
RUD	rozpočtové určení daní
SAS	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
SVP	Střediska výchovné péče
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ZoRPÚR	Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
ZoZZ	Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek

I. ČÁST: PROČ

SE V PÉČI

O OHROŽENÉ DĚTI V ČESKU

NEHNEME Z MÍSTA,

DOKUD **NEZAJISTÍME**

ADEKVÁTNÍ FINANCOVÁNÍ

NA DOČASNOU INTENZIVNÍ

PRÁCI S RODINOU

1. KAPITOLA:

PERMANENTNĚ PŘEPLNĚNÉ

DĚTSKÉ DOMOVY

DŮSLEDEK NEDOSTUPNOSTI

INTENZIVNÍ PODPORY

A TIKAJÍCÍ **BOMBA**

PRO KRAJSKÉ ROZPOČTY

Realita dětských domovů: traumatizované děti se speciálními potřebami

Jakákoli diskuse o tom, do jaké míry jsou či nejsou dětské domovy přeplněné, musí v první řadě zohlednit, jaké děti v nich vyrůstají. Přestože dětské domovy nejsou specializovanými zařízeními pro děti se zdravotním postižením ani pro děti s náročným chováním, z dostupných dat je zřejmé, že v nich nevyrůstají „obyčejné“ děti.

Většina dětí žijících v dětských domovech je traumatizována. Jejich trauma nevzniká pouze v důsledku týrání či zneužívání (to uvádí DD jako důvod umístění v případě pouze 10 % dětí, které mají v péči),¹ ale častěji dlouhodobým zanedbáváním, trvalou nejistotou a životem v prostředí, které nedokázalo zajistit naplňování jejich základních potřeb. Celkem 69 % dětí v DD zažilo vážné a **dlouhodobé zanedbávání svých základních potřeb** (strava, hygiena, ošacení, bezpečí).² V řadě případů jde právě o důsledek toho, že rodinám nebyla včas poskytnuta dostatečně intenzivní podpora, která mohla pomoci nepříznivou situaci zvládnout a zabránit odebrání dítěte z rodiny.

Další významnou zátěž představuje samotné oddělení dítěte od jeho rodiny a přesun do neznámého prostředí mezi cizí dospělé i děti. Přestože může být umístění mimo rodinu nezbytným krokem k zajištění bezpečí dítěte, samo o sobě představuje závažnou stresovou a často traumatizující zkušenost.

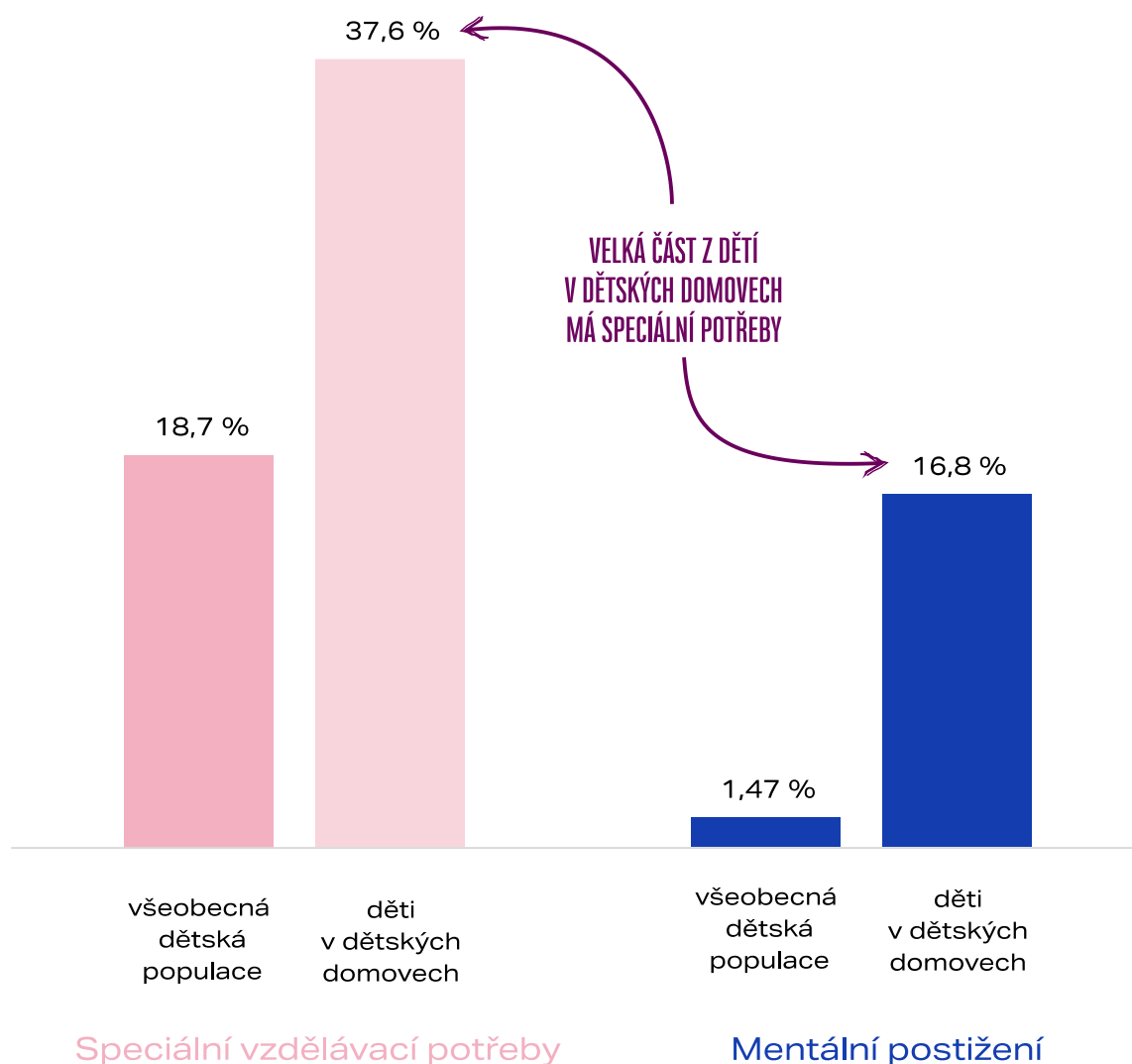
Významná část z dětí v DD (téměř 40 %) má navíc **speciální vzdělávací potřeby**, jak je vidět z Grafu 1. Výskyt mentálního postižení (byť v lehké formě) je mezi dětmi v DD dokonce desetkrát vyšší než v běžné populaci. Více než 20 % dětí žijících v DD pobírá **psychiatrickou medikaci**.³

¹ Viz výsledky z průzkumu realizovaného MŠMT, dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/O_200/Data_a_statistiky/Mimoradny_sber_v_ustavech_v_roce_2023_zaverecna_zprava.pdf (data o důvodech jsou na straně 5).

² tamtéž

³ tamtéž, strana 9

Graf 1: Porovnání podílu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (a s mentálním postižením) v dětských domovech s všeobecnou dětskou populací (všemi dětmi v základním vzdělávání)



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

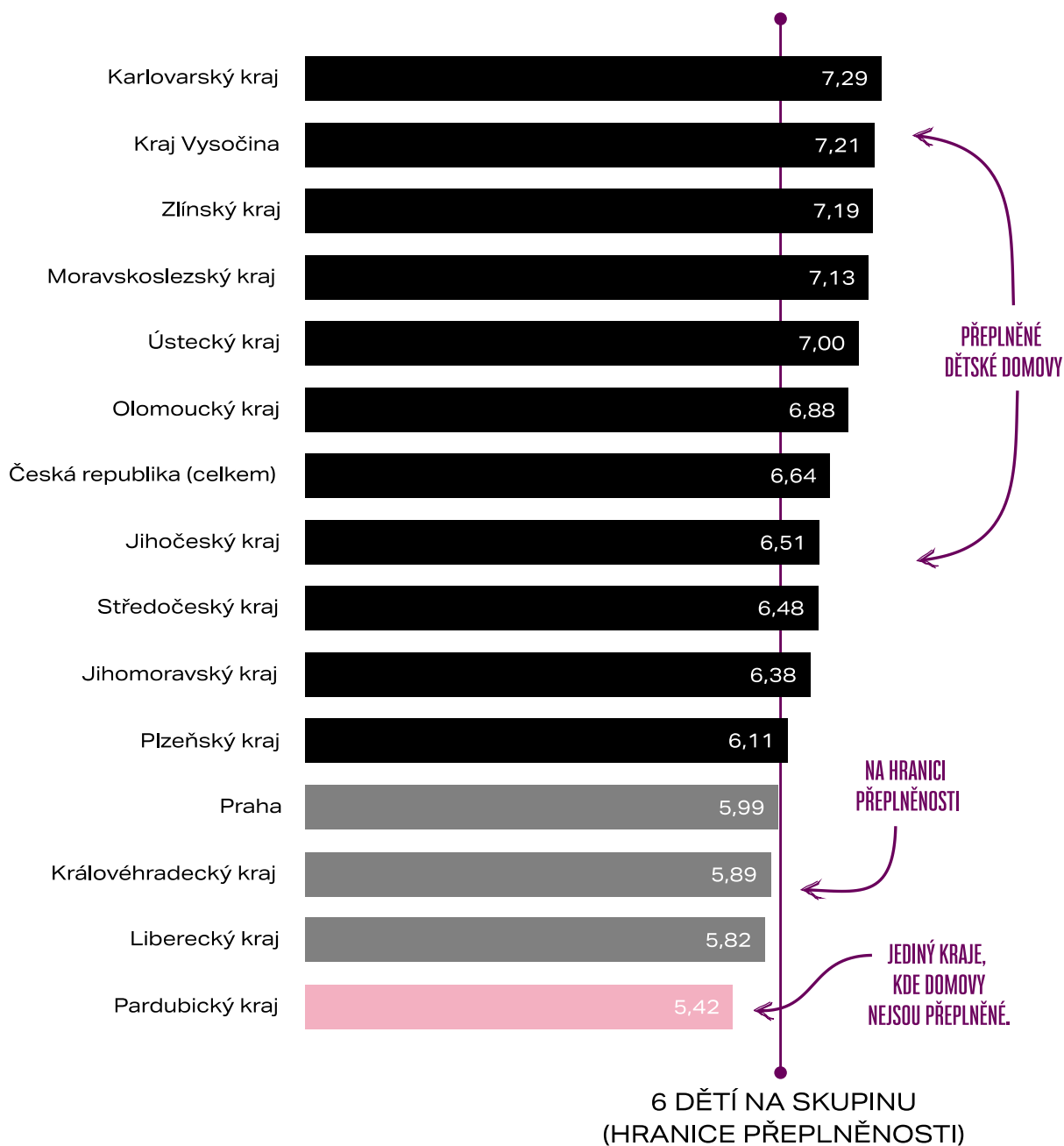
Více než 6 dětí na rodinnou skupinu = hazard se zdravím dětí i pracovníků

Přestože zákon o ústavní výchově stále umožňuje přítomnost až 8 dětí v jedné rodinné skupině, z uvedených dat, která jasně demonstrují náročnost péče o děti v DD, i z reálných zkušeností kohokoli, kdo někdy pracoval v dětském domově, je zřejmé, že 8 dětí na skupinu je hazardem se zdravím dětí i pracovníků. I 6 dětí na skupinu je hodně, pokud se má náhradní péče poskytovaná DD aspoň trochu podobat běžnému životu a pracovníci mají mít reálnou možnost přistupovat k dětem individuálně právě podle jejich potřeb. Pokud je tedy počet dětí ve skupině vyšší než 6, lze jednoznačně mluvit o přeplněnosti.

Ale přesně takto to vypadá v naprosté většině ze 14 krajů Česka

Bohužel přítomnost více než 6 dětí v jedné skupině v DD je realitou ve většině ze 14 krajů Česka, jak je vidět z Grafu 2, který zachycuje průměrný denní stav dětí v DD ve školním roce 2024/2025 (proto je v grafu např. hodnota 6,5 dítěte na skupinu).

Graf 2: Naplněnost krajských dětských domovů ve školním roce 2024/2025 (průměrný denní stav dětí v přepočtu na 1 rodinnou skupinu)



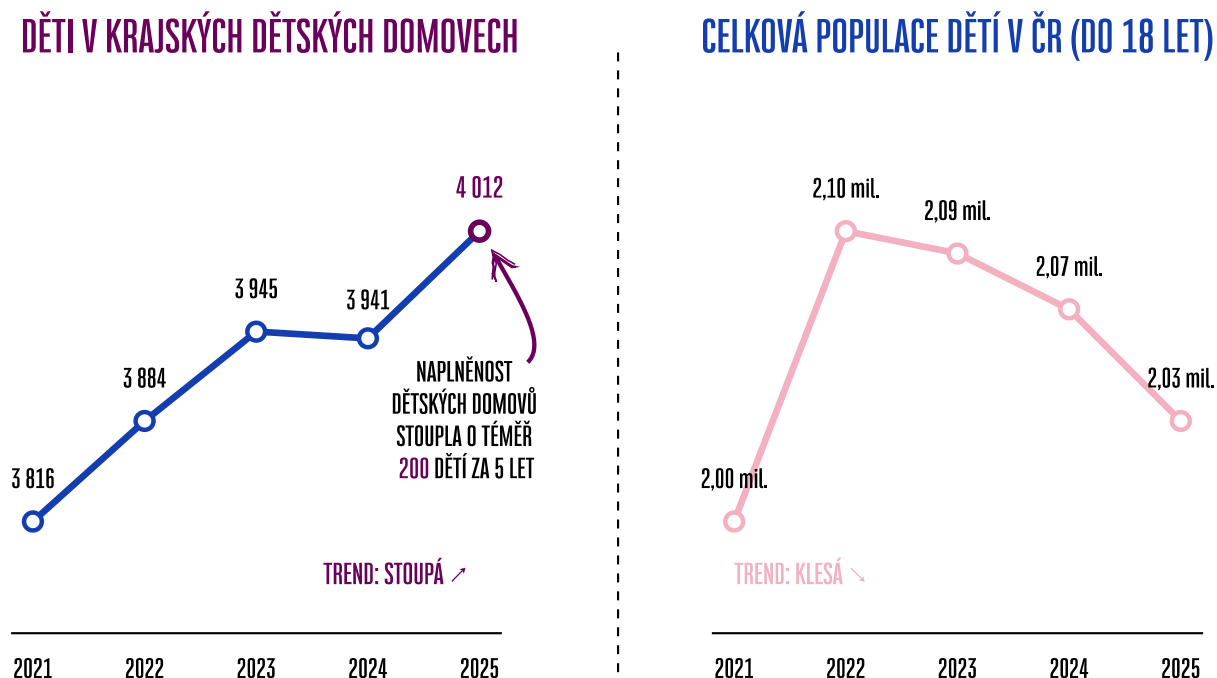
Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

02/ PROGNOZA: Lépe už bylo, přeplněnost DD se zhoršuje a lépe nebude

Naplněnost krajských dětských domovů se za posledních pět let poměrně výrazně zvýšila, jak je vidět z Grafu 3. Přestože již v roce 2022 započal proces zmenšování dětské populace v Česku (viz pravá polovina grafu), průměrný denní stav dětí v krajských dětských domovech byl ve školním roce 2024/2025 o téměř 200 dětí vyšší než ve školním roce 2020/2021.

Nelze očekávat, že problém přeplněnosti dětských domovů sám od sebe odezní. Počet dětí, které potřebují náhradní péči, se jen ve velmi omezené míře odvíjí od celkové velikosti dětské populace. Závisí primárně na tom, jak velká je populace ohrožených rodin v obtížné sociální situaci, v exekucích a v bytové nouzi, jak podrobně na datech ukázala *Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023*⁴ a *Česko na křižovatce (Zpráva o vyloučení z bydlení 2024)*.⁵ A počet těchto rodin, které žijí v podmínkách, kde se jen těžko naplňují potřeby dětí (např. na ubytovnách nebo v nevyhovujícím či extrémně přelidněném bydlení), neklesá, ale zůstává vysoký. Proto naplněnost dětských domovů naopak stále roste.

Graf 3: Průměrný denní stav dětí v krajských dětských domovech a vývoj celkové dětské populace v letech 2021–2025



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a ČSÚ (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

⁴ Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf>

⁵ Dostupné z: https://cdn.prod.website-files.com/5ef4ac1cc5dd69384a10c66e/67051b21b2774f44ad64218a_zprava2024_compr.pdf

03/ DŮSLEDEK: volná místa v DD prakticky neexistují

Volná místa neexistují

Za klíčový předpoklad kvalitní péče v DD je třeba považovat maximální počet šesti dětí ve skupině. Pouze za této podmínky lze reálně naplňovat požadavek individuální práce s dítětem a vytvářet prostředí, které se alespoň částečně přibližuje běžnému rodinnému životu. Pokud z tohoto předpokladu vycházíme, ukazuje se, že ve většině krajů ČR nejsou prakticky žádné dětské domovy s volnými místy, případně disponují jen zcela minimální volnou kapacitou. Z Tabulky 1 je vidět, že ve většině krajů Česka je k dispozici jen minimum „volných“ míst v DD. V několika krajích (Libereckém, Královéhradeckém, Pardubickém) sice byl průměrný denní stav dětí v některých DD nižší než 6 dětí na skupinu, a v Tabulce 1 tak vyšlo, že v každém z těchto krajů bylo 16 až 21 „volných“ míst. Jenže v těch samých krajích současně fungovaly jiné dětské domovy, které byly naopak přeplněné (měly více než 6 dětí na skupinu). Celková bilance tedy ve většině krajů vychází negativně (což odpovídá zjištěním prezentovaným v Grafu 2). V Pardubickém kraji, kde vychází průměrná naplněnost DD nejlépe (5,4), je ukázkou toho, že se zde péče blíží požadavkům zákona č. 109/2002 Sb., který stanoví, že náhradní péče zajišťovaná DD se má v nejvyšší možné míře podobat běžnému rodinnému životu.

Tabulka 1: Kapacita krajských dětských domovů, jejich naplněnost a „volná“ místa ve školním roce 2024/2025

Kraj	Celkem krajských dětských domovů	Počty skupin, průměrný denní stav dětí, „volná“ místa a celková bilance					
		Počet skupin	Kapacita při 6 dětech na skupinu	Průměrný denní stav dětí	„Volná“ místa (do 6 dětí na skupinu)	Průměrný počet dětí nad kapacitu (6 dětí na skupinu)	Celková bilance
Praha	3	24	144	144	8	8	0
Středočeský kraj	14	62	372	402	9	39	-30
Jihočeský kraj	7	38	228	247	1	21	-20
Plzeňský kraj	7	40	240	244	14	19	-5
Karlovarský kraj	3	27	162	197	0	35	-35
Ústecký kraj	17	98	588	686	2	100	-98
Liberecký kraj	7	24	144	140	16	11	5
Královéhradecký kraj	7	34	204	200	21	17	4
Pardubický kraj	5	25	150	135	18	4	14
Kraj Vysočina	7	29	174	209	0	35	-35
Jihomoravský kraj	11	41	246	262	9	25	-16
Olomoucký kraj	10	46	276	316	5	46	-41
Zlínský kraj	12	34	204	244	1	41	-40
Moravskoslezský kraj	17	82	492	585	0	93	-93
Česká republika (celkem)	127	604	3 624	4 012	105	493	-388

Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

Tabulka 2 nabízí jiný pohled na stejný problém. Je z ní vidět, že ve většině krajů bylo jen minimum dětských domovů, které měly volná místa – v nichž bylo v průběhu roku v průměru méně než 6 dětí na skupinu. Žádná volná místa nebyla ve 100 ze 127 kraj-
ských dětských domovů. A pokud se v některém kraji nacházel DD, který měl nižší
naplněnost než 6 dětí na skupinu, zpravidla zde byla jen 1 až 2 nebo 3 až 4 „volná“
místa.

Tabulka 2: Krajské dětské domovy podle průměrného počtu „volných“ míst v roce 2025

Kraj	Celkem dět- ských domovů	Z toho počet DD podle průměrného počtu vol- ných míst (při stropu 6 dětí na skupinu)			
		žádná	1 až 2	3 až 4	5 a více
Praha	3	2	0	0	1
Středočeský kraj	14	11	1	1	1
Jihočeský kraj	7	6	1	0	0
Plzeňský kraj	7	4	0	1	2
Karlovarský kraj	3	3	0	0	0
Ústecký kraj	17	15	2	0	0
Liberecký kraj	7	3	0	3	1
Královéhradecký kraj	7	4	1	0	2
Pardubický kraj	5	1	2	0	2
Kraj Vysočina	7	7	0	0	0
Jihomoravský kraj	11	8	1	2	0
Olomoucký kraj	10	8	1	1	0
Zlínský kraj	12	11	1	0	0
Moravskoslezský kraj	17	17	0	0	0
Česká republika (celkem)	127	100	10	8	9

Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

Jaké existují možnosti pro ohrožené děti?

V systémech péče o ohrožené děti, které mají rozvinutou náhradní rodinnou péči a zejména vyhledávání pěstounů, jsou schopni najít náhradní rodinu i pro takové děti, jaké v Česku končí v dětských domovech.

Současně je ale třeba realisticky uznat, že potenciál náhradní rodinné péče jako alternativy DD bude vždy do určité míry omezený. Klíčovou roli hraje skutečnost, že do zařízení se velmi často dostávají celé sourozenecké skupiny. Podle citovaného průzkumu MŠMT je téměř polovina dětí v dětských domovech v rámci tříčlenné, nebo dokonce ještě větší sourozenecké skupiny.⁶ Najít pěstouny pro 3 až 5člennou sourozeneckou skupinu není snadné.

Navyšování kapacit DD není cestou. Je zřejmé (a není to žádnou novinkou), že cesta pro Česko vede jinudy: **musíme začít pracovat na tom, aby děti „nemusely nikam jít“, tj. podpořit rodiny v naplňování potřeb dětí a předcházet jejich ohrožení.** Jak je vidět z dat prezentovaných v kapitole 2, počet dětí, které vyrůstají v DD nebo náhradní rodinné péči v Česku, stoupl za posledních 16 let skoro o 9 tisíc na více než 26 tisíc.

Míra odebrání dětí v Česku je vysoká i v mezinárodním srovnání a extrémně vysoká v lokalitách, kde se nachází hodně rodin v obtížné sociální situaci (viz *Zpráva o stavu*

⁶ Viz v pozn. 1 citovanou publikaci MŠMT (data k sourozeneckým skupinám jsou na straně 17).

péče o ohrožené děti v roce 2023). Mimo svou rodinu vyrůstá neuvěřitelných 22 % z dětí pocházejících z rodin v bytové nouzi (zejména z těch na ubytovnách), což je 13krát více než v běžné populaci.⁷

To samozřejmě neznamena ponechávat děti v rodinách „za každou cenu“, tedy i v případech, kdy dochází k jejich ohrožení. Řada dětí ale vyrůstá v zařízeních kvůli zanedbávání potřeb, kterému umíme účinně předcházet, jak ukázala výzkumná zpráva *Dočasná intenzivní podpora rodiny*. Její zjištění jsou shrnuta v kapitole 3 a ukazují nevyužitý potenciál takové podpory jak pro prevenci odebírání dětí, tak pro zkracování délky pobytu dětí v zařízení (podporu návratu do rodiny).

⁷ Viz v pozn. 5 citovanou *Zprávu o vyloučení z bydlení* (data k míře odebírání jsou na straně 29).

04/ NÁKLADY: každé dítě v dětském domově = 800 tisíc ročně; celkový účet pro daňové poplatníky = 3,1 miliardy Kč

Pokud nahlédneme na umístění dítěte do dětského domova čistě z finančního pohledu, jedná se o extrémně nákladný způsob řešení ohrožení dítěte. Jak je vidět z Obrázku 1, každý měsíc v DD stál v roce 2025 veřejné rozpočty (státní a krajské) v průměru 65 tisíc Kč na jedno dítě, což dělalo téměř 800 tisíc Kč ročně. Což je v případě tříčlenné sourozenecké skupiny 2,34 mil. Kč ročně. V úhrnu stála daňové poplatníky v roce 2025 náhradní péče o čtyři tisíce dětí v dětských domovech více než 3 miliardy Kč.⁸

Obrázek 1: Náklady na dětské domovy v roce 2025



1 DÍTĚ V DĚTSKÉM DOMOVĚ STOJÍ V PRŮMĚRU ROČNĚ

778 TIS. Kč



CENA ZA 1 DÍTĚ A MĚSÍC JE

65 TIS. Kč



1 TŘÍČLENNÁ SOUROZENECKÁ SKUPINA STOJÍ ROČNĚ

2,34 MIL. Kč



CELKEM STÁLA NÁHRADNÍ PÉČE O DĚTI V DĚTSKÝCH DOMOVECH V ROCE 2025 DAŇOVÉ POPLATNÍKY

3,12 MLD. Kč

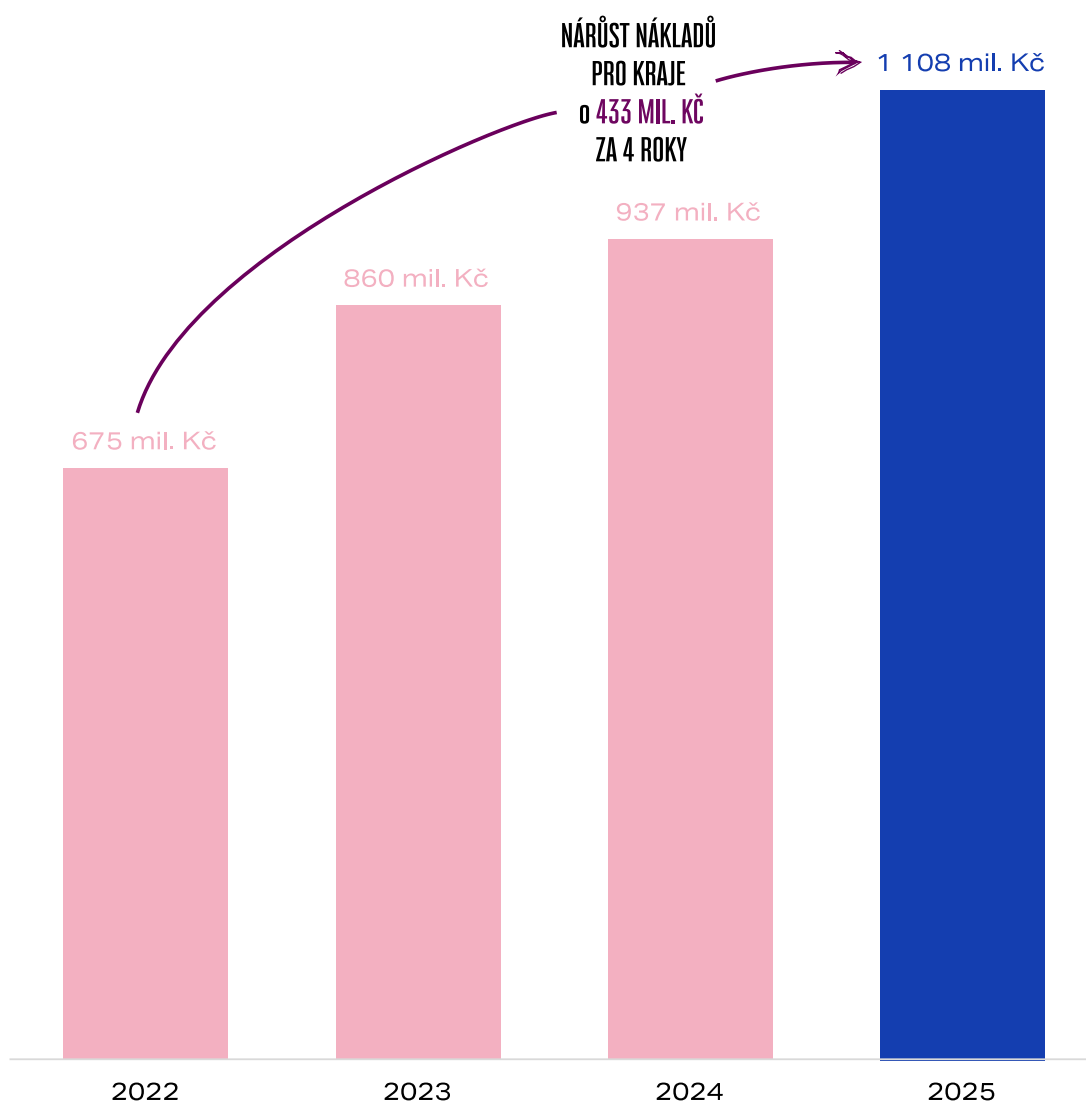
Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

⁸ Finanční stránka věci samozřejmě nemá být primárním pohledem na řešení situace ohrožených dětí a důvodům, proč jsou jiná řešení, kterými je primárně včasná podpora rodin a případně náhradní rodinná péče, vhodnější, se opakovaně věnujeme v jiných zprávách (<https://8000duvodu.cz/analyzy-zpravy>), negativním dopadům ústavní péče na děti se věnují i jiné odborné zprávy.

05/ TIKAJÍCÍ BOMBA (pro krajské rozpočty): kraje už v roce 2025 doplácely na dětské domovy 1,1 mld. Kč; o 430 milionů Kč více než v roce 2022

Náklady na dětské domovy rychle rostou. Zejména náklady pro kraje. Jak je vidět z Grafu 4, za pouhé čtyři roky v období 2022 až 2025 vzrostly náklady krajů na provoz dětských domovů o 433 mil. Kč (na více než 1,1 mld. Kč).⁹

Graf 4: Vývoj dotací z krajských rozpočtů ve prospěch dětských domovů v období 2022 až 2025

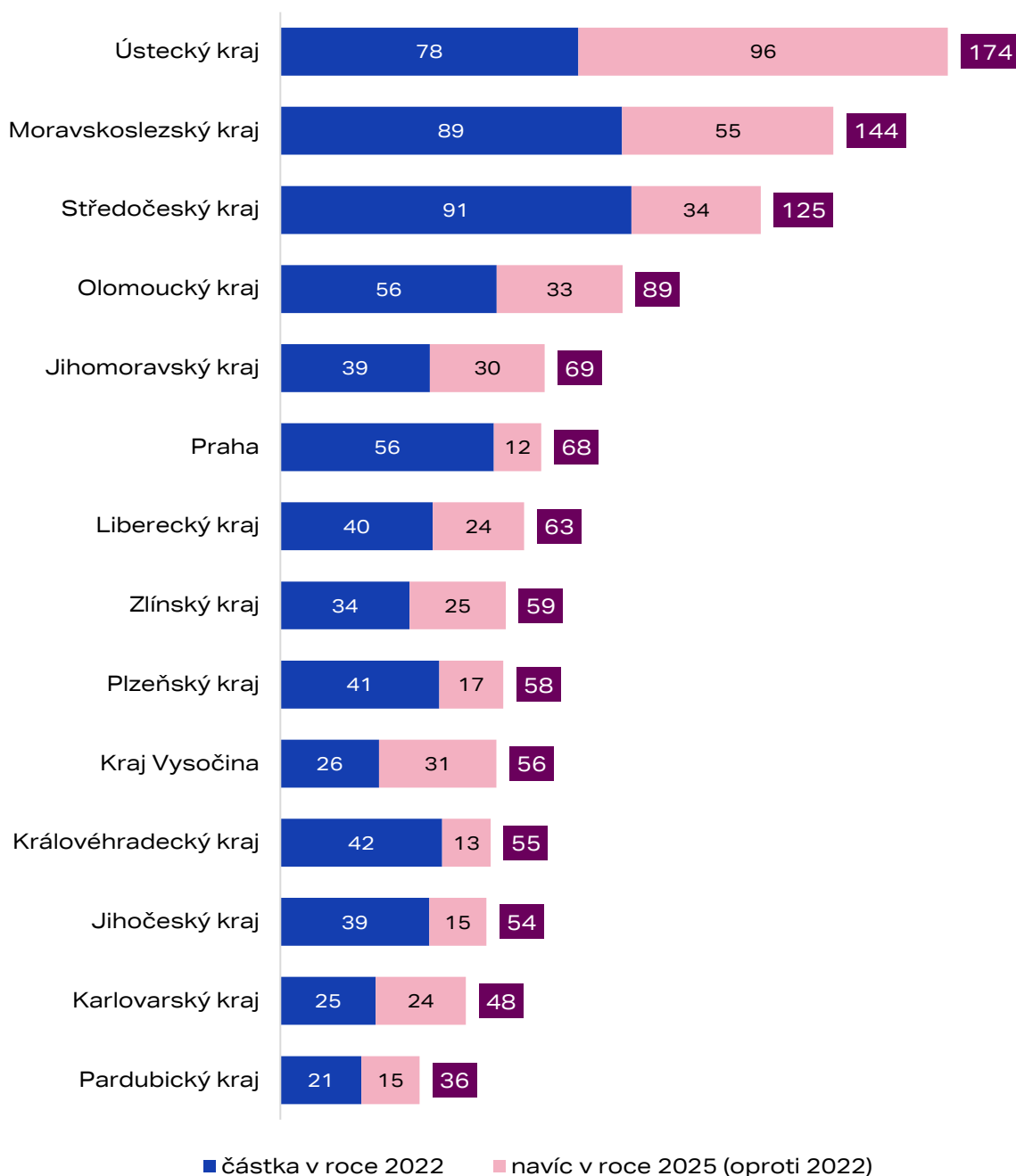


Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

⁹ Jedná se pouze o náklady na náhradní péči zajišťovanou dětskými domovy, částka nezahrnuje náklady na školy (převážně základní), které jsou u několika zařízení v některých krajích.

Z Grafu 5 je vidět, že Ústecký kraj, kde se nachází nejvíce dětských domovů, dotoval jejich provoz v roce 2025 částkou 174 mil. Kč. Šlo o 96 mil. Kč více než v roce 2022. Ale k významnému nárůstu nákladů na DD došlo ve všech krajích ČR.

Graf 5: Porovnání dotací z krajských rozpočtů v jednotlivých krajích ve prospěch dětských domovů v roce 2022 s rokem 2025 (všechny hodnoty v mil. Kč)

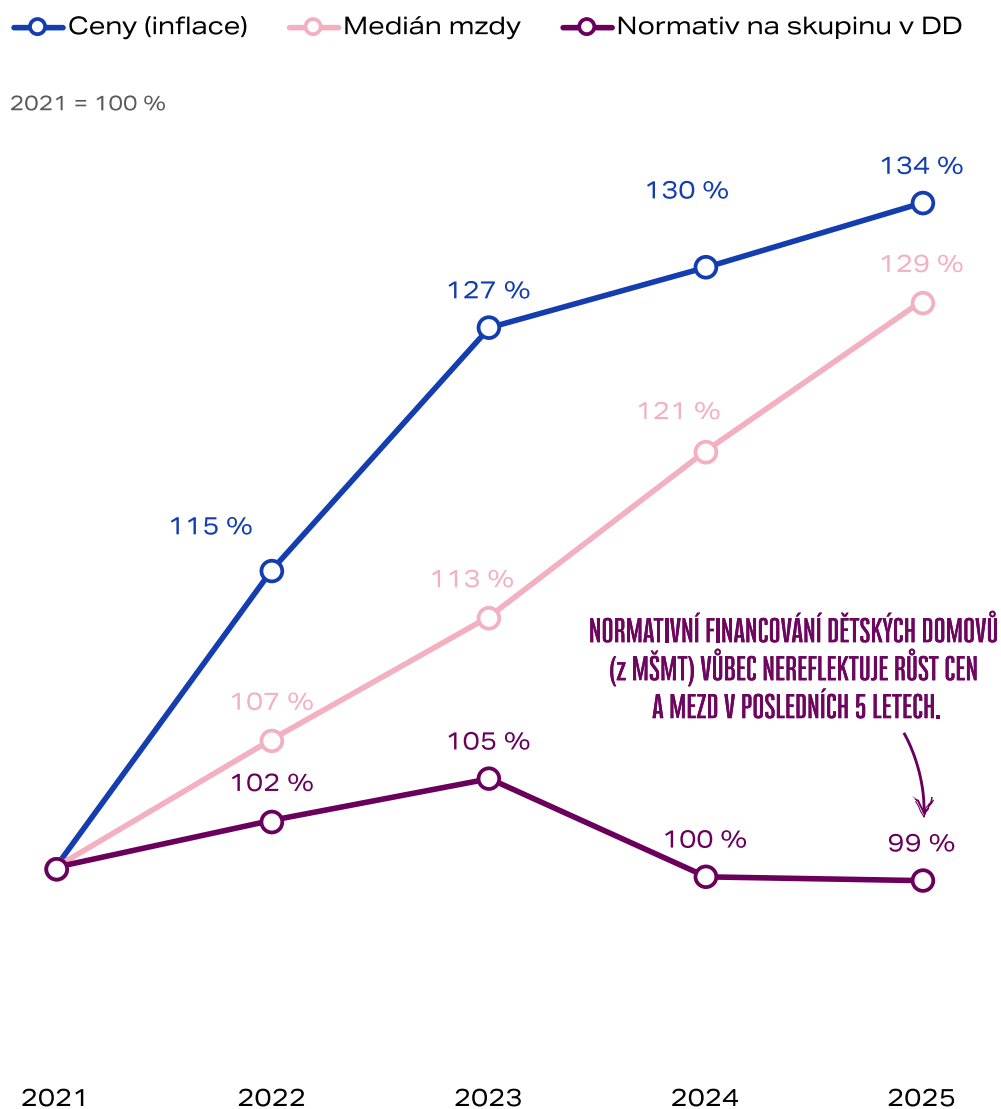


Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

06/ VÝHLED: Bude hůř. Podfinancování dětských domovů ze státního rozpočtu se stále zhoršuje

Jedním z důvodů, proč byly kraje mezi lety 2022 a 2025 nuceny výrazně zvýšit své výdaje na dětské domovy, je to, že financování DD ze státního rozpočtu ve stejném období stagnovalo, přestože docházelo k výraznému růstu nákladů – cen i mezd. Financování DD ze státního rozpočtu probíhá od roku 2021 skrze tzv. normativ na rodinnou skupinu. Ten byl sice mezi lety 2021 a 2023 mírně navýšen, ale následně byl pro rok 2025 snížen, a to dokonce pod úroveň roku 2021 – přestože mzdy vzrostly mezi lety 2021 a 2025 o 29 % a ceny o 34 %.

Graf 6: Porovnání vývoje normativního financování dětských domovů (financování ze státního rozpočtu) v letech 2021 až 2025 s růstem cen a mezd ve stejném období



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT, ČSÚ a ISPV (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

Od roku 2026 došlo ke změně normativního financování DD. Nově státní rozpočet hradí pouze práci pedagogických pracovníků v DD (především jde o vychovatele a asistenty pedagoga pečující o děti), zatímco práci nepedagogických pracovníků hradí kraj (stejně jako např. u středních škol).

Tato změna však zátěž pro kraje spojenou s provozem dětských domovů nijak nesnížila. Právě naopak – MŠMT vyhlásilo¹⁰ normativ na rodinnou skupinu v DD na tak nízké úrovni, že prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu rozhodně nebudou stačit na zajištění pedagogické práce v DD (přestože by stačit měly, stejně jako např. u škol, kde se nepočítá s tím, že obce budou platit učitele ze svého rozpočtu).

Jak je vidět z Obrázku 2, i v případě běžného dětského domova, který neprošel transformací (nedošlo u něj k přesunu péče do samostatných skupin v běžných bytech či domech), je financování ze státního rozpočtu pro rok 2026 na každou rodinnou skupinu o téměř 1,3 mil. Kč nižší než odpovídající částka umožňující, aby přes den připadlo 5 dětí na 1 pracovníka.

Podfinancování činí přibližně 200 tis. Kč na každé dítě v DD, tedy více než 20 mil. Kč na každých 100 dětí. V případě většiny krajů, kde vyrůstá v dětských domovech kolem 200 dětí, dosahuje podfinancování přibližně 40 mil. Kč, v případě Ústeckého kraje s téměř 700 dětmi v dětských domovech pak dokonce 150 mil. Kč.

¹⁰ Viz <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/normativy-pro-regionalni-skolstvi-uzemnich-samospravnich-6>

Obrázek 2: Hlavní data k financování dětských domovů ze státního rozpočtu v roce 2026

PODFINANCOVÁNÍ NÁHRADNÍ PÉČE V DĚTSKÝCH DOMOVECH (ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU)

V případě běžného dětského domova, který neprošel transformací
(v případě transformovaných DD je míra podfinancování ještě výrazně vyšší)

CHYBĚJÍCÍ PROSTŘEDKY NA PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY V DD



-1 291 000 Kč

ročně na každou jednu rodinnou skupinu v dětském domově

POROVNÁNÍ FINANCOVÁNÍ NA 1 RODINNOU SKUPINU (ROČNĚ)

Adekvátní částka pro rok 2026 (na pedagogické pracovníky)

4 215 000 Kč

Skutečně poskytnutá částka MŠMT pro rok 2026

2 924 000 Kč



PRŮŘEZ DOPADY PODFINANCOVÁNÍ V PRAXI



Podfinancování na 1 dítě

-215 000 Kč

roční výpadek financí
případající na jedno dítě v DD



Na každých 100 dětí

-21,5 mil. Kč

kumulovaný roční dluh
státu na 100 dětí



Příklad: Ústecký kraj

-147,49 mil.

Celkový roční deficit
pro dětské domovy v rámci kraje

Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT, ČSÚ a ISPV (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

07/ NEMOŽNOST ZMĚNY K LEPŠÍMU: Přeplněnost dětských domovů ztěžuje změnu péče k lepšímu (odklon od velkokapacitních zařízení, kde se děti těžko mohou připravit na život)

Transformovaná péče v samostatných skupinách v běžných bytech či domech je pro děti výrazně lepší než tradiční péče v objektech, kde spolu žije 20 a více dětí

Z dosavadních zkušeností s přesunem péče z velkých budov do bytů a domů v běžné zástavbě a s eliminací prvků ústavní kultury je zřejmé, že jde jednoznačně o změnu, která je v zájmu dětí. Transformaci podporuje i MŠMT, do jehož gesce dětské domovy spadají. Na svých internetových stránkách uvádí řadu důvodů, proč by mělo k transformaci docházet (viz Box 1), a také základní kritéria toho, jak by měla vypadat transformovaná domácnost.¹¹

To, že je komunitní péče preferovanou podobou DD, zakotvili zákonodárci v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (dále jen zákon). Ten v § 12 jednoznačně stanoví, že **dětské domovy v ČR mají mít komunitní (transformovanou) podobu**. Podle zákona:

„Péče zajišťovaná dětskými domovy probíhá způsobem, který se v nejvyšší možné míře podobá běžnému rodinnému životu. Pokud je to možné, péče zajišťovaná dětskými domovy probíhá v samostatných rodinných skupinách v bytech v bytových domech anebo v rodinných domech v běžné zástavbě. Je kladen důraz na nejvyšší možné začlenění dětí do společnosti.“

Box 1: Proč by mělo docházet k transformaci dětských domovů? (dle MŠMT)

Ve prospěch transformace hovoří dosavadní zkušenosti z praxe. Transformace:

- snižuje negativní dopady ústavní péče na děti;
- je spojená s nižším výskytem náročného chování dětí v zařízeních;
- lépe než ústavní péče umožňuje děti připravit na samostatný život;
- lépe než ústavní péče umožňuje začlenění dětí do společnosti;
- je kladně hodnocena řediteli, pracovníky i dětmi, které s ní mají zkušenosti;
- vede k lepšímu využití prostředků z kapitoly MŠMT, protože v transformovaných zařízeních jde větší část z normativního financování na přímou práci s dětmi namísto provozního personálu;
- má podporu veřejnosti.

ZDROJ: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/transformace>

¹¹ Viz <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/jak-vypada-transformovana-domacnost>.

Každé dítě v dětském domově stojí kraj už více než 300 tisíc Kč ročně, v případě komunitní péče téměř 500 tisíc Kč ročně

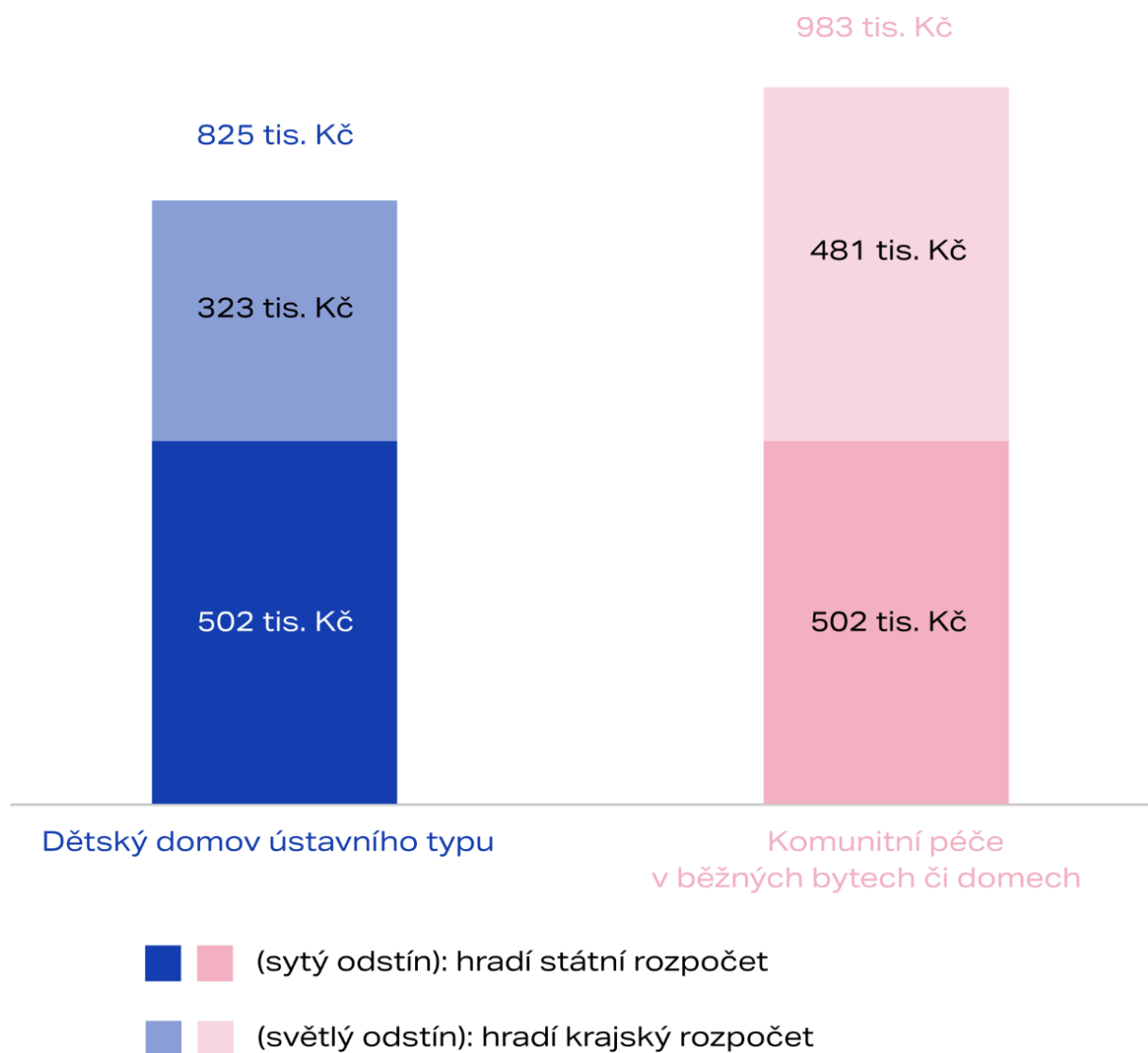
Transformovaná péče poskytovaná v běžné zástavbě nemusí být o mnoho nákladnější než tradiční péče v zařízeních ústavního typu. Poukazuje na to ve své analýze i MŠMT. Z analýzy vyplývá, že pokud dojde k úplné transformaci, tj. opuštění původních objektů (respektive areálů), dochází k úsporám na provozním personálu (kuchařkách a dalších pracovnících) i na provozu budov. Tím je možné pokrýt část zvýšených nákladů na péči poskytovanou v samostatných skupinách v bytech a rodinných domech v běžné zástavbě.¹² To, že transformace nemusí být o tolik nákladnější, vyvstává i ze skutečnosti, že Pardubický kraj, kde pokročila zatím nejdále¹³, nedoplácí na DD o mnoho více než jiné kraje (dokonce méně než řada z nich).

Problém je v tom, že péče v dětských domovech je vysoce nákladná obecně a bez toho, abychom řešili příčiny problémů včas a v mnoha případech tak byli schopni zabránit odebrání dítěte, bude počet dětí v ústavní péči a tím i finanční náročnost nadále narůstat. Zároveň je třeba stále myslet na to, že v přeplněném systému nebude prostor na individuální péči, která by naplňovala potřeby dětí. Jen v roce 2026 i 2027 budou kraje na každé dítě i v klasickém DD ústavního typu doplácet v průměru kolem 323 tis. Kč. V případě transformované péče (pokud je do komunity přesunuta jen část skupin a původní areál zůstává stále v provozu) přesáhne náklad pro krajský rozpočet dokonce 0,48 mil. Kč ročně na každé dítě.

¹² Viz <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/financni-otazky-pri-transformaci> .

¹³ Víc o transformaci v Pardubickém kraji se dozvíte ve filmu Blíž běžnému životu na <https://8000duvodu.cz/filmy>

Graf 7: Porovnání průměrných nákladů (celkových i pro krajský rozpočet) na 1 dítě v dětském domově v roce 2027 v případě skupin v běžném dětském domově ústavního typu a samostatných skupin v běžných bytech či domech



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

Závěr je zřejmý: Dokud kraje nesníží počet dětí v dětských domovech, je výrazná změna k lepšímu těžko uskutečnitelná. To ale nejde bez posílení podpory rodin.

Bez snížení počtu dětí v dětských domovech je výraznější pokrok v jejich transformaci finančně neudržitelný. Ze srovnání tří základních možných scénářů dalšího vývoje, které je na Obrázku 3, jednoznačně vyplývá, že **nejvýhodnější cestou pro kraje je kombinace přesunu kapacit do komunity se současným snížením počtu dětí v DD o 30 % (Varianta 3).**

Bilance jednotlivých variant vychází následovně:

- **Pouhý přesun péče do komunity (V2):** Pokud by kraje pouze přesouvaly DD do běžné zástavby, aniž by snížily celkový počet dětí v DD, generovalo by to krajům dodatečné náklady ve výši **téměř 400 mil. Kč ročně** oproti současnému stavu (V1). A to v případě, že by došlo k přesunu pouze 60 % z kapacit (dodatečný náklad by byl ještě vyšší, pokud by transformace pokročila více).
- **Komplexní transformace spojená s prevencí (V3):** Pokud by se naopak podařilo díky intenzivní podpoře rodiny snížit počet dětí v DD o 30 %, přinesla by tato varianta krajům dokonce **úsporu na provozu DD ve výši 38 mil. Kč ročně** oproti status quo (V1).¹⁴ A to i v případě, že by současně došlo k přesunu 80 % z kapacit do komunity.

Investice do dočasné intenzivní podpory rodin tak nepředstavuje pouze financování nové služby. Je to investice do budoucí stability kraje – do nižší potřeby institucionální péče, rozvoje kvalitnějších veřejných služeb, a především do toho, aby méně dětí muselo vyrůstat mimo vlastní rodinu.

¹⁴ Kalkulace u Varianty 3 (V3) nezahrnuje výdaje na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou, která je pro snížení počtu dětí v DD o 30 % nezbytná (protože není možné říct, jaká by byla jejich výše). Ale na základě dat uvedených v kapitole 6 lze tyto náklady odhadovat na přibližně 100 až 200 mil. Kč ročně. I po započtení této podpory rodinám by tedy celkové náklady pro kraje v případě Varianty 3 byly srovnatelné se současným stavem (V1) – avšak s tím zásadním rozdílem, že 80 % z dětí v DD bude žít v komunitním prostředí a tisíce dětí zůstanou bezpečně ve svých rodinách.

Obrázek 3: Porovnání finančních dopadů (na krajské rozpočty) transformace dětských domovů v závislosti na tom, zda současně dojde či nedojde ke snížení počtu dětí v zařízeních

SROVNÁNÍ SCÉNÁŘŮ: TRANSFORMACE DĚTSKÝCH DOMOVŮ

Snížení počtu dětí v dětských domovech je klíčové pro ekonomickou udržitelnost komunitních dětských domovů.



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

2. KAPITOLA:
DĚTI V DĚTSKÝCH DOMOVECH
JSOU JEN

ŠPIČKA LEDOVCE.

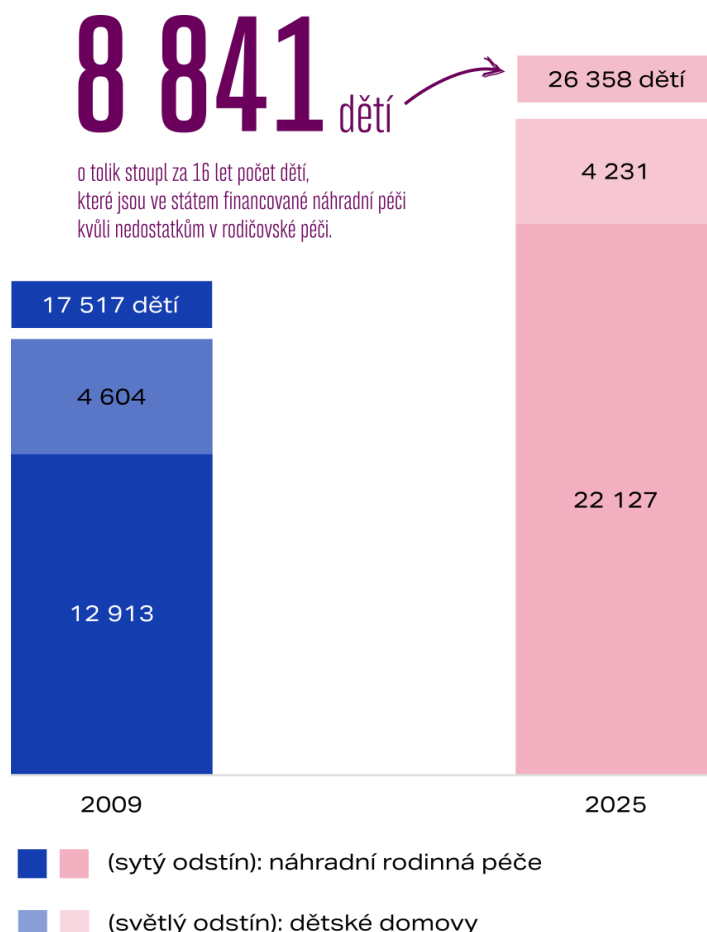
DOČASNOU INTENZIVNÍ
PODPORU POTŘEBUJEME
I KVŮLI TOMU, CO SE DĚJE
POD HLADINOU.

01/ POD ÚPLNOU ŠPIČKOU LEDOVCE: 22 tisíc dětí v náhradní rodinné péči (a jejich počet stále roste)

Čtyři tisíce dětí vyrůstajících v dětských domovech představují jen špičku ledovce. Dalších 22 tisíc dětí v Česku žije v náhradní rodinné péči. Dohromady tak mimo svou původní rodinu vyrůstá již více než 26 tisíc dětí, které byly odebrány primárně z důvodu nedostatků v rodičovské péči (tato statistika nezahrnuje děti, jež žijí mimo rodinu z důvodu zdravotního postižení či náročného chování – např. ve výchovných ústavech).

Mezi lety 2009 a 2025 počet dětí v některé z forem náhradní rodinné péče, které hradí stát (prostřednictvím odměn či příspěvků), stoupl téměř o 9 tisíc, jak je patrné z Grafu 8. To se však prakticky vůbec neprojevovalo na snížení počtu dětí v dětských domovech. Celkem se tak v roce 2025 nacházelo v ústavní či náhradní péči o 9 tisíc dětí více než v roce 2009. Příčinou nemusí být nutně vyšší počet ohrožených dětí než v minulosti. Může jít o důsledek toho, že se ohrožení dětí (příčemž zdaleka nejčastější je zanedbávání) daří lépe identifikovat. V každém případě je však zřejmé, že **zvýšení dostupnosti dočasné intenzivní práce s rodinou je nezbytné i k tomu, aby se zmírnil tlak na systém náhradní rodinné péče** a pěstouni byli k dispozici pro děti, u nichž je umístění mimo původní rodinu opravdu nevyhnutelné.

Graf 8: Počet dětí odebraných z rodiny, které vyrůstají v náhradní rodinné péči a dětských domovech primárně kvůli nedostatkům v rodičovské péči – nejčastěji zanedbávání (ne kvůli zdrav. postižení či náročnému chování)



Zdroj: Kalkulace na základě dat MPSV a MŠMT (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

02/ ABY OHROŽENÍ DĚTÍ NEZŮSTALO SKRYTÉ: dočasná intenzivní podpora pomáhá odhalit ohrožení dětí, na které by se jinak nepřišlo vůbec (nebo pozdě).

Primární rolí dočasné intenzivní podpory je předcházet ohrožení dítěte, případně pomáhat vytvářet podmínky pro bezpečný návrat dětí, které již byly odebrány. Oba výše citované výzkumy zaměřené na SAS a intenzivní podporu (výzkum organizací Lumos a Charita z roku 2021¹⁵ i výzkum 8000 důvodů z roku 2024¹⁶) však ukazují, že v některých případech hraje práce s rodinou také jinou, ale neméně důležitou roli: pomáhá dříve (a lépe) identifikovat ohrožení dítěte, o němž OSPOD dosud neměl informace.

SAS (resp. intenzivní podpora) v takových situacích nefunguje jako subjekt, který by se snažil udržet dítě v rodině za každou cenu, ale právě naopak – v zájmu ochrany dítěte navrhuje jeho (či jejích) umístění mimo rodinu, které se na základě tohoto doporučení mnohdy následně opravdu realizuje. Výzkumná zpráva *Dočasná intenzivní podpora rodiny* uvádí:

„Z analyzovaných dat i výpovědí pracovníků vyplývá, že SAS nefunguje jako služba, která by se pokoušela ohrožení dětí před OSPOD jakkoli skrývat, ale právě naopak v řadě případů je to právě SAS, díky níž se OSPOD dozví o míře ohrožení dítěte (a nezbytnosti odebrání dětí).“¹⁷

Zapojení služby napomáhá tomu, aby nezůstalo skryto to, co nemá, včetně týrání či zneužívání.

¹⁵ Dostupné z: <https://www.knihovnanrp.cz/wp-content/uploads/2021/12/Zpr%C3%A1va-Lumos-SAS.pdf>

¹⁶ Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf>

¹⁷ tamtéž, strana 15

03/ POD HLADINOU: dočasná intenzivní podpora uvolní kapacity základní sítě služeb pro práci s dětmi a rodinami, které nedostávají takovou pozornost, jakou by měly.

Jak již bylo řečeno, děti vyrůstající v dětských domovech či náhradní rodinné péči představují jen špičku ledovce. Na každé dítě, které nakonec skončí v dětském domově, připadají desítky dalších dětí vyrůstajících v rodinách, kde jsou jejich potřeby dlouhodobě a někdy i závažně zanedbávány. Mnohé z těchto situací by přitom bylo možné řešit včasnou a intenzivní podporou dítěte i celé rodiny. Pokud taková pomoc chybí nebo přichází pozdě, riziko prohlubování problémů významně roste a situace může dospět až do bodu, kdy je odebrání dítěte z rodiny vnímáno jako jediné možné řešení.

Řešením ale není vytvářet více míst v dětských domovech, případně zajistit udržitelnost současného stavu, ale zajistit, aby děti díky dostupné, včasné a účinné podpoře mohly bezpečně vyrůstat ve svých rodinách a ústavní péče byla skutečně až krajním řešením. Takový přístup je nejen v nejlepším zájmu dítěte, ale je také dlouhodobě finančně udržitelnější. Umožňuje směřovat veřejné prostředky tam, kde mají největší dopad – do účinné ochrany ohrožených dětí a podpory rodin – a zároveň vytváří prostor pro individuální přístup k dětem, které pobytovou péči skutečně potřebují.

Děti, jejich rodiče, učitelé i orgány ochrany dětí se stále dostávají do patové situace, kdy musejí volit mezi dvěma špatnými řešeními. Systém je totiž stále slabý v tom nejdůležitějším místě: v podpoře původní rodiny. Byť dochází k postupnému navyšování podpůrných kapacit, opravdu intenzivní podpora, která je v některých případech nezbytná, je stále málo dostupná, jak je vidět z kapitoly 4.

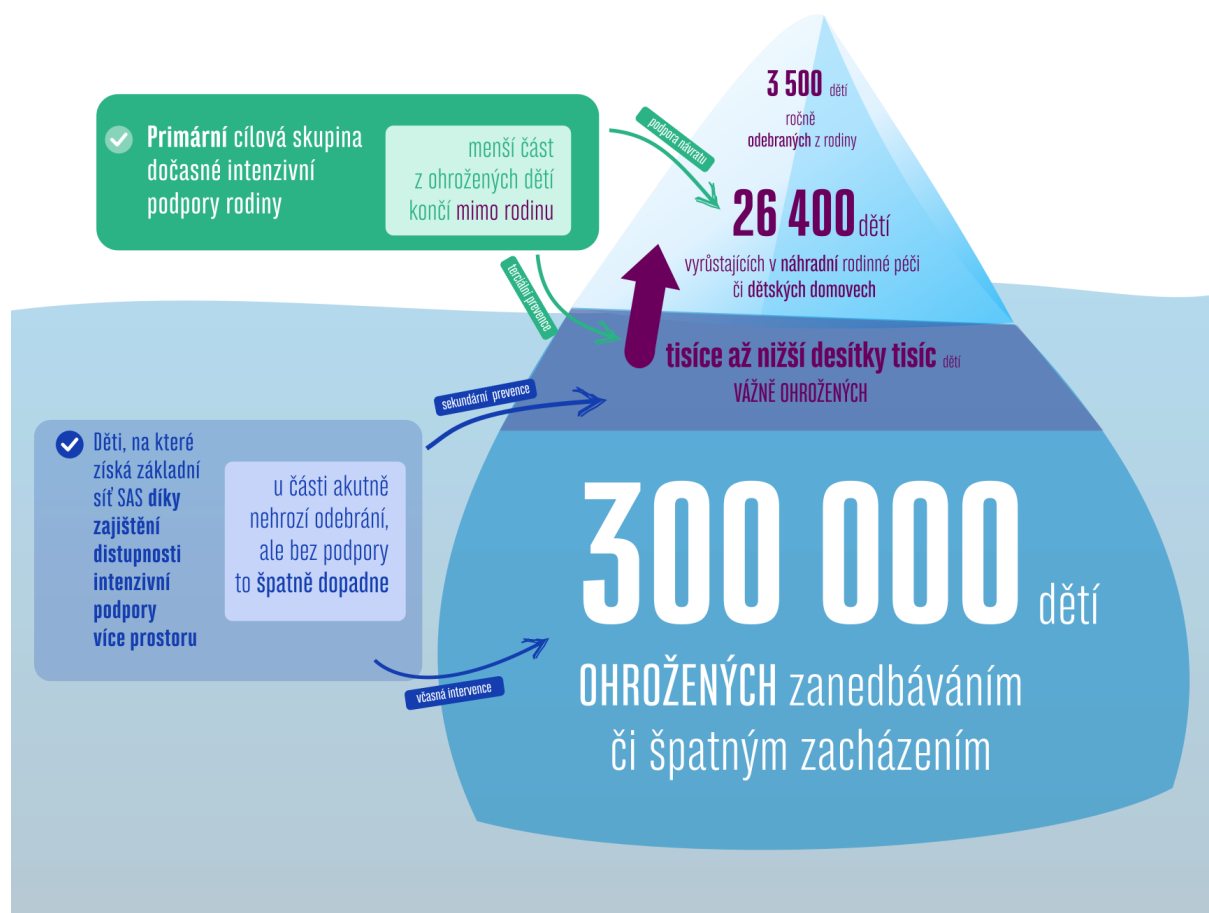
Programy cílené dočasné intenzivní podpory rodiny primárně cílí (a je to tak správně) na relativně úzkou skupinu nejvíce ohrožených dětí, pro které platí, že odebrání z rodiny je takřikajíc „na spadnutí“, pokud nedojde ke zlepšení v naplňování potřeb dětí. Druhým cílem je vytvoření podmínek pro bezpečný návrat domů tak, aby se mohla zkrátit doba pobytu dětí mimo rodinu.

Zajištění dostupnosti intenzivní práce skrze cílenou finanční podporu službám pro práci s uvedenými rodinami (platbu na rodinu – viz kap. 5) má navíc významný vliv na to, co se děje „pod hladinou“. **Základní síť** podpůrných služeb (v ČR primárně SAS) totiž díky tomu, že její kapacity neodčerpávají nejnáročnější případy (na které mnohdy stejně nemá dost času, aby se odebrání podařilo předejít), **získává prostor věnovat se včas a s adekvátní pozorností všem rodinám, kde sice odebrání dětí z rodiny akutně nehrozí, ale bez podpory to špatně dopadne** – děti budou nakonec stejně odebrány, nebo možná ne, ale budou vyrůstat v prostředí značně vzdáleném od toho optimálního a to, že jejich rodina nedostala podporu, na nich zanechá významné stopy. Ve chvíli, kdy v rámci programů dočasné intenzivní podpory se služby věnují terciální prevenci a podpoře návratů, získává základní síť prostor na sekundární prevenci a včasnou intervenci, jak je vidět z Obrázku 4.

Obrázek 4: Ohrožené děti v Česku: špička ledovce vs. co se skrývá pod hladinou, primární cílová skupina dočasné intenzivní podpory rodiny a základní síť SAS

DĚTI OHROŽENÉ ZANEDBÁVÁNÍM, TÝRÁNÍM ČI ZNEUŽÍVÁNÍM

Jaký má dopad zajištění dostupnosti dočasné intenzivní práce s rodinou (skrze cílenou finanční podporu) na to, co se děje pod hladinou?



3. KAPITOLA:

V PRAXI VYZKOUŠENÉ ŘEŠENÍ

CO VÍME O EFEKTIVITĚ

DOČASNÉ INTENZIVNÍ

PODPORY RODINY?

01/ ÚČINNÉ ŘEŠENÍ: dočasná intenzivní podpora rodiny = nástroj, který prokazatelně předchází umístování dětí do dětských domovů nebo je pomáhá vrátet z ústavní péče zpět domů

Hlubkový výzkum: dočasná intenzivní podpora napomáhá naplňování potřeb ohrožených dětí

V roce 2024 byl realizován rozsáhlý výzkum, který velmi komplexně zkoumal, co dokáže (a nedokáže) intenzivní podpora rodiny v případech, kdy existuje velké riziko, že OSPOD odebere děti z rodiny, pokud nedojde ke zlepšení v naplňování jejich potřeb.¹⁸ Tři různé SAS ze tří krajů ČR (Jihomoravského, Pardubického a Středočeského) poskytly velmi detailní informace o všech svých případech za poslední dva roky, kdy vážně hrozilo umístění dětí mimo rodinu (nebo kdy už děti byly odebrané a pracovalo se na jejich návratu) a kdy služba měla kapacitu intenzivně pracovat s rodinou.¹⁹ Zpracovatel analýzy získal anonymizovaná podrobná data o 34 případech (rodinách) se 73 dětmi.

Z dat vyplynulo, že dočasná intenzivní podpora (zpravidla trvající kolem 2 let) dosahuje vysoké úspěšnosti v podpoře naplňování klíčových potřeb dětí, pro které platí, že když nejsou naplňovány, vážně hrozí odebrání z rodiny:

1. základní potřeby (strava, spánek, hygiena, ošacení);
2. potřeby v oblasti zdraví (fyzické i duševní);
3. potřeby v oblasti vzdělávání (školní docházka, podpora ve vzdělávání ad.).

Současně se v rámci dočasné intenzivní podpory dařilo zlepšit chování dětí ve škole (taktéž klíčový rizikový faktor pro umístění mimo rodinu) a stabilizovat finanční situaci a situaci v bydlení do takové podoby, aby rodina měla peníze na naplnění základních potřeb dětí a bydlení dosáhlo minimálního nezbytného standardu.

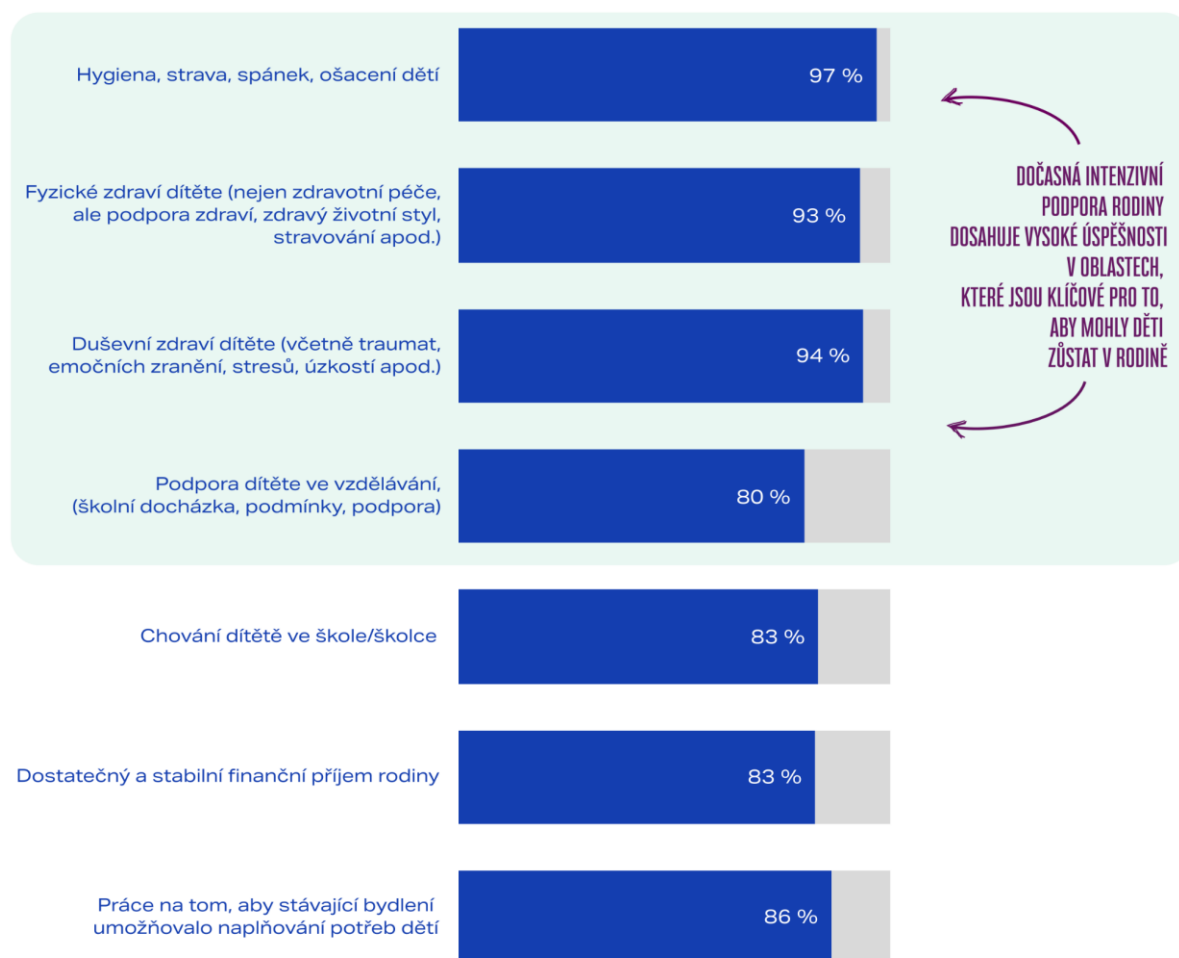
Ve všech těchto oblastech bylo dosaženo zlepšení v 80 až 97 % z případů, kdy se na zlepšení pracovalo, jak je vidět z Grafu 9.

¹⁸ Zjištění z výzkumu jsou prezentována v závěrečné zprávě: *Dočasná intenzivní podpora rodiny. Klíčový nástroj prevence odebrání dětí z rodin*. Praha: 8000důvodů. Dostupné z:

<https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf>

¹⁹ Spolupráce s rodinou neměla pro SAS obvyklou intenzitu 1 setkání za týden až čtrnáct dní, ale pracovalo se intenzivněji.

Graf 9: Podíl případů, kdy se podařilo dočasné intenzivní podpoře rodiny dosáhnout zlepšení situace



Zdroj: Data prezentovaná ve výzkumné zprávě *Dočasná intenzivní podpora rodiny*.

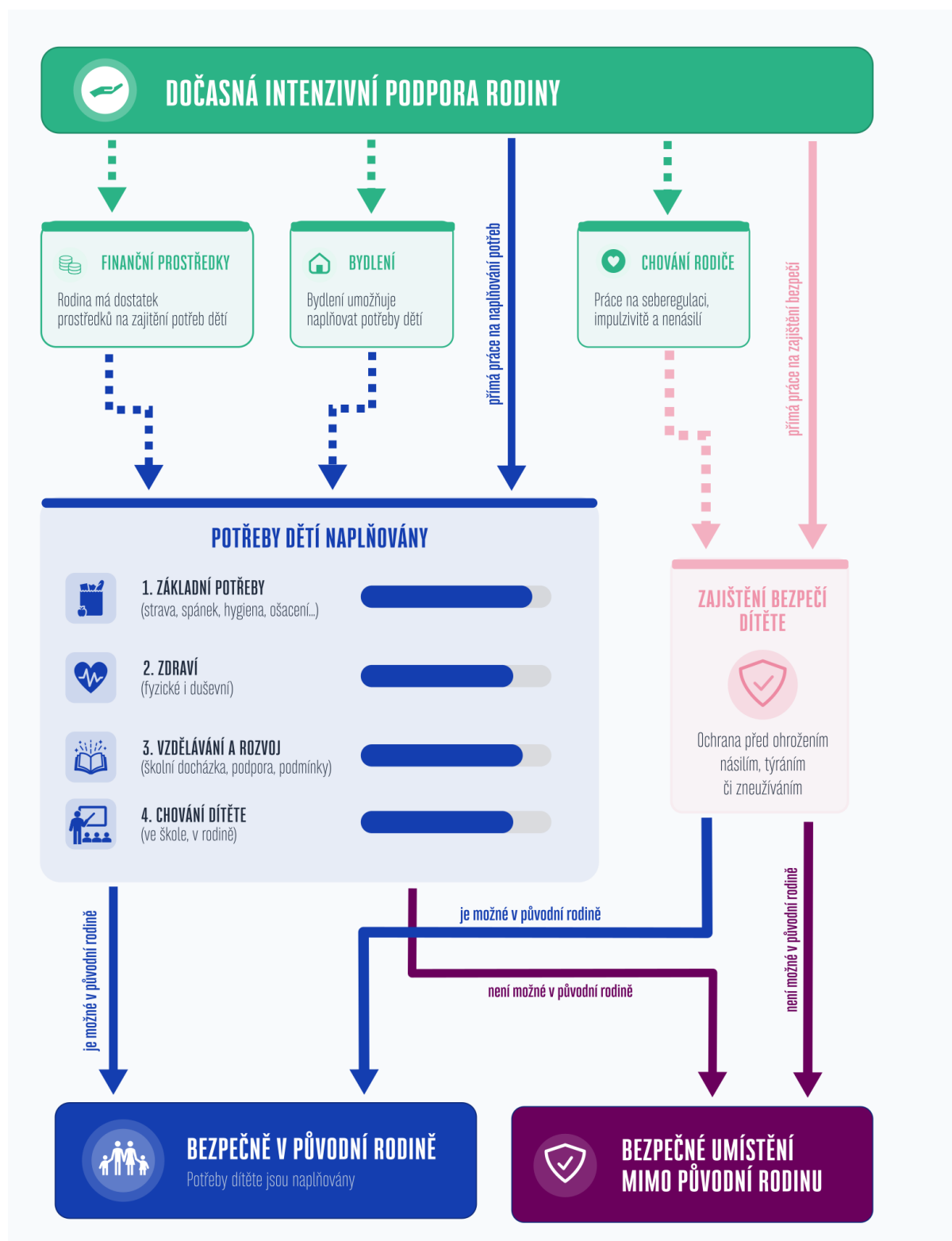
Dočasná intenzivní podpora nepomůže ve všech případech, úspěšnost je ale vysoká

Intenzivní práce s rodinou není všelék. Nejedná se o opatření s 100% úspěšností. V některých případech se předejít odebrání dětí z rodiny nepodařilo.²⁰ V menší části případů pak efektem intenzivní práce s rodinou nebylo zabránění umístění dítěte mimo rodinu, ale odhalení velmi vážného zanedbávání, týrání či zneužívání dětí, na které by se jinak nepřišlo (a díky tomu zajištění bezpečného prostředí pro dítě i to je však výsledek v zájmu dítěte. A důležitá věc, kterou systém péče o ohrožené děti v Česku potřebuje, jak bylo vysvětleno v kapitole 2.

²⁰ Jednalo se o případy, kdy „bylo současně přítomno několik negativních faktorů snižujících šanci na úspěch:

1. spolupráce s rodinou byla započata pozdě;
2. spolupráce s rodiči byla obtížná;
3. intenzita spolupráce s rodinou, kterou mohla SAS nabídnout, nebyla dostatečná;
4. spolupráce s OSPOD neprobíhala optimálně.“; tamtéž: strana 44.

Obrázek 5: Shrnutí toho, jakým způsobem funguje dočasná intenzivní podpora rodiny (mechanismů podpory)



Výsledek: odebírání významné části dětí z rodin je možné zabránit

S ohledem na výše uvedené, tedy vysokou úspěšnost dočasné intenzivní podpory ve zlepšení situace v klíčových oblastech (viz Graf 9), není až tak překvapivé, jakého výsledku se službám podařilo dosáhnout:

*„pokud je rodině poskytována dočasná intenzivní podpora, velmi často **dochází ke zlepšení naplnění potřeb dětí a snížení ohrožení dětí a dětí, které by byly jinak odebrané z rodiny a umístěné do státní péče (nejčastěji do dětských domovů), mohou zůstat se svými rodiči nebo se do své rodiny vracet.***

[...] Díky dočasné intenzivní podpoře poskytované 34 rodinám se podařilo předejít umístění 35 dětí do státní péče a dalších deset dětí vrátit do rodiny z celkového počtu 73 sledovaných dětí.²¹

Praxe potvrzuje, že jde o efektivní nástroj pro snižování počtu dětí umístěných mimo rodinu, zejména do dětských domovů

Celkově vzato nicméně výzkum ukázal, že:

1. Intenzivní podpora rodiny je velmi **efektivní nástroj pro snižování počtu dětí umístěných mimo rodinu**: celkem se díky intenzivní podpoře 34 rodin podařilo předejít umístění (nebo dosáhnout návratu) 45 dětí²².
2. Díky dočasné intenzivní podpoře rodiny je možné **předejít odebrání dětí** (nebo urychlit návrat do rodiny) i **ve velmi složitých případech**; jak je uvedeno v Závěru *Výzkumné zprávy*.

„Zákon o sociálních službách, podle kterého jsou poskytovány sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, koncipuje SAS jako komplexní podpůrnou službu zaměřenou na prevenci ohrožení dětí, která má poskytovat nebo zprostředkovat podporu ve všech oblastech, kde je to potřeba. Sebraná data potvrdila, že se tak opravdu děje. Služby SAS úspěšně spolupracovaly na zlepšení v mnoha oblastech současně, od potřeb dětí (čemuž byla věnována nejvyšší pozornost) přes jejich chování, potřeby a chování rodičů po finance a bydlení.“²³

Podle této Zprávy se SAS podařilo **„předejít ohrožení dětí i v případech, kde byl přítomný nějaký problém ve více než deseti, nebo dokonce patnácti oblastech současně.“²⁴**

3. Dočasná intenzivní podpora rodiny nejčastěji předchází právě umístování dětí do dětských domovů²⁵, které jsou (kvůli tomu, že tato podpora není dostupná) permanentně přeplněné, jak je vidět z dat prezentovaných

²¹ Viz Závěry Výzkumné zprávy (strana 43).

²² tamtéž, strana 14

²³ tamtéž, strana 43

²⁴ tamtéž, strana 43

²⁵ tamtéž, strana 43

v kapitole 1. Případně se díky intenzivní podpoře rodiny daří vracet z dětských domovů zpět k rodičům děti, které by se jinak do rodiny vůbec nevrátily, nebo by se vrátily výrazně později, což rovněž snižuje naplněnost těchto zařízení.

Graficky shrnuje zjištění z vyhodnocení dopadů dočasné intenzivní podpory rodiny Obrázek 6.

Obrázek 6: Shrnutí hlavních zjištění z komplexního vyhodnocení dopadů dočasné intenzivní podpory rodiny



Zdroj: Data prezentovaná ve výzkumné zprávě *Dočasná intenzivní podpora rodiny*.

Skutečný příběh (z praxe organizace Amalthea) :

Jak spolupráce se SAS zabránila tomu, aby vyrostla další generace dětí v dětském domově

Kristýna vyrůstala celý život v dětském domově a podle vlastních slov vlastně nikdy nevěděla, co znamená „normální rodina“. Po odchodu z dětského domova v 18 letech se vrátila k matce. Tam pro ni ale nebylo moc místa a nikdo si jí nevšímal. Velmi krátce na to potkala svého současného partnera a po třech měsících chození zjistila, že je těhotná. Dost ji to zaskočilo a zvažovala, zda si má dítě nechat.

Mladí budoucí rodiče byli ve složité situaci, neměli kde bydlet, neměli peníze, žádné zázemí, žádné zkušenosti. Spojili se ale s pracovnící OSPOD, která jim doporučila Amaltheu a projekt Na začátku, který podporuje maminky v takové situaci. Díky tomu se podařilo mladé rodině zajistit bydlení i výbavu pro miminko, pracovníce SAS Kristýně pomáhala připravit se na mateřství, mluvit o tom, jak řešit jednotlivé problémy, kde hledat pomoc a podporu.

Na počátku byla Kristýna hodně nejistá a nesamostatná, s pracovnící byla v kontaktu i několikrát týdně, ale teď už si je jistější a po několika měsících spolupráce a zajištění bydlení většinu věcí zvládají s partnerem sami bez spolupráce s Amaltheou. „Jsem ráda, že jsem se tenkrát nerozhodla jinak. Chci dát Natálce lepší dětství, než jsem měla já.“ Intenzivní spolupráce s rodinou a řešení problémů v počátcích spolu s pozitivním přístupem obou partnerů pomohlo předejít mnoha problémům, jejichž eskalace by mohla vést až k odebrání Natálky z rodiny.

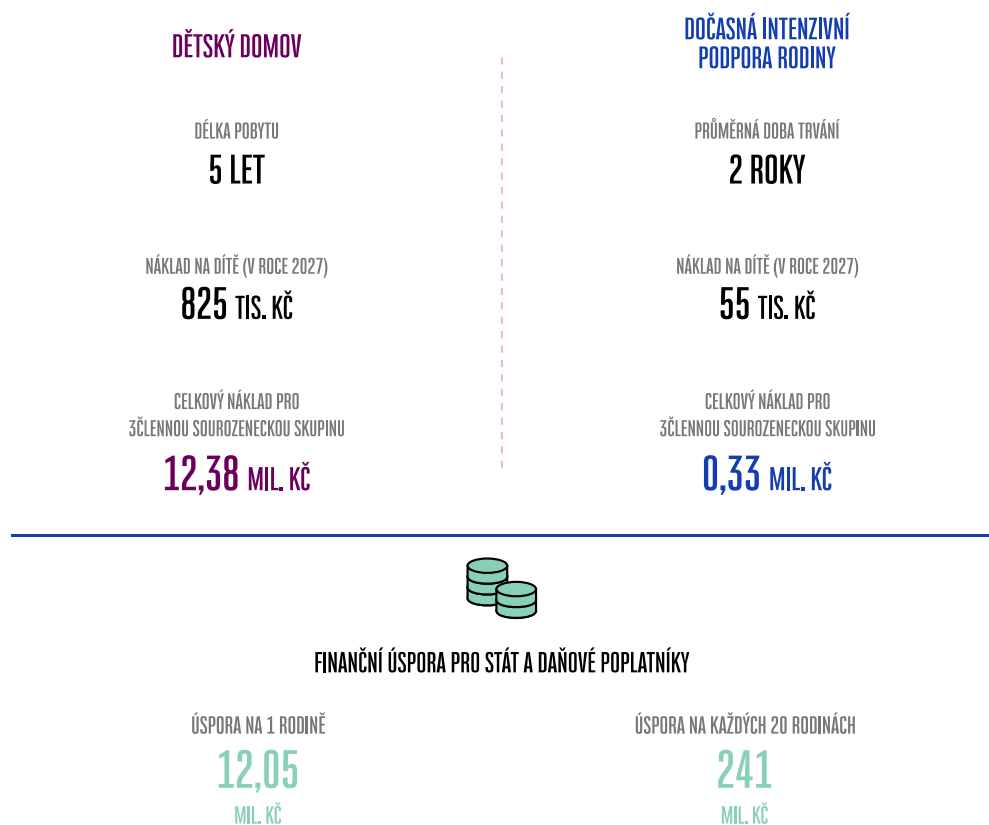
Převzato z výzkumné zprávy *Dočasná intenzivní podpora rodiny*.

02/ NÁKLADOVĚ EFEKTIVNÍ ŘEŠENÍ: dočasná intenzivní podpora rodiny = mnohonásobně levnější a zároveň fungující řešení

Dočasná intenzivní podpora rodiny, byť je pochopitelně nákladnější (než podpora poskytovaná v nízké intenzitě), je zároveň mnohonásobně levnější než umístění dětí do dětských domovů. Porovnání nákladů na intenzivní podporu rodiny s náklady na DD na modelovém příkladu tříčlenné sourozenecké skupiny je zachyceno na Obrázku 7. Jak je z obrázku vidět, **pobyt v dětském domově představuje 37krát dražší řešení než dočasná intenzivní podpora rodiny** (a to i v případě, že počítáme s relativně krátkou dobou pobytu dětí v zařízení – 5 let).

Pokud dojde k zavedení cílené finanční podpory dočasné intenzivní práce s rodinou, jak je popsána v kapitole 5, umožní to zabránit odebrání některých dětí z rodin a jejich umístění do DD a zajistit rychlejší návrat domů pro některé z nich. Díky tomu bude reálné postupně snížit kapacity dětských domovů a realizovat úspory popsané v Obrázku 7: tedy přibližně 12 mil. Kč na každou tříčlennou sourozeneckou skupinu, která mohla díky intenzivní podpoře zůstat se svými rodiči, a téměř 250 mil. Kč na každých dvacet takových sourozeneckých skupin.

Obrázek 7: Porovnání nákladů na dvě možná řešení ohrožení dětí: dočasná intenzivní podpora rodiny versus náklady na umístění dětí do dětských domovů



Zdroj: Kalkulace na základě dat MŠMT a MF (pro podrobnosti viz Přílohu 2) a dat prezentovaných v kapitole 6. Kalkulace zohledňuje růst nákladů na služby v čase (+ 3 % ročně).

4. KAPITOLA:

NEVYUŽITÝ POTENCIÁL

PREVENCE

JE PODFINANCOVANÁ,

PODPORA RODINY

VĚTŠINOU NENÍ

DOST INTENZIVNÍ.

01/ ZÁKLADNÍ KONTEXT: chronické podfinancování prevence a slabá síť sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi ve většině krajů Česka

Za poslední 4 roky došlo k vyrovnaní kapacit SAS napříč jednotlivými kraji Česka

Ještě v roce 2022 panovaly značné rozdíly v kapacitách SAS v jednotlivých krajích ČR, jak je zřejmé ze *Zprávy o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023* (dále jen „Zpráva“). Počet rodin, které představují potenciální cílovou skupinu SAS v přepočtu na jednoho pracovníka, se výrazně lišil.

Pro služby typu SAS platí, že není možné zcela přesně kvantifikovat velikost jejich cílové skupiny – vždy budeme pracovat s odhady. Z komplexní datové analýzy představené ve Zprávě nicméně vyplynulo, že i u SAS je možné získat uspokojivě přesnou představu o velikosti cílové skupiny tohoto druhu služby. Přibližnou velikost cílové skupiny v jednotlivých krajích lze kvantifikovat na základě dostupných dat o počtech dětí umístěných do státní péče, počtu obyvatel v exekucích a vzdělávacím neúspěchu. Ve Zprávě byl zkonstruován souhrnný Index potřeby služeb typu SAS, který zohledňuje hodnoty těchto indikátorů v jednotlivých krajích. Pokud vyjdeme z hodnot tohoto indexu (ve druhém sloupci Tabulky 3), můžeme spočítat:

1. jaká část z dětí do 18 let v jednotlivých krajích spadá do cílové skupiny SAS (viz třetí sloupec Tabulky 3);²⁶
2. jaký je přibližně v jednotlivých krajích aktuální počet dětí spadajících do cílové skupiny SAS;
3. kolik rodin přibližně činí potenciální cílová skupina SAS (pokud budeme počítat s průměrným počtem 2 dětí na rodinu);
4. kolik rodin v potenciální cílové skupině SAS připadá na 1 úvazek v Základní síti SAS.

²⁶ Index byl zkonstruován jako koeficient, kterým se násobí základní hodnota velikosti potenciální cílové skupiny služeb typu SAS, jež činí 6 % (reflektuje výskyt zanedbávání, týrání a zneužívání v dětské populaci; podrobnosti viz Zprávu). Pro Ústecký kraj např. platí, že index dosahuje hodnoty 2,08, proto se v kvantifikaci velikosti potenciální cílové skupiny SAS počítá s tím, že půjde o 12,4 % dětské populace $6 \times 2,07$.

Z dat prezentovaných v Tabulce 3 a v Grafu 10 je zřejmé, že za poslední čtyři roky došlo k vyrovnání kapacit SAS. Ve většině krajů ČR připadá na 1 úvazek v základní síti 40 až 70 rodin spadajících do potenciální cílové skupiny. Rozdíly mezi kraji jsou nižší než v roce 2022. Za zbytkem Česka významně zaostávají pouze Praha a Jihočeský kraj (přestože v případě obou krajů, a zejména pak u Prahy, kalkulace počítá s tím, že cílovou skupinou SAS zde bude jen malá část dětské populace – u Prahy pouze 3,8 % dětí).

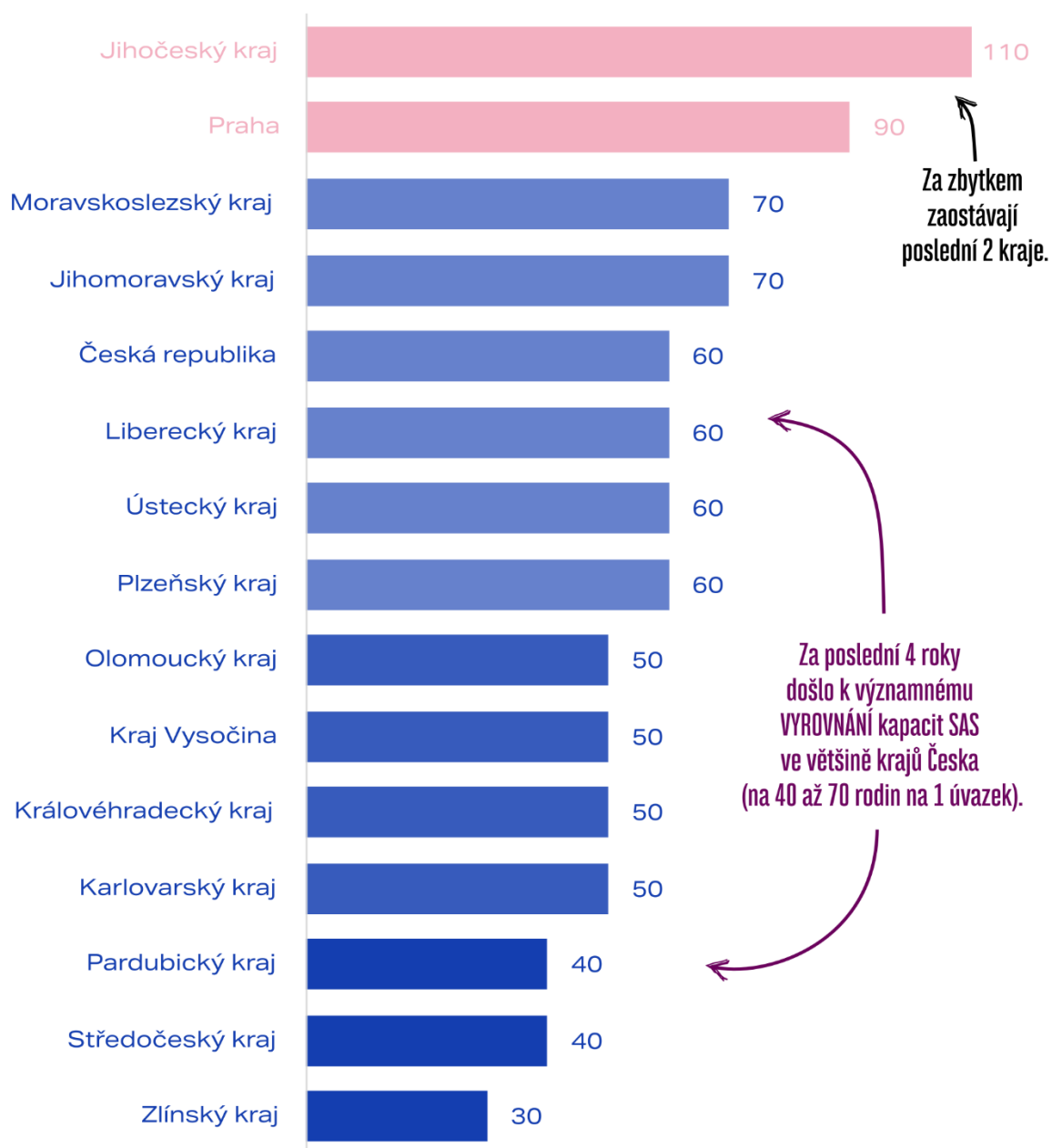
Tabulka 3: Základní síť SAS v jednotlivých krajích v porovnání s velikostí potenciální cílové skupiny

z	Základní síť SAS v roce 2026*	Index potřeby služeb typu SAS	Jaká část z dětí do 18 let spadá do cílové skupiny (CS) SAS?	Děti do 18 let s obvyklým pobytem v kraji - 31. 12. 2025	Potenciální cílová skupina SAS – počet ohrožených rodin (při 2 dětech na 1 rodinu)	Počet rodin v potenciální cílové skupině SAS připadajících na 1 úvazek v základní síti SAS
Praha	55	0,63	3,8 %	255 836	4 900	90
Středočeský kraj	157	0,77	4,6 %	302 991	7 000	40
Jihočeský kraj	30	0,94	5,6 %	120 687	3 400	110
Plzeňský kraj	69	1,14	6,9 %	110 929	3 800	60
Karlovarský kraj	52	1,79	10,8 %	50 463	2 700	50
Ústecký kraj	146	2,07	12,4 %	147 916	9 200	60
Liberecký kraj	49	1,23	7,4 %	83 811	3 100	60
Královéhradecký kraj	62	0,94	5,6 %	101 074	2 800	50
Pardubický kraj	65	0,88	5,3 %	99 530	2 600	40
Kraj Vysočina	36	0,63	3,8 %	95 700	1 800	50
Jihomoravský kraj	74	0,77	4,6 %	232 264	5 300	70
Olomoucký kraj	72	0,99	5,9 %	115 440	3 400	50
Zlínský kraj	58	0,65	3,9 %	103 439	2 000	30
Moravskoslezský kraj	119	1,35	8,1 %	209 084	8 500	70
Česká republika	1 045	1,00	6,0 %	2 029 164	60 900	60

* Praha, Pardubický a Jihomoravský kraj nezveřejnily počet úvazků specificky pro rok 2026, v tabulce je hodnota pro rok 2026, která velmi pravděpodobně zůstala neměnná i pro rok 2025. V tabulce jsou data bez několika služeb SAS zaměřených na podporu rodiny s dítětem se zdrav. postižením (týká se jen Prahy, Středočeského, Plzeňského a Libereckého kraje).

Zdroj: Kalkulace na základě dat ČSÚ, dat prezentovaných ve Zprávě o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023 a dat o aktuálních kapacitách služeb SAS zařazených do Základní sítě jednotlivých krajů dle informací zveřejněných na internetových stránkách jednotlivých krajů (pro podrobnosti viz Přílohu 2).

Graf 10: Kolik ohrožených rodin přibližně připadá na 1 pracovníka SAS?
(čím nižší hodnota, tím lépe)



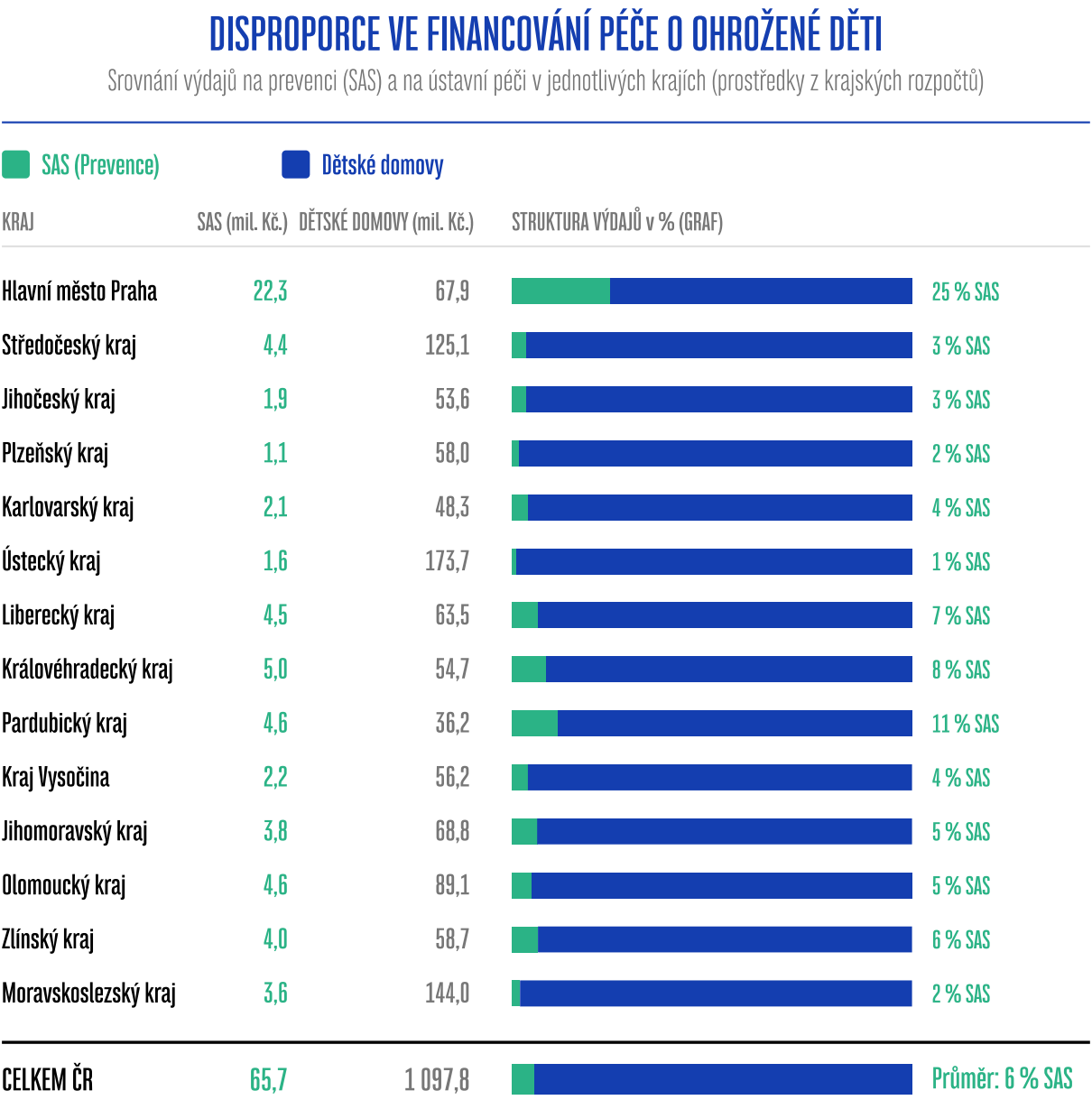
Zdroj: Data prezentovaná v posledním sloupci Tabulky 3.

Přesto stále naprostá většina finančních prostředků v rámci péče o ohrožené děti nesměruje do prevence, ale do ústavní péče

Z toho, že se řada krajů ČR přiblížila Zlínskému a Pardubickému kraji (kde připadalo již v roce 2022 přibližně 30 rodin na 1 pracovníka) a dostala se na hodnotu 50 až 60 rodin na pracovníka, nicméně nevyplývá, že by tím přestal existovat problém nedostatečné podpory rodin ohrožených dětí. Na základě uvedených dat nemůžeme dojít k závěru, že jsou kapacity dostatečné, ale pouze k tomu, že se snížily rozdíly mezi kraji.

Jak je zřejmé z dat představených v Grafu 11, který zahrnuje primárně finance z krajských rozpočtů, do SAS stále směřují jen jednotky procent z celkového objemu prostředků určených na péči o ohrožené děti. Většina krajských dotací a příspěvků na péči o ohrožené děti je stále poskytována na zajištění ústavní péče – tedy dětským domovům či bývalým kojeneckým ústavům (v těch krajích, kde stále existují) – nikoli na podporu rodin v jejich přirozeném prostředí (v terénu) ; viz následující text.

Graf 11: Porovnání finanční podpory sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi (SAS) z krajských rozpočtů v roce 2025 s dotacemi (a příspěvky) ve prospěch dětských domovů



Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny), MPSV a MŠMT.
Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

02/ VĚTŠINA SLUŽEB nemá dostatečnou kapacitu na to, aby mohla dočasně poskytovat intenzivní podporu všem rodinám, u kterých je to nezbytné pro to, aby nedošlo k odebrání dětí

Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v ČR v roce 2023²⁷ na straně 49 konstatuje, že:

„Stávající kapacity zpravidla neumožňují SAS pracovat s rodinami v žádoucí intenzitě. Z reprezentativního šetření mezi službami SAS napříč ČR realizovaného v roce 2021 organizací Lumos a Charitou ČR se zaměřením na hodnocení adekvátnosti jejich kapacit²⁸ vyplynulo, že:

- Ve většině rodin by bylo zapotřebí intervenovat v průměru minimálně dvakrát týdně. Aktuálně SAS ovšem mají zpravidla kapacity navštěvovat rodiny v průměru jen jednou týdně.*
- Často tak nemají dostatečné kapacity věnovat se nad rámec řešení existenčních problémů rodiny intenzivnímu posilování rodičovských kompetencí a jejich nácviku. To významně ztěžuje dosahování významných posunů v interakcích rodiče a dítěte, v naplňování citových potřeb dětí a někdy i základních potřeb dítěte, jakou je např. potřeba bezpečí.*
- 93 % služeb uvedlo, že pokud by měla SAS kapacitu na větší četnost návštěv v rodině, byla by úspěšnost služby (v posunu k vyššímu naplňování potřeb dětí a prevenci ohrožení) větší.*
- Pouze pětina služeb SAS uvedla, že má dostatečné kapacity na to, aby mohla službu poskytovat většině z klientských rodin v takové intenzitě, která odpovídá potřebám dětí v rodině.“*

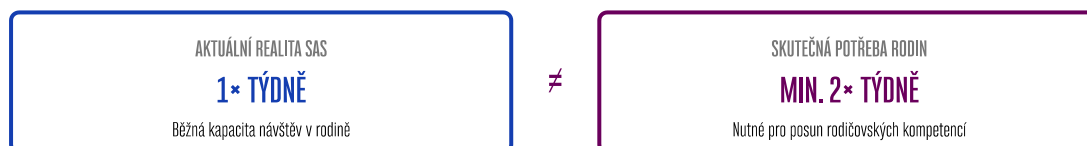
²⁷ Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf>

²⁸ Dostupné z: <https://www.knihovnanrp.cz/wp-content/uploads/2021/12/Zpr%C3%A1va-Lumos-SAS.pdf>

Obrázek 8: Kapacity SAS podporovat ohrožené rodiny v potřebné intenzitě (shrnutí výsledků výzkumu)

HLAVNÍ BARIÉRA: NEDOSTATEČNÁ KAPACITA SLUŽEB SAS

Zdroj: Reprezentativní šetření Lumos a Charity ČR (2021)



93 %

služeb SAS potvrzuje, že vyšší četnost návštěv by zásadně zvýšila úspěšnost při prevenci ohrožení dětí.

MÁ SLUŽBA DOSTATEČNOU KAPACITU PRACOVAT S RODINOU V ADEKVÁTNÍ INTENZITĚ?



POUZE 20 % (PĚTINA)

služeb má kapacity odpovídající reálným potřebám dětí.

Pro účely návazného výzkumu zaměřeného na vyhodnocení účinnosti intenzivní práce s rodinou (jehož výsledky jsou představeny v kapitole 3 této publikace) byly osloveny i další služby SAS (kromě tří služeb, které nakonec data poskytly), a to včetně služeb z Ústeckého kraje, kde se z rodin odebírá zdaleka nejvíce dětí v Česku (a kde také vyrůstá nejvíce dětí v dětských domovech). Ukázalo se, že tamní služby nebyly schopné poskytnout data k případům intenzivní práce s rodinou, protože jim omezené kapacity za posledních několik let neumožňovaly pracovat s rodinou v intenzitě alespoň dvakrát týdně (což bylo předpokladem pro zařazení do výzkumu).

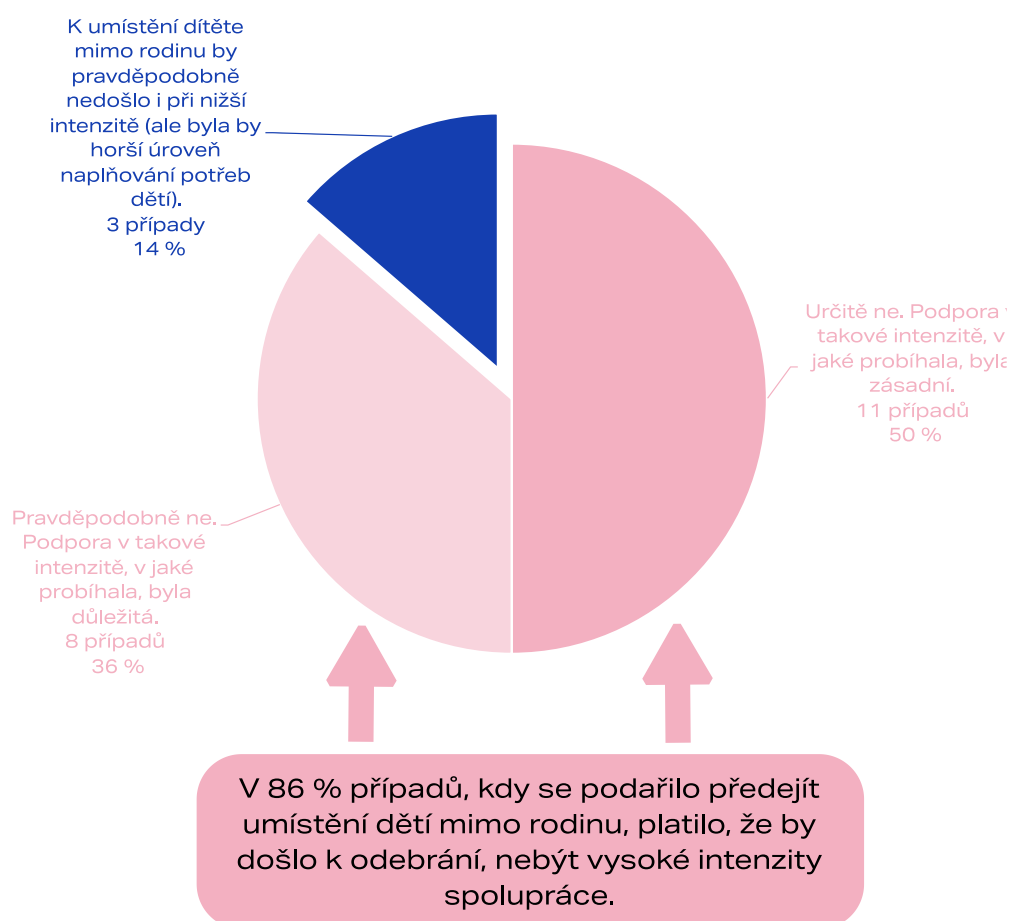
I to ukazuje, že kapacita poskytovat podporu v potřebné intenzitě zůstává omezená, ačkoli došlo k posílení základní sítě služeb SAS. Například Ústecký kraj – přestože je zde zdaleka největší populace ohrožených dětí a rodin v Česku – dosahuje obvyklé hodnoty 60 rodin na pracovníka díky tomu, že má v základní síti SAS celkem téměř 150 úvazků (viz Tabulka 3). Ani to však nestačí k tomu, aby byla k dispozici dostatečně intenzivní podpora pro rodiny v případech, kdy je to nezbytné pro zamezení odebrání dětí. To je zřejmé i z přetrvávající vysoké naplněnosti DD v Ústeckém kraji (v letech 2024/2025 činil průměrný denní stav dětí v tamních DD 686 dětí, tedy o 30 více než v předchozím roce).

Rozsah problému (počet ohrožených rodin) i jeho hloubka u některých rodin jsou zkrátka tak velké, že standardní režim podpory (jedna návštěva v rodině týdně) nepostačuje.

03/ VYŠŠÍ INTENZITA, než je obvyklá intenzita spolupráce, je přitom nezbytná pro to, aby se podařilo předejít odebrání dětí z rodiny

To, že vyšší než obvyklá intenzita spolupráce služby s rodinou je nezbytná pro to, aby se podařilo předejít odebrání dětí z rodiny (případně zkrátit délku jejich pobytu v zařízení), přitom vyplynulo i z výzkumné zprávy *Dočasná intenzivní podpora rodiny*. Podle této zprávy si „pracovníci byli dost jistí tím, že kdyby se s rodinou nepracovalo v takové [tj. vysoké; pozn. autora] intenzitě, umístění dětí mimo rodinu by se nepodařilo předejít.“²⁹

Graf 12: Odpovědi na otázku, zda by měla spolupráce s rodinou stejný efekt na prevenci odebrání dětí v případě, kdy by neprobíhala tak intenzivně



Zdroj: Výzkumná zpráva *Dočasná intenzivní podpora rodiny*.

²⁹ Viz *Dočasná intenzivní podpora rodiny. Klíčový nástroj prevence odebírání dětí z rodin*. Praha: 8000důvodů. Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf>, strana 19

04/ CO SE DĚJE: Podpůrný systém sice existuje, ale s rodinami se nepracuje dost intenzivně na to, aby to mělo efekt na snížení počtu dětí v zařízeních. Potenciál podpory rodiny jako nástroje pro prevenci odebírání zůstává do značné míry **nevyužitý**.

Z výše prezentovaných dat je zřejmé, že nejsme v bodu nula. Ve všech krajích existuje základní síť podpůrných služeb pro ohrožené rodiny, byť je v některých krajích slabší než v jiných. Potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje, který prokazatelně dokáže předejít odebrání dětí z rodiny (nebo umožnit jejich návrat) – viz kapitolu 3 –, ale zůstává do značné míry nevyužitý. Významná část služeb, zejména pak v krajích s nejvyšším počtem odebraných dětí (jako je Ústecký kraj), totiž nemá kapacitu poskytovat podporu v nezbytné intenzitě.

Z dat dostupných ve Výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany dětí si můžeme udělat přibližnou představu o tom, jaký je potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje prevence odebírání dětí z rodin. Jak je vidět z prvního sloupce Tabulky 4, v posledních třech letech bylo z péče rodičů odebráno v průměru téměř 3,5 tis. dětí ročně.³⁰

Pokud vyjdeme z následujících umírněných (konzervativních) předpokladů:

1. **působnost podpory:** Pokud má dočasná intenzivní podpora rodiny potenciál předcházet odebrání dětí z rodiny, je tomu tak především v případech, kdy k odebrání dochází z důvodu zanedbávání (u týrání, zneužívání je její potenciál velmi omezený, v případě jiných překážek na straně rodičů také značně omezený),
2. **podíl případů, u kterých je relevantní intenzivní podporu poskytovat:** I v případech zanedbávání budeme konzervativně předpokládat, že intenzivní podporu je relevantní poskytovat jen ve 25 % (pesimistický odhad) až 45 % (optimistický odhad) případů odebrání,

ukáže se, že dočasná intenzivní podpora rodiny by měla mít celkem potenciál předejít odebrání přibližně 1 050 dětí ročně, což je 30 % ze všech necelých 3 500 každoročně odebraných dětí.

³⁰ Výkazy jsou dostupné zde: <https://mpsv.gov.cz/statistiky-1>

Box 2: Zanedbávání, týrání, zneužívání a možnosti dočasné intenzivní práce s rodinou

Pojem zanedbávání dítěte ve statistikách OSPOD zahrnuje velmi různorodé situace. Nejde pouze o případy závažného či úmyslného zanedbávání ze strany rodičů, ale také o situace, kdy rodiče nedokážou potřeby dítěte dostatečně naplňovat v důsledku dlouhodobé bytové nouze, chudoby, zadlužení, zdravotních obtíží nebo kumulace dalších nepříznivých životních okolností. V řadě těchto případů lze ohrožení dítěte účinně snížit nebo odstranit cílenou podporou rodiny, aniž by bylo nutné dítě odebrat z péče rodičů.

Obdobně ani u všech případů týrání nebo zneužívání nemusí být jediným řešením dlouhodobé oddělení dítěte od rodiny. Pokud je zdrojem ohrožení konkrétní osoba, může v některých případech intenzivní podpora neohrožujícího rodiče – například při zajištění bezpečného bydlení, právní ochrany nebo vykázaní násilné osoby – umožnit, aby dítě mohlo bezpečně zůstat ve své rodině. Každý případ je však individuální a rozhodujícím kritériem musí být vždy nejlepší zájem a bezpečí dítěte. Proto se v tabulkách kalkuluje i s minimálním počtem dětí, které nemusejí být díky intenzivní podpoře odebrány nebo mohou být vráceny jednomu z rodičů, přestože se jedná například o týrání.

Tabulka 4: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny předejít odebrání dítěte z rodiny

Důvod odebrání z péče rodičů	Průměrný počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025	Odhad podílu případů odebrání, kterým je možné předejít díky intenzivní práci s rodinou			Přibližný počet dětí, které nemusely být odebrány, pokud rodina dostala dočasnou intenzivní podporu		
		pesimistický	realistický	optimistický	pesimistický	realistický	optimistický
týrání dítěte	192	5 %	10 %	15 %	10	20	30
zneužívání dítěte	55	5 %	10 %	15 %	0	10	10
zanedbávání výchovy dítěte	2 132	25 %	35 %	45 %	530	750	960
jiné překážky v péči o dítě na straně rodičů	1 102	15 %	25 %	35 %	170	280	390
Celkem	3 480				710	1 060	1 390

Zdroj: Výkazy o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za roky 2023-2025 (počet odebraných dětí podle důvodu).

Kromě prevence odebrání dětí nicméně dočasná intenzivní podpora prokazatelně funguje i jako opatření, které umožňuje zkrátit délku pobytu v zařízení (nejčastěji v DD) u dětí, které již byly odebrány (viz kapitolu 3). Proto byla provedena i kvantifikace toho, u kolika dětí má dočasná intenzivní podpora rodiny potenciál tento pobyt zkrátit. Konzervativně se předpokládalo, že intenzivní podpora rodiny má jen velmi omezený potenciál zkrátit délku pobytu v zařízení u dětí umístěných v diagnostických ústavech, dětských domovech se školou a výchovných ústavech. Ani v případě

běžných dětských domovů se nepočítalo s tím, že by byl potenciál intenzivní práce s rodinou závatný – realistický odhad předpokládal zkrácení pobytu pouze u 30 % dětí žijících v DD.

Z kvantifikace celkově vyplynulo, že by intenzivní podpora mohla napomoci k rychlejšímu návratu do rodiny u přibližně 1 800 dětí. To se může jevit jako vysoké číslo, představuje to však pouze 26 % ze všech dětí aktuálně umístěných v zařízeních. A zohledňuje to, že jen minimum z dětí se dostalo do DD kvůli týrání či zneužívání, ale většina tam skončila kvůli nedostatkům v rodičovské péči (viz kapitulu 1), které je možné prokazatelně odstranit skrze dočasnou intenzivní práci s rodinou (viz kapitolu 3) a zajistit tak bezpečné prostředí pro dítě v původní rodině.

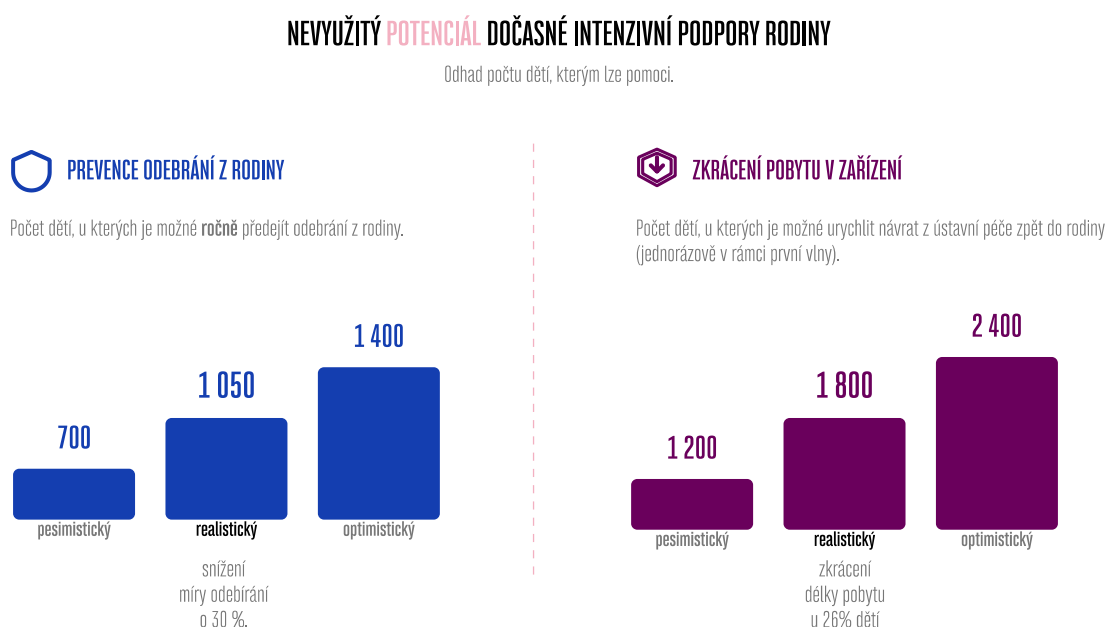
Tabulka 5: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny napomoci rychlejšímu návratu dítěte do rodiny (zkrácení délky pobytu v zařízení)

Zařízení	Počet dětí v zařízení v roce 2025	Odhad podílu dětí, které se mohou dříve navrátit domů, pokud bude poskytována intenzivní podpora			Přibližný počet dětí, které se mohou dříve navrátit domů, pokud bude poskytována intenzivní podpora		
		pesimistický	realistický	optimistický	pesimistický	realistický	optimistický
zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc	556	40 %	55 %	70 %	220	300	390
dětské domovy	4 331	20 %	30 %	40 %	870	1 300	1 730
diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy	2 035	5 %	10 %	15 %	100	200	310
Celkem	6 922				1 190	1 800	2 430

Zdroj: Počty dětí: data MPSV a MŠMT, ostatní sloupce: kalkulace.

Graficky je potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny, pokud jde o prevenci odebrání i zkrácení délky pobytu v zařízeních, shrnut v Grafu 13.³¹

Graf 13: Potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje, který umožňuje setrvávání dětí v rodině, případně jejich návrat z náhradní péče



Zdroj: Data prezentovaná v Tabulkách 4 a 5.

³¹ V případě zkrácení délky pobytu v zařízení nejde (na rozdíl od prevence odebrání) o počet dětí, u kterých má intenzivní práce s rodinou potenciál každoročně zkrátit délku pobytu, ale o potenciál v rámci tzv. první vlny podpory. Tedy potenciál v případě dětí, které jsou aktuálně v zařízení a pro které často platí, že jejich rodina před umístěním nedostávala intenzivní podporu. Pokud by byla systémově zajištěna dostupnost intenzivní práce s rodinou, začalo by se do zařízení dostávat méně a méně dětí především z rodin, kde bylo umístění těžké předejít. Z toho vyplývá, že potenciál intenzivní podpory jako nástroje, který zkracuje délku pobytu v zařízení, by postupně klesal.

05/ ZÁVĚR: počet dětí v přeplněných dětských domovech (i dalších zařízeních) je možné snížit, ale nepodaří se to bez výrazného zlepšení dostupnosti intenzivní práce s rodinou

Z dat prezentovaných v této i předcházející kapitole vyplývá jednoznačný závěr. Dočasná intenzivní podpora rodiny prokazatelně předchází odebrání dětí z rodiny nebo přispívá k jejich rychlejšímu návratu domů. Platí to i tehdy, vycházíme-li z konzervativních předpokladů o podílu dětí, u nichž lze odebrání předejít nebo zkrátit dobu jejich pobytu v náhradní péči.

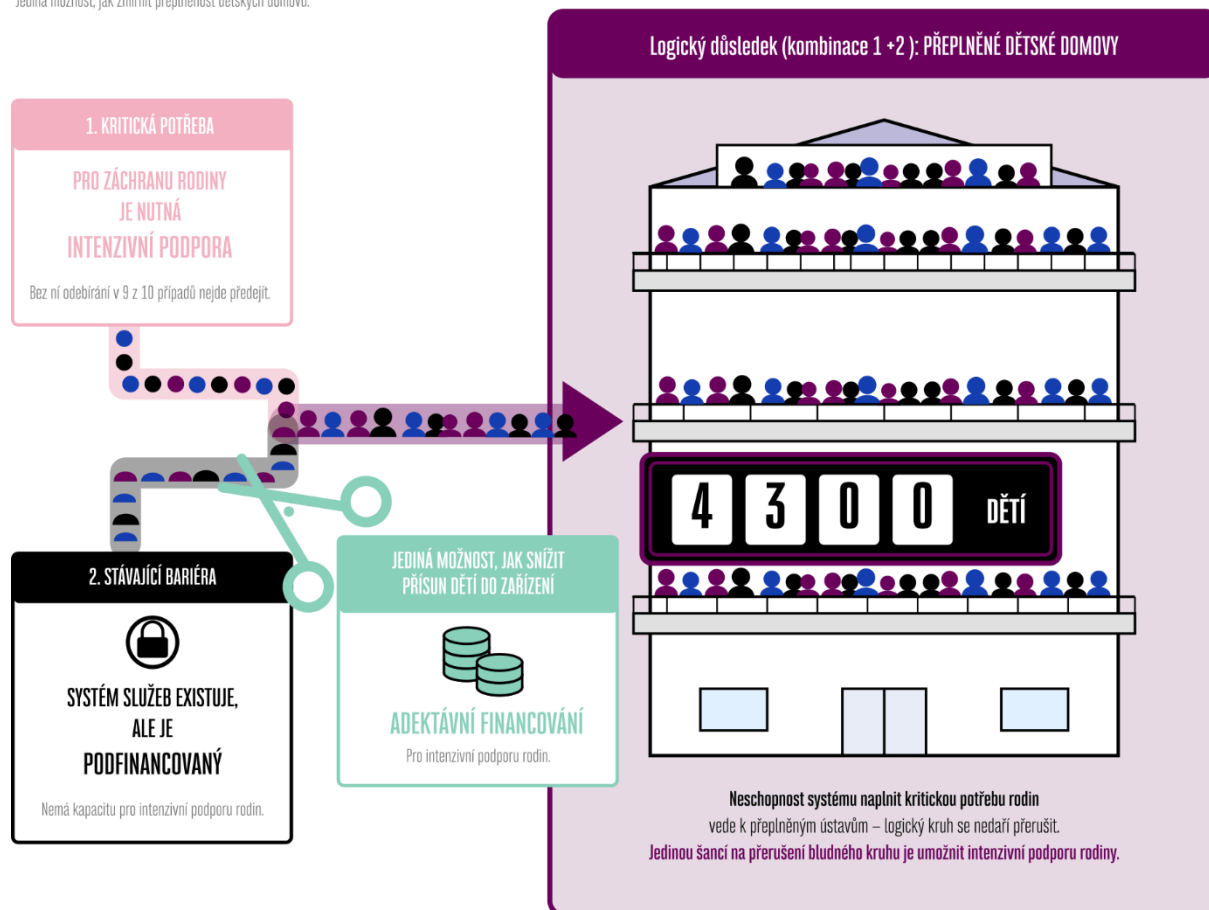
Tyto výsledky však nejsou dosažitelné bez splnění jedné zásadní podmínky. Aby byla podpora skutečně účinná, musí být poskytována v dostatečné intenzitě – výrazně vyšší, než je běžné u sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi (SAS), kde zpravidla probíhá jedna návštěva týdně, případně ještě méně často.

Právě zde se nachází klíčový systémový limit, ale současně i příležitost ke změně. Pokud mají kraje účinně předcházet umisťování dětí do ústavní péče, je nezbytné zajistit odpovídající financování dočasné intenzivní podpory rodiny tak, aby byla dostupná všem rodinám, které ji potřebují a může jim pomoci – nikoli pouze těm, na které aktuálně vyjde kapacita poskytovatelů sociálních služeb.

Obrázek 9: Závěrečné shrnutí: proč představuje adekvátní financování dočasné intenzivní podpory rodiny klíčové opatření pro snížení počtu odebíraných dětí a zmírnění přeplněnosti dětských domovů

ADEKVÁTNÍ FINANCOVÁNÍ PRO INTENZIVNÍ PODPORU RODIN

Jediná možnost, jak zmírnit přeplněnost dětských domovů.



II. ČÁST: JAK NA TO
MOŽNÁ PODOBA
ZÁSADNÍ ZMĚNY K LEPŠÍMU,
KTEROU JE MOŽNÉ
UČINIT
OD ROKU 2027

5. KAPITOLA:

JAK ZVÝŠIT DOSTUPNOST

DOČASNÉ INTENZIVNÍ

PODPORY RODINY

(POROVNÁNÍ

HLAVNÍCH VARIANT)

01/ DVĚ ZÁKLADNÍ MOŽNÉ CESTY, JAK ZVÝŠIT DOSTUPNOST INTENZIVNÍ

PRÁCE S RODINOU: posilování základní sítě vs. zavedení cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou (Platba za rodinu)

S jistou mírou zjednodušení můžeme říct, že existují dvě základní cesty, jak zvýšit dostupnost intenzivní podpory rodiny:

- A. Posílit základní síť sociálních služeb v kraji (dále jen „Základní síť“, nebo „Síť“) navýšením jejích kapacit tak, aby služby v Síti měly dostatečné kapacity poskytovat po určitou dobu rodinám, které to potřebují, tak intenzivní podporu, jaká je potřeba.
- B. Zavést cílenou finanční podporu, ze které je financována (resp. dofinancována) intenzivní práce s rodinou v případech, kdy je to třeba. Jedná se o mechanismus, který se využívá v zahraničí (v Německu, Anglii ad.) a v Česku v případech doprovázení pěstounů nebo asistence v bydlení (podle zákona o podpoře v bydlení). Jde de facto o platbu za rodinu.

Obě cesty mají své výhody a nevýhody. Pokud je nicméně porovnáme specificky z hlediska toho, jaká je pravděpodobnost, že zvýší dostupnost opravdu intenzivní a kvalitní práce s rodinou, vychází jako efektivnější varianta zavedení cílené finanční podpory (platby za rodinu). Cílená finanční podpora umožňuje pružně reagovat na aktuální potřeby rodin a objednávat intenzivní podporu tam, kde je skutečně potřebná. Jak ukazuje Obrázek 11, lze u tohoto modelu očekávat vyšší pravděpodobnost, že bude podpora poskytována v odpovídající intenzitě, nižší riziko nevyužitých kapacit i efektivnější využití veřejných prostředků. Současně umožňuje flexibilně spolupracovat s poskytovateli, kteří dlouhodobě dosahují dobrých výsledků.

Ve prospěch zavedení plateb za rodinu také hovoří relativně nižší náročnost na realizaci. Posilování základní sítě sociálních služeb je zpravidla dlouhodobý a administrativně náročný proces. Je podmíněno plánováním rozvoje sociálních služeb na úrovni obcí i krajů, změnami v síti služeb a současně ani samotné zařazení služby do krajské sítě nezaručuje odpovídající a dlouhodobě stabilní financování. Reakce na nově vznikající potřeby rodin proto může být pomalá.

Zavedení a ověření cílené finanční podpory například po dobu tří let s následnou evaluací a ověřením přínosů může krajům pomoci získat zkušenosti s jejím financováním a vyhodnotit skutečnou poptávku po této intervenci.

Z pohledu krajů má rozvoj dočasné intenzivní podpory rodiny ještě jeden významný přínos. V posledních letech sílí očekávání veřejnosti i státu, že budou přijímána účinnější opatření k předcházení závažnému ohrožení dětí a tragickým případům. Intenzivní práce s rodinou představuje jeden z nejvýznamnějších preventivních nástrojů, protože poskytuje rodině podporu, která může nejen zabránit dalšímu zhoršování situace, ale právě díky užší spolupráci s rodinou umožňuje včas identifikovat skrytá rizika, která při nižší četnosti kontaktů nemusí být odhalena.

Obrázek 10: Vícekriteriální porovnání posilování základní sítě a cílené finanční podpory intenzivní práce

POROVNÁNÍ ZÁKLADNÍCH VARIANT, JAK UMOŽNIT POSKYTOVÁNÍ DOČASNĚ INTENZIVNÍ PODPORY RODINY

Posílení Základní sítě vs. Zavedení cílené platby na rodinu

A. Posilování Základní sítě

Navyšování kapacit SAS v kraji (v Základní síti) s cílem umožnit poskytování intenzivní podpory ve vybraných případech.

B. Zavedení cílené finanční podpory (Platba za rodinu)

Individuálně objednávaná dočasná intenzivní podpora financovaná skrze platbu na rodinu a rok.



1. Zajištění adekvátní INTENZITY podpory

NIŽŠÍ PRAVDĚPODOBNOST

Služby mohou vyčerpat kapacity na méně náročné případy. Kraj nemá přímý nástroj, jak v konkrétním případě vynutit adekvátní intenzitu práce.

VYSOKÁ PRAVDĚPODOBNOST

Kraj explicitně objednává požadovanou (vysokou) intenzitu. Při nedodržení adekvátní intenzity může intenzivní podporu příště poptat u jiného poskytovatele.



2. Šance na to, že dojde RYCHLE k zajištění nezbytné kapacity pro intenzivní podporu

NIŽŠÍ ŠANCE

Rozšiřování Sítě je zdoluhavý a náročný proces. Součástí je vyjádření obcí o potřebnosti služby. Zařazení do Sítě zavazuje k financování úvazků, což snižuje ochotu krajů udělat tento krok.

VYŠŠÍ ŠANCE

Zajištění potřebných kapacit nezávisí na rozšíření Sítě. Cílená finanční podpora práce s konkrétními rodinami je pro kraje schůdnější, protože se tím nezavazují k dlouhodobému financování.



3. Zajištění vysoké KVALITY poskytování

NIŽŠÍ ŠANCE

Reakce na (ne)kvalitu přes úpravu kapacit v Síti je pomalá a plošná (přístup „kanónem na vrabce“ při pochybení jednotlivce).

VYŠŠÍ ŠANCE

Kraj poptává výhradně osvědčené služby a objednává na základě měřitelných výsledků práce a monitoringu.



4. Riziko vzniku NEVYUŽITÝCH kapacit

VYŠŠÍ RIZIKO

Potřebné kapacity v Síti nelze předem přesně odhadnout. Hrozí dimenzování „naprázdno“.

MINIMÁLNÍ RIZIKO

Podpora se objednává adresně a pouze v případech, kdy reálně vznikne potřeba.



5. Riziko NEEFECTIVNÍHO využití financí

VYŠŠÍ RIZIKO

Kombinované riziko kolísavé kvality a nevyužitých neflexibilních kapacit předplacených v Síti.

NÍZKÉ RIZIKO

Platba výhradně za reálný výkon. Neefektivní službu lze ze systému okamžitě vyřadit.



6. Riziko zanedbání VČASNÉ PREVENCE

VYŠŠÍ RIZIKO

Náročné případy, kdy došlo k eskalaci problémů, mohou zcela vyčerpat kapacity Sítě. Na „lehčí“ případy (včasnou prevenci) už nezbude prostor.

NÍZKÉ RIZIKO

Díky zavedení dodatečného financování na intenzivní práci na náročným případech se ochrání kapacity Sítě pro včasnou preventivní práci.



7. NÁROČNOST pro poskytovatele služeb

NIŽŠÍ NÁROČNOST

Poskytovatelé fungují ve standardním režimu paušálního financování úvazků, na který jsou dlouhodobě zvyklí.

VYŠŠÍ NÁROČNOST

Vyžaduje flexibilitu v plánování úvazků. (princip výkonového financování je však řadě služeb známý např. z doprovázení pěstounů).

Z výše uvedeného ovšem nevyplývá, že posilování základní sítě služeb není potřeba nebo nemá smysl. Naopak je silná základní síť nezbytným předpokladem toho, aby rodiny dostávaly podporu včas, tedy v okamžiku, kdy lze problémům předcházet a kdy ještě není nutné využívat náročnější formy intervence.

Současně však český systém podpory rodin čelí situaci, kdy vysoký počet dětí vyrůstá mimo vlastní rodinu, často z důvodů, kterým by bylo možné předcházet. V této situaci je nezbytné mít k dispozici také nástroj, který umožní rychle a účinně reagovat v rodinách, u nichž hrozí bezprostřední odebrání dítěte nebo kde již k odebrání došlo a cílem je bezpečný návrat dítěte zpět do rodiny.

Právě tuto roli plní dočasná intenzivní podpora rodiny. Cílená finanční podpora umožňuje zajistit dostatečnou kapacitu pro intenzivní práci s rodinami v nejnáročnějších situacích.

Dočasná intenzivní podpora ale není náhradou za funkční základní síť služeb. Pokud mají být změny dlouhodobě udržitelné, je potřeba oba nástroje kombinovat: silnou základní síť, která umožní zachytávat obtíže rodin včas, a cílenou finanční podporu, která umožní zajistit intenzivní práci s rodinami v situacích, kdy se problémy již významně prohloubily.

Tato kombinace je nejen účinnější z hlediska ochrany dětí, ale také ekonomicky racionálnější. Včasná podpora prostřednictvím základní sítě může zabránit tomu, aby rodiny dospěly do situace vyžadující nákladnou intenzivní intervenci. Současně však investice do dočasné intenzivní podpory umožňuje předcházet ještě nákladnějším a závažnějším důsledkům, zejména dlouhodobému odloučení dětí od rodiny a umístění do institucionální péče.

Efektivní systém podpory ohrožených rodin proto nestojí na volbě mezi základní sítí a intenzivní podporou. Potřebuje obojí: silnou síť pro včasnou pomoc a cílený nástroj pro situace, kdy je třeba jednat rychle, intenzivně a s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Teprve propojení obou přístupů vytváří systém, který dokáže reagovat na současnou situaci, využívá veřejné prostředky účelně a poskytuje dětem pomoc ve chvíli, kdy ji nejvíce potřebují.

Obrázek 11: Vícekriteriální porovnání základních možných variant posilování podpory ohrožených rodin v ČR

POROVNÁNÍ VARIANT ROZVOJE PREVENCE ODEBÍRÁNÍ DĚTÍ

Vyhodnocení dopadů a efektivity variant podle klíčových kritérií

Kritérium	V1. Status quo	V2. Posílení Sítě	V3. Cílená podpora	V4. Současně V2 + V3
1. Prevence odebrání dětí a podpora návratů (v náročných případech)	NÍZKÁ ŠANCE Služby jsou vytíženy méně náročnými případy. Kraj nemá nástroj, jak u kapacit v Síti vynutit vysokou intenzitu v případech, kdy je to nezbytné.	STŘEDNÍ ŠANCE Posílení Sítě vytvoří prostor, kraj však stále nemá přímou páku, jak intenzivní práci v konkrétním případě garantovat.	VYSOKÁ ŠANCE Kraj explicitně poptává a objednává požadovanou (vysokou) intenzitu práce pro konkrétní rodinu.	VYSOKÁ ŠANCE Kraj explicitně poptává a objednává požadovanou (vysokou) intenzitu práce pro konkrétní rodinu.
2. Funkční systém včasné prevence (předcházení eskalaci)	NÍZKÁ ŠANCE Kapacity Sítě jsou omezené. Aktéři „šetří“ SAS spíše na vážné případy, kdy došlo k eskalaci problémů.	STŘEDNÍ ŠANCE Posílení kapacit Sítě uvolní službám ruce a prostor věnovat se i včasné intervenci u zatím méně závažných případů.	STŘEDNÍ ŠANCE Vyčlenění financování na náročné kauzy odlehčí běžné Síti, která získá prostor pro včasnou prevenci.	VYSOKÁ ŠANCE Současné posílení Sítě a cílené podpory vytváří maximální prostor pro včasnou preventivní práci.
3. Nákladová efektivnost (3 až 5 let) Krátkodobé až střednědobé hledisko	NÍZKÁ Drahá ústavní péče o děti, které by nemusely být odebrány, pokud by rodina dostala včasnou a intenzivní podporu.	STŘEDNÍ Posílení Sítě vytvoří prostor, chybí však páka na vynucení intenzity v rizikových kauzách. Snižování počtu odebraných dětí je proto nejisté.	VYSOKÁ Cílená podpora v případech, kdy vážně hrozí odebrání, rychle sníží naplněnost zařízení a náklady na ústavní péči bez nutnosti plošného navýšení kapacit Sítě.	STŘEDNÍ Úspory na ústavní péči vznikají, ale bezprostřední náklady jsou nejvyšší (kombinuje navýšení Sítě i novou cílenou podporu).
4. Nákladová efektivnost (5 až 8 let) Střednědobé až dlouhodobé hledisko	NÍZKÁ Trvale vysoké náklady na ústavní péči v důsledku absence účinných preventivních nástrojů v systému.	STŘEDNÍ Bez možnosti vynutit intenzitu práce v rizikových kauzách přetrvává riziko selhání u nejtěžších případů a vysokých nákladů.	STŘEDNÍ Chybějící včasná prevence výrazně prodražuje podporu: • Pozdní intervence ve chvíli, kdy už je situace eskalovala: 170 tis. Kč/rok (viz náklad na intenzivní podporu 1 rodiny v Tabulce 6) • Včasná podpora: 85 tis. Kč/rok (stačí poloviční intenzita a tudíž náklad je poloviční) Náklady celkem: pozdní intervence: 340 tis. Kč (2 roky) včasná podpora: 85 tis. Kč (stačí 1 rok) Rozdíl: + 255 tis. Kč / rodina Omezená Síť generuje dražší zásahy v budoucnu.	VYSOKÁ Silná včasná prevence v Síti výrazně sníží počet eskalovaných případů. Výhledově umožní snížit alokaci na drahé doplňkové intenzivní zásahy.

02/ ZDROJ FINANČÍ: státní rozpočet vs. krajské rozpočty

Jinou otázkou je, z jakého rozpočtu cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou financovat. Nabízí se možnost financování buď ze státního rozpočtu, z krajských rozpočtů, nebo z obecních rozpočtů (případně z jejich kombinace). Varianta spolehnutí se na obecní rozpočty nebyla zvažována kvůli extrémní rozdrobenosti územní samosprávy v Česku, kvůli níž jsou obce v ČR velmi malé (a disponují malými rozpočty). Současně obce v Česku nečelí žádným finančním pobídkám jakkoli investovat do prevence odebrání dětí z rodin, protože se (na rozdíl od zahraničí) nijak finančně nepodílejí na velmi nákladné ústavní ani pěstounské péči. Reálnou možností, jak financovat dočasnou intenzivní práci s rodinou, je tedy buď státní rozpočet, nebo krajské rozpočty.

Vícekritériální porovnání těchto variant je shrnuto v Obrázku 12. Jak je vidět z obrázku, financování ze státního rozpočtu má zásadní výhodu v tom, že s jeho využitím je možné garantovat dostupnost podpory napříč ČR (samozřejmě se zohledněním implementačních limitů). V případě spolehnutí se na krajské rozpočty je všeobecná dostupnost nejistá. O krajském rozpočtu může rozhodovat jen krajská samospráva a není jisté, že se všech 14 krajských samospráv rozhodne cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou zavést.

Na druhou stranu varianta krajských rozpočtů vychází lépe z hlediska všech ostatních hodnoticích kritérií. Důvodem je zejména to, že mezi státním rozpočtem a krajskými rozpočty existuje zásadní rozdíl v tom, v jakém jsou stavu. Zatímco státní rozpočet je dlouhodobě v deficitu, krajské rozpočty jsou stabilně přebytkové (a není odůvodněné očekávat, že se tato situace v budoucnu změní s ohledem na to, jak robustně zkonstruované jsou jejich příjmy – více v kapitole 7). S tím, že cílená finanční podpora intenzivní práce by nemusela být v případě krajských rozpočtů financována na dluh, ale z přebytků, jejichž hodnotu snižuje inflace, je spojena vyšší šance na schválení. Kraje také začínají čelit silnějším pobídkám ke snížení počtu dětí v DD (a nákladů na ně) než stát.

Obrázek 12: Vícekriteriální porovnání státního rozpočtu a krajských rozpočtů jako zdroje financování pro dočasnou intenzivní práci s rodinou

FINANCOVÁNÍ DOČASNÉ INTENZIVNÍ PODPORY RODINY

Vyhodnocení zapojení státního rozpočtu oproti krajským rozpočtům

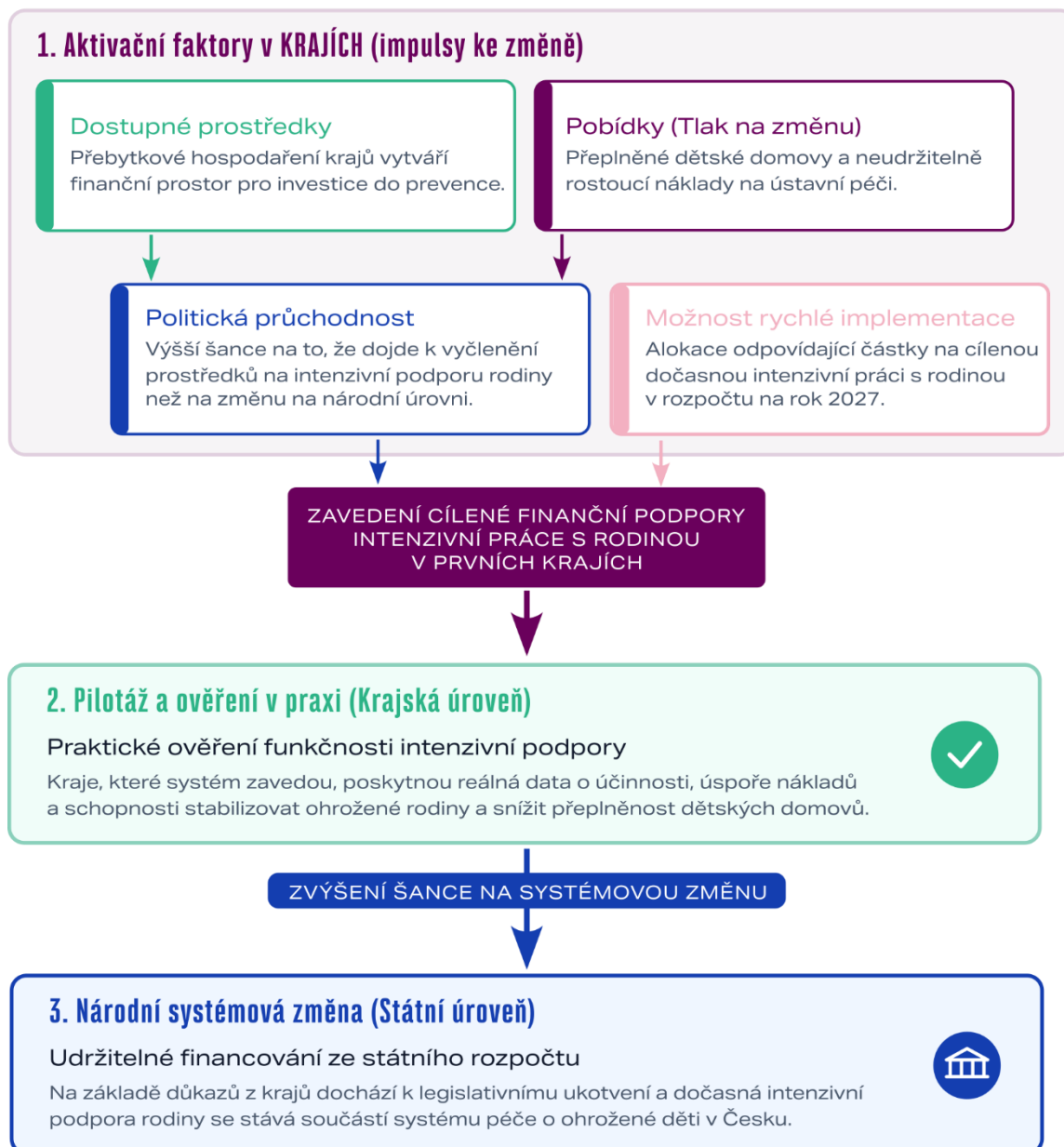
Kritérium	A. Státní rozpočet	B. Krajské rozpočty
1. Dostupnost podpory napříč ČR	GARANTOVÁNA Plošné pokrytí a dostupnost služeb pro všechny rodiny napříč celou ČR.	NEJISTÁ Cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou nemusí zavést všechny kraje.
2. Fiskálně ekonomická logika	NIŽŠÍ Státní rozpočet se dlouhodobě potýká s vysokými deficity.	VÝRAZNĚ VYŠŠÍ Kraje mají přebytkové hospodaření a kumulují prostředky na účtech.
3. Politická průchodnost	NIŽŠÍ Deficit státního rozpočtu a neochota politiků přijmout opatření, která by zvýšila příjmy státního rozpočtu, jsou zásadní překážkou.	VYŠŠÍ Kraje disponují prostředky (viz kap. 7). Navíc čelí silnějším pobídkám (viz níže).
4. Možnost rychlé implementace	NIŽŠÍ Změna politiky na národní úrovni je zdoluhavý proces, který trvá několik let. Neřeší aktuální krizovou situaci.	VYŠŠÍ Kraje mohou alokovat adekvátní částku na intenzivní podporu již v rámci schvalování rozpočtu na rok 2027.
5. Pobídky (motivační faktory)	NIŽŠÍ Stát sice hradí významnou část z nákladů na DD, ale DD představují pro státní rozpočet každým rokem nižší zátěž, protože MŠMT nevalorizuje normativ na skupinu.	VYŠŠÍ Výdaje krajů na provoz DD výrazně rostou. Bez intenzivní práce s rodinou, která sníží počet dětí v DD, není možné přesunout DD do bytů a domů. A péči skutečně přiblížit běžnému životu.

Pokud ovšem některé kraje cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou zavedou, nemusí (a nemělo by to) u toho skončit.³² Státní rozpočet může následovat, jak je naznačeno v logickém rámci obsaženém v Obrázku 13.

Obrázek 13: Možný průběh ukotvování finanční podpory intenzivní práce s rodinou v ČR

LOGICKÝ RÁMEC ROZVOJE DOČASNÉ INTEZIVNÍ PODPORY RODINY V ČESKU

Cesta od zavedení cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou v některých krajích k systémové změně na národní úrovni



³² Je třeba vzít v potaz, že státní rozpočet nese vysoké (a stoupající) náklady na náhradní rodinnou péči (které kraje nenesou). Zavedení finanční podpory intenzivní práce s rodinou ze státního rozpočtu není vyloučené, pokud se tedy v budoucnu na MPSV a MF přestane dívat na náklady na péči o ohrožené děti krátkozrakou optikou (odmítání dalšího nákladu), ale začne zohledňovat úspory, které může prevence odebrání dětí z rodin přivést (a to už během několika let).

03/ OPRAVNĚNÍ POSKYTOVATELE: jaké služby by měly poskytovat dočasnou intenzivní podporu

Poslední klíčovou otázkou je, kdo by měl dočasnou intenzivní podporu rodině poskytovat (a být příjemcem cílené finanční podpory – platby na rodinu). Při nastavování tohoto parametru je třeba zohlednit základní předpoklad úspěšnosti dočasné intenzivní podpory: poskytovatel musí být schopen fungovat tak, jak je vysvětleno na Obrázku 5 v kapitole 3.

Tedy současně:

1. pracovat přímo (a efektivně) na naplňování potřeb dětí, a to včetně jejich vzdělávání a chování (ve škole);
2. pracovat na stabilizaci finanční a bytové situace rodiny;
3. věnovat se rodičovskému chování (seberegulaci, zvládání impulzivity apod.);
4. pracovat na zajištění bezpečí dítěte (což může v některých případech znamenat i návrh na jeho umístění mimo rodinu).

Toto jsou přitom jen základní okruhy práce poskytovatele dočasné intenzivní podpory rodiny. Z výzkumu Dočasná intenzivní podpora rodiny vyplynulo, že u většiny rodin, u nichž se pracuje na prevenci odebrání dětí, se vyskytuje problém v 6 až 9 či 10 až 14 oblastech současně (u některých dokonce v 15 a více).³³ Pro dočasnou intenzivní podporu je specifická i řada dalších aspektů: fungování v rámci systému ochrany dětí ve spolupráci s OSPOD, práce s klienty, kteří nemusí být vždy silně motivováni (jde primárně o zakázku OSPOD), práce v sociálně vyloučených lokalitách, na ubytovnách či v jiných náročných podmínkách a mnohé další.

Z vícekritériálního vyhodnocení možných variant toho, kdo by mohl dočasnou intenzivní podporu poskytovat (které zohledňuje výše uvedené cíle a specifika), jednoznačně vyplývá, že nejlepší předpoklady pro to mají služby SAS (viz Obrázek 14).

Určit jako oprávněné příjemce cílené finanční podpory (platby na rodinu) právě poskytovatele SAS dává jednoznačně největší smysl. Má to logiku i z toho důvodu, že s velkou částí rodin bude SAS stejně spolupracovat v rámci svého působení v základní síti a platba za rodinu bude de facto představovat dofinancování výrazně vyšší intenzity spolupráce, než je obvyklé.

³³ Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf> viz stranu 38

Obrázek 14: Vícekriteriální vyhodnocení možných variant poskytovatelů dočasné intenzivní podpory

Kritérium / Oblast	A. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	B. Pečovatelské služby (případně jiné druhy soc. služeb)	C. Jiné subjekty (mateřská centra apod.)
1. Zkušenost s prací s ohroženými rodinami, které trápí mnoho vážných problémů současně	BOHATÉ Takové rodiny jsou hlavní cílovou skupinou SAS i podle Zákona o sociálních službách i v praxi.	MINIMÁLNÍ Pokud pečovatelské služby mají zkušenosti s podporou rodiny, nejsou to rodiny, které trápí mnoho vážných problémů současně.	MINIMÁLNÍ Pokud mají jiné subjekty zkušenosti s podporou rodiny, nejsou to rodiny, které trápí mnoho vážných problémů současně.
2. Zkušenosti se stabilizací finanční situace , tak aby bylo možné naplňovat potřeby dětí (vyřízení dávek...)	BOHATÉ Je to součástí práce SAS v mnoha případech.	MINIMÁLNÍ Pokud pečovatelské služby mají zkušenosti s podporou rodiny, je to v oblasti zajištění základních potřeb dětí.	MINIMÁLNÍ Jedná se o sociální práci, kterou nezajišťují.
3. Zkušenosti s působením v sociálně vyloučených lokalitách , bytové nouzi, a ochota v těchto místech působit	BOHATÉ ZKUŠENOSTI, OCHOTA ANO Zde žije velká část z rodin, s kterými SAS spolupracují.	MINIMÁLNÍ ZKUŠENOSTI, OCHOTA OTÁZKOU	MINIMÁLNÍ ZKUŠENOSTI, OCHOTA OTÁZKOU
4. Zkušenosti s poskytováním podpory v oblasti bydlení	ANO Byt řada zakázek na nalezení vyhovujícího bydlení je pro SAS těžko naplnitelná, dokud není účinný zákon o podpoře bydlení, zkušenosti v této klíčové oblasti mají.	NULOVÉ	NULOVÉ
5. Zkušenosti s podporou začleněnou na naplnění potřeb dětí (aby nebyly zanedbávány)	BOHATÉ Zlepšení v úrovni naplňování potřeb dětí je základní zakázkou ze strany OSPD – jediné skrze zlepšení v naplňování potřeb dětí může SAS předejít zanedbání a umístění mimo rodinu. Z výzkumu vyplynulo, že SAS se jim věnuje skoro ve všech případech a dosahuje dobrých výsledků.	URČITÉ Některé pečovatelské služby mohou mít zkušenosti s podporou naplňování potřeb dětí – doplněním rodičovské péče v případech, kdy rodiče nemají kapacitu.	OMEZENÉ
6. Aktivizace klientů, jejich zkompetentňování jako základní parametr služby	ZÁKLADNÍ PRINCIP SLUŽBY Dočasnost podpory a aktivizace klientů jsou základním parametrem SAS.	OMEZENÉ Pečovatelské služby pojímá zákon i praxe spíše jako služby, které zajišťují péči pro klienty, u kterých se nepředpokládá, že to dokážou sami.	ČÁSTEČNÉ Návky mohou být součástí nabízených aktivit, ale chybí zkušenosti s vážnými případy.
7. Zkušenosti s prací s rodiči , jejich chováním (oblasti jako seberegulace, impulzivita, nenávisť)	ANO Byť na to nemusí mít služby vždy kapacitu, z výzkumu o dočasné intenzivní podpoře vyplynulo, že SAS se této oblasti věnuje i dosahují dobrých výsledků (viz Graf 9).	NULOVÉ Pokud pečovatelské služby mají zkušenosti s rodinami, tak se zajištěním péče (naplněním potřeb dětí), ne prací s rodiči na jejich chování.	ČÁSTEČNÉ Návky mohou být součástí nabízených aktivit, ale chybí zkušenosti s vážnými případy.
8. Zkušenosti se spoluprací s OSPD	BOHATÉ Velká část z klientů se dostává do SAS na základě spolupráce s OSPD.	MINIMÁLNÍ	NULOVÉ
9. Zkušenosti ze spolupráce se školami , podporu dětí ve vzdělávání, řešení chování dítěte ve škole	ANO Podpora ve vzdělávání a spolupráce se školami, včetně řešení chování ve škole jsou často součástí práce SAS.	NULOVÉ	NULOVÉ
10. Zkušenosti s fungováním v systému ochrany dětí a působením v zájmu dítěte (včetně podávání návrhu na odebrání dítěte)	ANO Většina z práce SAS se odehrává v systému ochrany dětí. Z výzkumu vyplynulo, že SAS mají zkušenosti s prací v zájmu dítěte, včetně navrhování jeho umístění mimo rodinu, pokud je další setrvání v rodině ohrožující a nelze situaci zlepšit.	NULOVÉ	NULOVÉ
11. Zkušenosti s prací s klienty (rodinami), kteří nejdou motivovaní a mají omezený zájem o službu	URČITÉ Tam, kde existuje výrazný previs po poptávce po SAS nad nabídkou, mají služby možnost "vybrat si" motivovanější klienty. I přesto většina SAS bude mít zkušenost s případy, kdy službu primárně nepoptávají rodiče, ale OSPD (v zájmu ochrany dítěte).	NULOVÉ S takovými rodinami pečovatelské služby nemají zkušenost.	NULOVÉ Jde o výhradně dobrovolné služby.
12. Zkušenosti s dočasnou intenzivní podporou rodiny ve velmi těžkých případech	URČITÉ Řada SAS nemá s tímto typem práce bohaté zkušenosti, protože jim to omezené kapacity moc často neumožňují, přesto určité zkušenosti již řada služeb získala.	NULOVÉ	NULOVÉ
13. Existuje síť služeb , které mohou dočasnou intenzivní podporu poskytovat	ANO Napříč ČR existuje 246 služeb SAS. V základní síti všech krajů jsou služby, které mohou začít poskytovat dočasnou intenzivní podporu.	NEJISTÉ V Registru uvádí rodiny s dětmi jako cílovou skupinu 353 ze 672 pečov. služeb. Nicméně v roce 2024 poskytovalo podporu rodině (zpravidla pouze 1 rodině) pouze 33 služeb a rodiny představovaly jen 0,1 % z klientů pečov. služeb. Přestože tedy dle registrace síť existuje, reálné nikoliv, protože 95 % z nich má s podporou rodin nulové zkušenosti.	PRAVĚPODOBNÉ NE Mateřskými centry a jinými službami tohoto typu nejsou pokryty různé velké části Česka.
14. Provázanost se službou SAS poskytovanou v rámci základní sítě	STOPROCENTNÍ Jednalo by se o stejného poskytovatele.	SLOŽITĚJŠÍ Pokud by pečovatelská služba poskytovala dočasnou intenzivní podporu, zatímco základní podporu SAS, musela by se nastavit spolupráce a návaznost.	SLOŽITĚJŠÍ Pokud by jiný subjekt poskytoval dočasnou intenzivní podporu, zatímco základní podporu v rámci SAS, musela by se nastavit spolupráce a návaznost.

04/ ZÁVĚR: cílená finanční podpora dočasné intenzivní práce s rodinou z krajských rozpočtů je tou změnou, kterou má smysl uskutečnit v roce 2027

Z vyhodnocení možných cest, jak dosáhnout zvýšení dostupnosti intenzivní podpory rodiny, vyplynul poměrně jednoznačný závěr: jako první krok dává největší smysl zavést cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou (platbu na rodinu) pro služby SAS s pomocí prostředků z krajských rozpočtů (s tím, že státní rozpočet bude následovat).

Návrh možných základních parametrů cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou

Jak by mohla tato cílená finanční podpora a proces jejího přidělování konkrétně vypadat? Základní parametry a podmínky finanční podpory by mohly být následující:

Základní stavební kámen – financování:

1. Kraj alokuje ve svém rozpočtu adekvátní celkovou částku (novou položku v rámci kapitoly sociálního odboru) pro kraj. Z této alokace bude financována intenzivní práce s rodinou. Tato publikace poskytuje v kapitole 6 na datech založený návrh toho, kolik by tato částka mohla činit v jednotlivých krajích. Pokud se během prvního roku ukáže, že alokace nebyla vyčerpána, je možné prostředky převést na příští rok a alokaci snížit. Pokud se ukáže, že je nedostačující, je možné ji pro další rok navýšit.
2. Krajský úřad stanoví výši finanční podpory na 1 rodinu a rok. Tato publikace obsahuje v kapitole 6 návrh částek pro jednotlivé kraje, ale kraj samozřejmě může stanovit i více úrovní finanční podpory podle intenzity poskytované péče.
3. Finanční podporu dává smysl poskytovat na 1 rok s tím, že poskytovatel podpory vrátí kraji poměrnou část prostředků, pokud bude spolupráce s rodinou ukončena dříve.

Podmínky poskytnutí podpory

1. Krajský úřad vymezí okruh oprávněných subjektů pro poskytování intenzivní podpory rodinám (a příjemců finanční podpory z krajského rozpočtu). S ohledem na charakter poskytované služby by mělo jít primárně o služby SAS.
2. Podmínkou poskytnutí by mělo být to, že se jedná o případy, pro které platí, že:
 - a. bez významného zlepšení v úrovni naplňování potřeb dětí je dle příslušného OSPOD nevyhnutelné umístění mimo rodinu (nebo není možný návrat domů) – dokládá se vyjádřením příslušného OSPOD;

- b. současně je zřejmé, že dočasnou intenzivní podporu rodiny má smysl poskytovat – dokládá se vyjádřením poskytovatele podpory.
3. Cílená finanční podpora intenzivní práce s rodinou je primárně poskytována v případech, kdy by jinak velmi pravděpodobně došlo k umístění dětí do krajského dětského domova nebo kdy je možné s její pomocí dosáhnout rychlejšího návratu dětí z krajského dětského domova. Toto zacílení zohledňuje dopady umístění dětí do dětského domova, vysoké náklady na jejich provoz i to, že pro významné přiblížení DD běžnému životu je nezbytné snížit počet dětí v zařízeních (viz kapitolu 1).

Parametry podpory (povinnosti poskytovatele)

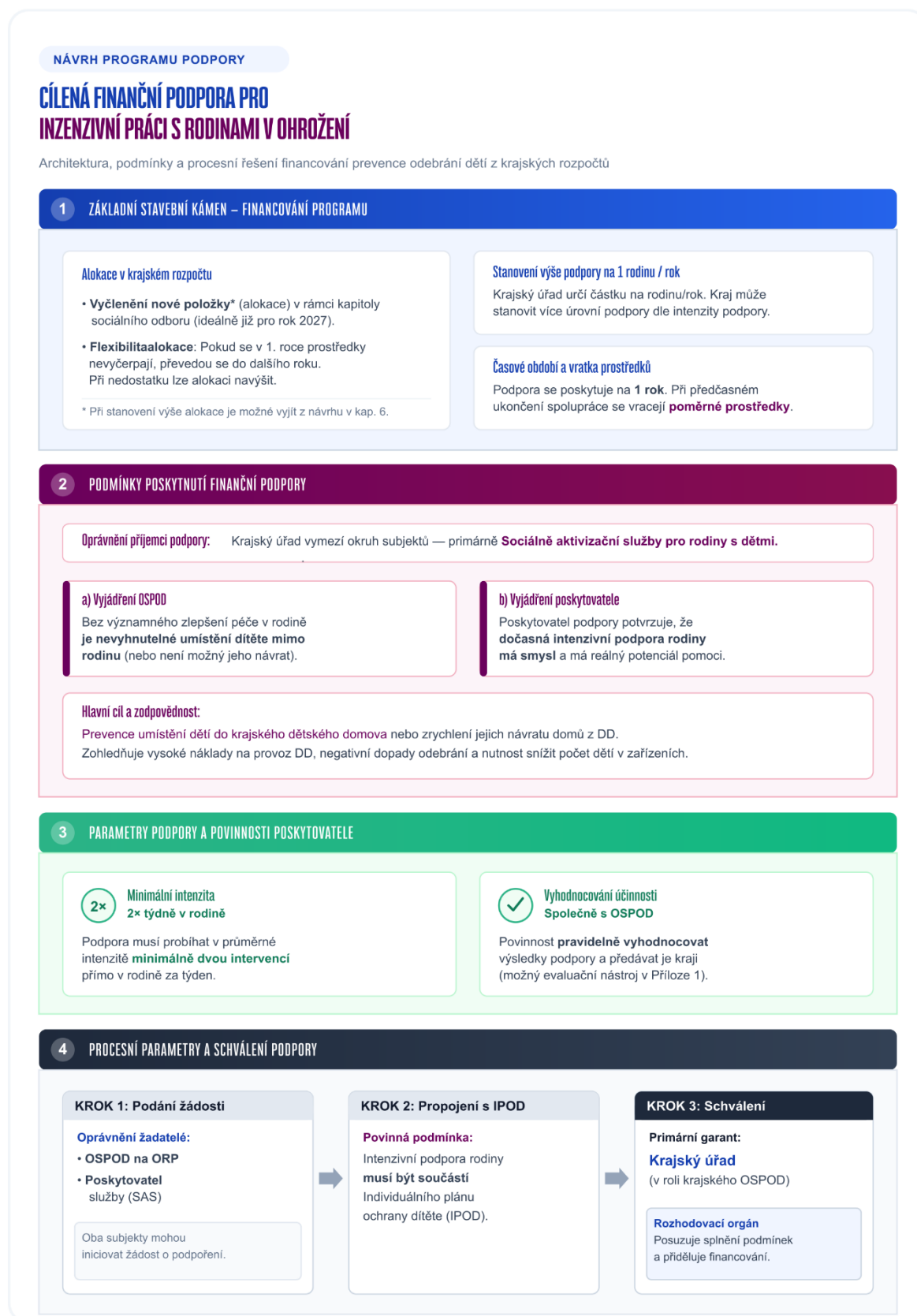
1. Podpora musí probíhat v průměrné intenzitě minimálně dvou návštěv (intervencí) v rodině za týden.
2. Poskytovatel podpory rodině má spolu s příslušným OSPOD povinnost vyhodnocovat účinnost podpory a výsledky vyhodnocení v pravidelných intervalech předávat krajskému úřadu. Tato publikace obsahuje návrh možného monitorovacího a evaluačního nástroje pro vyhodnocování účinnosti intenzivní podpory v Příloze 1.

Procesní parametry

1. Podat žádost o poskytnutí cílené finanční podpory na zajištění intenzivní práce s rodinou by měly mít možnost jak OSPOD na obcích s rozšířenou působností (ORP), tak samotní poskytovatelé podpory.
2. Podmínkou poskytnutí finanční podpory od kraje je to, že poskytování intenzivní podpory rodině je součástí individuálního plánu ochrany dítěte (respektive dětí, pokud je v rodině sourozenecká skupina).
3. Primárním garantem tohoto programu, který bude rozhodovat o poskytnutí podpory, je krajský úřad v roli orgánu sociálně-právní ochrany dětí (krajský OSPOD).

Shrnutí možných parametrů navrhovaného programu podpory je obsaženo v Obrazku 15.

Obrázek 15: Shrnutí možných parametrů programu cílené podpory dočasné intenzivní práce s rodinou



Finanční mechanismy. Jaké se nabízí varianty?

Kromě výše popsaných základních parametrů cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou musí kraje zvolit finanční mechanismus, skrze který bude finanční podpora distribuována.

Nabízí se několik variant, jak může kraj financovat dočasnou intenzivní podporu rodin, aby byla cílená, flexibilní a rychlá.

Cílem je vytvořit mechanismus „platby za rodinu“, tedy umožnit kraji rychle přidělit finanční prostředky poskytovateli, který bude konkrétní ohrožené rodině poskytovat dočasnou intenzivní podporu.

Kraj → vyčlení finanční prostředky → vybere více kvalitních poskytovatelů SAS → OSPOD identifikuje rodinu, kraj přidělí rodinu konkrétnímu poskytovateli → poskytovatel zahájí intenzivní práci → průběžně se sleduje rozsah i výsledek podpory → podle výsledků se systém dále upravuje.

Návrh podrobného postupu realizace jednotlivých variant je popsán v příloze 5. Zde uvádíme jen stručné shrnutí a porovnání jednotlivých variant.

Varianta 1/ Krajský dotační program

- Cílenou intenzivní podporu rodin lze financovat prostřednictvím samostatného dotačního programu kraje, který bude navazovat na stávající systém financování sociálních služeb.
- Dotační program lze nastavit jako **paušální finanční podporu na určité období s tím, že poskytnuté finanční prostředky musí příjemce využít a rozúčtovat na podporu poskytovanou jednotlivým rodinám.**
- Poskytovatel získá paušální prostředky podle počtu rodin, které je schopen podpořit, přičemž konkrétní rodiny mu budou průběžně přidělovány krajem na základě potřeb identifikovaných OSPOD.
- Pro první, pilotní rok se doporučuje program nastavit na 12 měsíců, ideálně s rozdělením podpory do dvou pololetních plateb, což umožňuje případné krácení z důvodů sankčních či z důvodu, že poskytovatel dozná, že není schopen naplnit předpokládanou míru podpory.
- Součástí programu by měla být průběžná evaluace kvality, rozsahu a výsledků podpory, do níž bude zapojen také OSPOD. Výsledky evaluace by měly být využívány při nastavování dalších dotačních období.
- Dotační program musí mít jasně stanovený účel, cíle, cílovou skupinu, způsob financování, podmínky přidělování rodin, požadavky na poskytovatele a pravidla hodnocení a kontroly. (Podrobné doporučení k jednotlivým parametrům dotačního programu je uvedeno v příloze 5.)

- Potřebný objem financování by měl vycházet z reálného odhadu počtu rodin, které budou v kraji podporu potřebovat, a z jednotkové částky stanovené na jednu rodinu.
- Podstatou dotačního programu, ve smyslu výše uvedeného, by pak mělo být poskytnutí dotací většímu množství oprávněných příjemců.
- Dotační program by měl být určen především zkušeným poskytovatelům registrované sociální služby SAS (zaměřené na rodiny s dětmi), kteří mají odpovídající odborné a personální kapacity. Při výběru poskytovatelů by měla být stanovena transparentní hodnotící kritéria zohledňující jejich zkušenosti, kapacitu a kvalitu poskytované služby.

Celkově lze dotační model považovat za vhodnou variantu zejména pro pilotní ověření systému. Jeho hlavní výhodou je možnost využít existující poskytovatele SAS a nastavit relativně flexibilní mechanismus podpory, aniž by bylo nutné vytvářet nový systém poskytování služeb.

Variantu 2/ Rámcová dohoda a „platba za rodinu“ v režimu veřejných zakázek – tzv. minitendry

- Další možností je financování prostřednictvím rámcové dohody podle zákona o zadávání veřejných zakázek. Kraj nejprve vybere poskytovatele, se kterými uzavře rámcovou dohodu, a následně jim zadává jednotlivé zakázky odpovídající podpoře konkrétních rodin.
- Jako inspiraci pro využití této varianty je možné použít zkušenosti Pardubického kraje a Karlovarského kraje v letech 2015–2016. Jednalo se tehdy v zásadě o totožný finanční mechanismus.
- Realizace minitendru má jasně upravené fáze, které jsou blíže popsány v příloze 5.
- Tento model velmi dobře odpovídá principu „platby za rodinu“, protože poskytovatel získává finanční prostředky až v návaznosti na skutečné přidělení konkrétní rodiny, nikoli předem podle předpokládané kapacity.
- Výhodou je také možnost průběžně ověřovat kvalitu a způsobilost zapojených poskytovatelů. Pokud poskytovatel přestane splňovat požadované podmínky nebo nezajišťuje podporu v požadované kvalitě či intenzitě, kraj mu nemusí další rodiny přidělovat.
- Před uzavřením rámcové dohody je nutné provést zadávací řízení a předem jasně nastavit podmínky, kritéria, požadavky na poskytovatele, způsob výběru i pravidla pro přidělování jednotlivých rodin.
- Pro samotné přidělování rodin se jako nejvhodnější jeví přímé oslovení konkrétního poskytovatele bez další soutěže, protože umožňuje na potřebu rodiny reagovat rychle a bez další administrativní zátěže. Způsob výběru poskytovatele musí být předem jasně stanoven a může zohledňovat například regionální dostupnost či další kritéria.

- Naopak soutěžení o každou jednotlivou rodinu prostřednictvím samostatného minitendru se nedoporučuje, protože by mohlo zpomalovat zahájení podpory a představovalo by významnou administrativní zátěž pro kraj i poskytovatele.
- Součástí nastavení systému by měla být také jasná pravidla pro odmítnutí přidělené rodiny a pro případné vyřazení poskytovatele, stejně jako pravidla pro situace, kdy je vhodné oslovit konkrétního poskytovatele z důvodu jeho předchozí práce s danou rodinou.
- Stejně jako u dotační varianty je důležité propojit systém s OSPOD a průběžně vyhodnocovat kvalitu a výsledky podpory.

Celkově lze tuto variantu považovat za vhodnou zejména tam, kde kraj požaduje co nejpřesnější vazbu financování na skutečně podpořené rodiny. Její hlavní výhodou je flexibilita a možnost průběžně reagovat na kvalitu poskytovatelů, její nevýhodou je však **vyšší právní a administrativní náročnost při zavádění systému** oproti dotačnímu programu. Pro samotné přidělování rodin se doporučuje především přímé zadávání bez obnovení soutěže.

Varianta 3/ Zřízení specializované organizace kraje

- Kraj by mohl teoreticky zajistit financování a poskytování intenzivní podpory prostřednictvím nově zřízené příspěvkové organizace nebo ústavu.
- Tato varianta se však nedoporučuje, protože by vytvářela paralelní systém vedle stávajících poskytovatelů SAS a nevyužívala jejich existující odborné a personální kapacity.
- Zároveň by omezení podpory na jednu krajskou organizaci snižovalo konkurenci mezi poskytovateli a možnosti porovnávání kvality poskytovaných služeb a mohlo by vyvolávat otázky z hlediska pravidel hospodářské soutěže a veřejných zakázek.
- Pro systém dočasné intenzivní podpory je proto vhodnější zapojit více již existujících a zkušených poskytovatelů SAS.

Varianta 4/ Nadační fond

- Obecně vzato, a to zejména v perspektivě *de lege ferenda*, lze uvažovat o zřízení nadačního fondu pro účely financování plateb pro rodinu. Zde je ovšem nezbytné akcentovat, že dle platné právní úpravy kraje, resp. jakéhokoli územní samosprávné celky, zřejmě nemohou nadační fond zřídit, neboť taková forma právnické osoby není uvedena v taxativním výčtu organizací ve smyslu § 23 odst. 1 ZoRPÚR (zákon o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků).
- V této souvislosti jen upozorňujeme na metodické stanovisko Ministerstva financí pod čj.: MF-12151/2023/2203, cit. závěr: „*Obec nebo kraj nemůžou být jediným zakladatelem, ani společným zakladatelem s jiným územním*

*samosprávným celkem, nadace nebo nadačního fondu. Takové jednání je v rozporu s ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) až g) zákona o rozpočtových pravidlech ÚR. Ministerstvo financí je připraveno podat proti ÚSC žalobu na zrušení nadací/nadačních fondů zřízených v rozporu se zákonem o rozpočtových pravidlech ÚR. V souladu se zásadou dobré správy proto poskytuje ÚSC lhůtu přiměřenou ke zrušení nadací nebo nadačních fondů založených výše uvedeným způsobem.*³⁴

- Současně je však třeba podotknout, že předestřený právní názor Ministerstva financí není obecně přijímaný a metodické stanovisko nevedlo k masivnímu rušení již existujících nadačních fondů zřízených územními samosprávnými celky jako jedinými zakladateli, a to včetně Nadačního fondu Vltavské filharmonie, IČ 23220121 (na jehož vznik a existenci především reagovalo citované metodické stanovisko), stejně jako dalších významných nadačních fondů, např. Sociální nadační fond hlavního města Prahy, IČ 11787139, nebo Sociální nadační fond (dříve Sociální nadační fond města Brna a Jihomoravského kraje), IČ 60554410. Podle veřejně dostupných informací se ani nezdá, že by Ministerstvo financí ke dni vydání této analýzy již podalo proti němu takovému nadačnímu fondu návrh rejstříkovému soudu podle § 129 občanského zákoníku na prohlášení právnické osoby za neplatnou, není tedy ani známo, jaké stanovisko by k právnímu názoru ministerstva zaujaly soudy.
- Dále je třeba zdůraznit, že kraj může být podle § 23 odst. 2 ZoRPÚR spoluzakladatelem nadačního fondu, to však za podmínky, že jiným spoluzakladatelem bude též jiná osoba než jiný územní samosprávný celek.
- Lze však jediné doporučit, aby eventuálnímu založení nadačního fondu předcházelo zadání právního rozboru u specialistů v oblasti korporátního práva, a to právě s ohledem na určitý stav právní nejistoty o možnosti či nemožnosti územních samosprávných celků zakládat nadační fondy, mají-li být jedinými zakladateli nebo spoluzakladateli výlučně s dalšími územními samosprávnými celky³⁵.

³⁴ Dostupné z: <https://mf.gov.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/zpravy-mf-pro-obce-a-kraje/2025/zpravy-mf-cislo-1-2025-59933>

³⁵ Ke konzultaci lze využít také například organizaci Via Clarita <https://viaclarita.cz/sluzby/sprava-a-rizeni-nadaci-a-nadacnich-fondu/>

Porovnání variant

Z výše uvedeného vyplývá, že jako nejvhodnější se jeví první dvě varianty – krajský dotační program nebo rámcová dohoda v režimu veřejných zakázek.

- **Rámcová dohoda** lépe odpovídá principu „platby za rodinu“, protože poskytovatel dostává prostředky až na konkrétní rodinu, která mu byla přidělena. Umožňuje také pružněji reagovat na změny kvality či kapacity poskytovatelů.
- U obou variant je zásadní **zapojení OSPOD**, který by měl pomáhat identifikovat rodiny vhodné pro intenzivní podporu a podílet se na vyhodnocování jejího průběhu a výsledků.
- Podpora by měla být určena především **zkušeným poskytovatelům SAS**, kteří mají dostatečné personální a odborné kapacity pro intenzivní práci s rodinami.
- Program by měl jasně stanovit **minimální rozsah a intenzitu podpory**, včetně personálního zajištění, a odlišit ji od běžné práce poskytované v rámci standardní kapacity SAS.
- Důležitou součástí systému má být **průběžná evaluace** – nejen toho, zda byla podpora skutečně poskytována v požadovaném rozsahu, ale především toho, zda vedla ke stabilizaci rodiny, udržení dítěte v rodině nebo jeho návratu.

Pro první rok se doporučuje **pilotní nastavení na 12 měsíců**, jehož výsledky budou využity při nastavení dalších období.

Obrázek 16: Shrnutí vyhodnocení možných finančních mechanismů pro cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou

Srovnání variant financování dočasné intenzivní práce s rodinou

Kritérium	Krajský dotační program	Rámcová dohoda / „platba za rodinu“	Nová organizace kraje
Princip platby za rodinu	Ano, lze nastavit	Ano, velmi dobře odpovídá principu	Ano
Rychlost přidělení podpory	Vysoká	Vysoká při přímém zadávání bez soutěže	Vysoká
Administrativní náročnost	Střední, vyšší při nastavení	Střední, vyšší při zavádění systému	Vysoká
Možnost průběžně reagovat na kvalitu poskytovatele	Ano, zejména prostřednictvím evaluace a dalších dotačních období	Ano, velmi dobře	Omezená
Zapojení více poskytovatelů	Ano	Ano	Ne
Využití existujících kapacit SAS	Ano – hlavní výhoda	Ano – hlavní výhoda	Ne, vytváří novou kapacitu (nevhodná)
Flexibilita	Vysoká při vhodném nastavení programu	Vysoká	Nižší
Hlavní riziko	Nutnost dobře nastavit pravidla pro přidělování rodin a vypořádání dotace	Vyšší administrativní a právní náročnost	Paralelní systém, náklady a rizika hospodářské soutěže
Celkové doporučení	Doporučená varianta	Doporučená varianta	Nedoporučuje se

6. KAPITOLA:

KOLIK TO BUDE STÁT?

KVANTIFIKACE NÁKLADŮ

NA CÍLENOU

FINANČNÍ PODPORU

INTENZIVNÍ PRÁCE

S RODINOU

01/ NÁKLADY NA DOČASNOU INTENZIVNÍ PODPORU JEDNÉ RODINY

Prvním krokem, který je nezbytné učinit při kalkulaci adekvátní alokace na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou v jednotlivých krajích, je výpočet nákladů na 1 rodinu.

Reálné náklady služeb SAS v roce 2024

Při stanovování nákladů na dočasnou intenzivní podporu rodiny dává největší smysl vyjít z nákladů SAS. Zpracovatel dostal od MPSV k dispozici data z finančních výkazů, které každoročně služby vyplňují a odevzdávají MPSV (prostřednictvím systému OK Služby).

Do analýzy byla zahrnuta data za všechny SAS, které poskytují podporu ohroženým rodinám v České republice (246 služeb). Z analýzy byly vyloučeny SAS, jež poskytují podporu rodinám s dítětem se zdravotním postižením, protože tento typ služby má jiný charakter a častěji probíhá ambulantně (13 služeb).

U každé služby byl kalkulován celkový náklad v přepočtu na 1 úvazek v přímé práci. Takto byla získána celková cena za jednotku (úvazek) přímé práce vykonávanou SAS, která zahrnuje i nezbytné náklady na pracovníky v nepřímé práci (administrativa, účetní apod.), na cesty za klienty a případný pronájem kanceláří.

Protože průměrnou hodnotu může zkreslit (navýšit) i přítomnost relativně malého počtu vysokých hodnot (jev známý např. z průměrné mzdy), bylo pracováno s mediánem – tedy střední hodnotou, která rozděluje služby na poloviny (polovina má nižší náklady než medián, polovina vyšší).

Medián ročního nákladu služeb SAS v přepočtu na 1 úvazek činil v roce 2024 celkem 944 tis. Kč. Téměř stejné hodnoty však dosahoval i průměr v případě, že ořízneme (vyloučíme z analýzy) 5 % nejnižších a nejvyšších hodnot (945 tis. Kč), a rovněž průměr, pokud ořízneme 10 % nejnižších a nejvyšších hodnot (943 tis. Kč). Současně z dat vyplynulo, že většina služeb má celkové náklady na 1 úvazek v přímé práci relativně blízko mediánu: 25. percentil byl jen o 16 % nižší než medián (792 tis. Kč), 75. percentil o 15 % vyšší než medián (1 085 tis. Kč).

V rozmezí $\pm 15\%$ od mediánu se tedy pohybuje velká část služeb SAS – a to i přesto, že se např. náklady na cesty za klienty (zahrnující nejen auta a palivo, ale i čas strávený na cestě) mohou významně lišit v závislosti na tom, zda služba působí ve vysoce urbanizovaném regionu (např. Moravskoslezský kraj), nebo ve venkovských oblastech. Roli zřejmě hraje to, že osobní náklady představují tak velkou položku, že se vliv ostatních složek snižuje – což potvrzuje i struktura nákladů SAS prezentovaná dále.

Medián celkového ročního nákladu v přepočtu na 1 úvazek v přímé práci, tak jak vychází z dat poskytnutých službami MPSV, v každém případě představuje dobrý základ pro stanovení ceny dočasné intenzivní práce s rodinou. K dispozici jsou navíc

hodnoty za jednotlivé kraje (viz Tabulka 6 níže); kraje tedy mohou vyjít z nákladu SAS, který je obvyklý přímo v jejich regionu.

Zohlednění růstu cen vstupů mezi lety 2024 a 2027

Cílem této publikace je kvantifikovat náklady na dočasnou intenzivní podporu rodiny v roce 2027. Proto nebylo možné při kalkulaci vyjít pouze z nákladů SAS za rok 2024, které byly k dispozici z dat.

S ohledem na to, že dostupná data pocházela z roku 2024, bylo nezbytné zohlednit růst nákladů mezi lety 2024 a 2027. Vzhledem k tomu, že v roce 2024 už skončilo období vysoké inflace, počítalo se s tím, že náklady služeb porostou tempem 3 % ročně. To znamená, že náklady v roce 2027 budou o 9,27 %³⁶ vyšší než v roce 2024.

Jedná se o minimalistickou variantu navyšování, která nereflektuje vyšší růst mezd v podnikatelské sféře (z níž většinu tvoří soukromý sektor; viz Graf 6 výše). Růst nákladů o 3 % ročně však odpovídá reálnému tempu zvyšování platů a mezd ve veřejném sektoru (ve školství i v sociálních službách), které se pohybuje právě kolem 3 % ročně. I když by bylo principiálně správné, aby růst mezd na společensky prospěšných pozicích (jako jsou sociální služby) odpovídal růstu mezd v soukromém sektoru, nedává smysl specificky v případě dočasné intenzivní práce s rodinou počítat s vyšším tempem růstu, než je pro veřejný sektor obvyklé.

Zohlednění toho, že financování dočasné intenzivní podpory nemusí pokrývat základní fungování organizace

Cílená finanční podpora intenzivní práce s rodinou (jak byla popsána v kapitole 5, tj. jako platba za rodinu a rok, jež slouží k tomu, aby službě umožnila po přechodnou dobu intenzivně pracovat s rodinou) má specifický charakter. Od základního financování sociálních služeb se liší v tom, že účelem této platby není pokrýt náklady na celkové fungování služby, ale vícenáklady na dočasnou intenzivní práci.

Z toho důvodu se při kalkulaci toho, jakou částkou by měla být intenzivní práce podpořena (tj. jaká by měla být výše platby za rodinu), navrhuje vyjít z následujícího základního východiska: platba za rodinu by měla pokrýt všechny osobní náklady pracovníků v přímé práci s klienty (včetně vzdělávání apod.) a náklady na cesty za klienty, nikoli však osobní náklady dalších pracovníků, kteří přímou práci nevykonávají.

Přestože každý další pracovník v přímé práci (kterého organizace potřebuje k poskytování intenzivní podpory) generuje zvýšené náklady na nepřímou práci (personalistiku, účetnictví apod.), u většiny organizací, jež budou poskytovat dočasnou intenzivní podporu kofinancovanou z nově zavedené cílené finanční podpory, nebude nárůst pracovníků zásadní – půjde zpravidla maximálně o 1 až 2 pracovní úvazky. Někdy dojde pouze k navýšení úvazků stávajících pracovníků (např. z 0,5 na 1,0).

Tento přístup má navíc tu výhodu, že jako poskytovatele dočasné intenzivní podpory „vyfiltruje“ zavedené a dostatečně stabilní organizace. Neumožní, aby se z dočasné

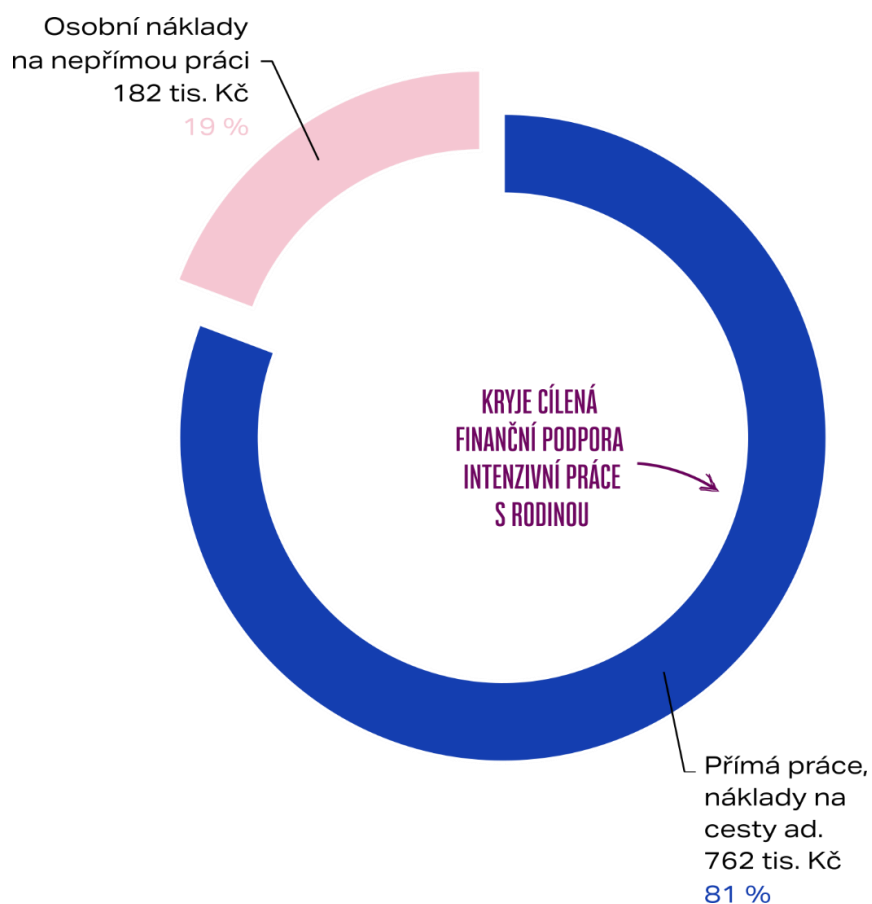
³⁶ Nejedná se o 9 %, protože 103 % krát 103 % krát 103 % odpovídá 109,27 %.

intenzivní podpory rodiny stal „byznys“ pro nové, účelově založené subjekty, protože platba za rodinu nepokryje významné režijní náklady nad rámec přímé práce.

Jak vycházejí data?

Jak bylo uvedeno výše, medián celkových nákladů na 1 úvazek činil v roce 2024 celkem 944 tis. Kč. Medián nákladů očištěných o osobní náklady na nepřímou práci činil 762 tis. Kč, tedy 81 % (osobní náklady na nepřímou práci tvořily 19 %). **Cílená finanční podpora intenzivní práce s rodinou by tedy měla krýt 81 % z celkových nákladů**, pokud vyjdeme z východisek popsaných výše. Většina z této platby bude směřovat na osobní náklady pracovníků v přímé práci – ty tvořily z mediánu 608 ze 762 tis. Kč, tedy 80 % (náklady na cesty a další náklady činily 154 tis. Kč na úvazek a rok, což představuje 20 % z navrhované platby za rodinu).

Graf 14: Struktura nákladů sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v roce 2024



Zdroj: Analýza dat za rok 2024 odevzdaných MPSV v rámci výkaznictví sociálních služeb.

Počet rodin na 1 úvazek

Pro stanovení adekvátní platby za rodinu je dále třeba spočítat, jaký je adekvátní (obvyklý) počet rodin, kterým může 1 plný úvazek v přímé práci současně poskytovat dočasnou intenzivní podporu.

Výchozím bodem je průměrný počet hodin podpory týdně, která bude rodině poskytována. Je možné vyjít z obvyklého počtu návštěv v rodině (intervencí), jež poskytovaly služby, jejichž intenzivní podporu rodin podrobně popisuje a vyhodnocuje výzkumná zpráva Dočasná intenzivní podpora rodiny. Ten činil 1,5 až 2 návštěvy týdně, nicméně tato hodnota byla pracovníky hodnocena jako suboptimální. Z toho důvodu byly stanoveny 4 hodiny týdně jako základní úroveň pro intenzivní práci s rodinou. Jedná se o 4 hodiny přímé práce v rodině bez času stráveného na cestě.

Tyto 4 hodiny by měly tedy umožnit 2 až 4 návštěvy v závislosti na délce jejich trvání. Nadto by většina rodin v programu intenzivní podpory měla dostávat ještě v průměru jednu návštěvu týdně v rámci standardního poskytování služby SAS – model intenzivní podpory předpokládá, že z platby za rodinu se financuje dodatečná podpora navíc nad základní úroveň. Celkový objem podpory by tedy měl činit 5 až 6 hodin týdně (4 hodiny dodatečné plus 1 až 2 hodiny v rámci běžného poskytování služby) a tedy 3 až 5 návštěv týdně.

Celkový roční nárok rodiny při 4 hodinách týdně činí 208 hodin (4×52). Při výpočtu toho, kolik rodin zvládne současně podporovat 1 pracovník v případě terénních služeb typu SAS v rozsahu 4 hodin přímé podpory týdně, je nezbytné zohlednit, že pracovník stráví část času na cestě a nepřímou práci ve prospěch klienta. Při této kvantifikaci lze vyjít z dat vykazovaných službami MPSV.³⁷ Některé druhy terénních sociálních služeb vykazují počet hodin podpory poskytnutý jednotlivým klientům, díky čemuž je možné spočítat průměrný hodinový „výkon“ pracovníka při určité hladině hodin podpory na klienta denně či týdně. Pečovatelská služba, osobní asistence a podpora samostatného bydlení vykazují data přesně v této potřebné struktuře.

Z dat za tyto terénní služby je zřejmé, že v případě nízké průměrné intenzity podpory na jednoho klienta (pohybující se kolem 1 hodiny týdně) klesá logicky průměrný hodinový výkon na 1 úvazek až k 800 hodinám ročně, protože pracovník stráví velkou část své pracovní doby přejezdy mezi všemi klienty, kterým službu po jedné hodině týdně poskytuje. Naopak pokud má pracovník méně klientů a u každého tráví 1 až 2 hodiny denně (7 až 14 hodin týdně), stoupá výkon na 1 úvazek až k 1 300 hodinám ročně (protože čas strávený na cestě je výrazně nižší).

Pro kvantifikaci obvyklého výkonu na 1 úvazek v případě dočasné intenzivní podpory rodiny byly z dat za všechny služby vyfiltrovány právě ty, které poskytují podporu přibližně v rozsahu 4 hodin týdně (0,57 hodiny denně). Jednalo se o 68 služeb (pečovatelská služba, osobní asistence a podpora samostatného bydlení; SAS data v potřebné struktuře nevykazují). Ukázalo se, že obvyklý výkon na 1 úvazek (medián)

³⁷ Poskytnuta zpracovateli na základě žádosti o poskytnutí informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

činí v případě služeb poskytujících podporu v rozsahu 4 hodin týdně na 1 klienta 1 027 hodin ročně.

Při výpočtu obvyklého počtu rodin, jimž může 1 úvazek poskytovat terénní podporu v rozsahu 4 hodin týdně, tedy můžeme vyjít z toho, že roční kapacita jednoho úvazku činí 1 027 hodin. To při nároku 208 hodin podpory ročně na každou rodinu znamená, že kapacita na 1 úvazek představuje 4,94 rodiny. Graficky je tato kalkulace shrnuta na Obrázku 17.

Obrázek 17: Shrnutí: jak byl kalkulován adekvátní průměrný počet rodin na 1 pracovníka v případě dočasné intenzivní podpory rodiny

KAPACITNÍ MODEL INTENZIVNÍ PODPORY RODINY: VÝPOČET



Výsledek: adekvátní částka na intenzivní podporu 1 rodiny

Díky tomu, že byl spočítán obvyklý podíl osobních nákladů na nepřímou práci, které platba za rodinu nebude krýt (19 %), a obvyklý počet rodin na 1 úvazek (4,94), bylo možné spočítat adekvátní částku na dočasnou intenzivní podporu rodiny jako podíl očištěných nákladů na úvazek a počtu rodin na pracovníka.

Jak je vidět z Tabulky 6 (poslední řádek), pro ČR jako celek vycházejí čísla následovně:

1. celkový náklad na 1 úvazek činil 944 tis. Kč v roce 2024;
2. v roce 2027 to bude minimálně 1 032 tis. při navýšení nákladů o 3 % ročně;
3. poměrná část z toho zahrnutá v platbě na intenzivní podporu rodiny (tj. 81 %) bude činit 836 tis. Kč;
4. adekvátní minimální platba na rodinu při 4,94 rodiny na 1 úvazek bude činit 169 tis. Kč.

Díky tomu, že byly k dispozici obvyklé náklady SAS v jednotlivých krajích, bylo možné spočítat i adekvátní minimální výši cílené finanční podpory dočasné intenzivní práce s rodinou v jednotlivých regionech. Jednotlivé kraje mohou při stanovení platby za rodinu ve svém obvodu vyjít z hodnot uvedených v posledním sloupci Tabulky 6.

Tabulka 6: Náklady na 1 úvazek SAS v krajích ČR a tomu odpovídající adekvátní částka na cílenou dočasnou intenzivní podporu 1 rodiny

Kraj	Celkový náklad v přepočtu na 1 úvazek v přímé práci v roce 2024	Náklad na 1 úvazek v roce 2027 (2024 x 1,09)	Poměrná část na intenzivní podporu rodiny (celkový náklad-19 % na nepřímou práci)	Částka na intenzivní podporu 1 rodiny (při 4,94 rodiny na úvazek)
Praha	1 007 tis. Kč	1 100 tis. Kč	891 tis. Kč	180 tis. Kč
Středočeský kraj	963 tis. Kč	1 052 tis. Kč	852 tis. Kč	173 tis. Kč
Jihočeský kraj	957 tis. Kč	1 046 tis. Kč	847 tis. Kč	172 tis. Kč
Plzeňský kraj	877 tis. Kč	958 tis. Kč	776 tis. Kč	157 tis. Kč
Karlovarský kraj	1 005 tis. Kč	1 098 tis. Kč	889 tis. Kč	180 tis. Kč
Ústecký kraj	817 tis. Kč	893 tis. Kč	723 tis. Kč	146 tis. Kč
Liberecký kraj	867 tis. Kč	948 tis. Kč	768 tis. Kč	156 tis. Kč
Královéhradecký kraj	958 tis. Kč	1 047 tis. Kč	848 tis. Kč	172 tis. Kč
Pardubický kraj	1 026 tis. Kč	1 121 tis. Kč	908 tis. Kč	184 tis. Kč
Kraj Vysočina	1 050 tis. Kč	1 148 tis. Kč	930 tis. Kč	188 tis. Kč
Jihomoravský kraj	914 tis. Kč	999 tis. Kč	809 tis. Kč	164 tis. Kč
Olomoucký kraj	925 tis. Kč	1 011 tis. Kč	819 tis. Kč	166 tis. Kč
Zlínský kraj	983 tis. Kč	1 074 tis. Kč	870 tis. Kč	176 tis. Kč
Moravskoslezský kraj	960 tis. Kč	1 049 tis. Kč	850 tis. Kč	172 tis. Kč
Česká republika	944 tis. Kč	1 032 tis. Kč	836 tis. Kč	169 tis. Kč

Zdroj: Kalkulace na základě dat MPSV.

02/ PŘÍBLIŽNÝ REALISTICKÝ POČET RODIN, u kterých má smysl poskytovat dočasnou intenzivní podporu v krajích

Druhým krokem, který je nezbytné učinit při kalkulaci adekvátní alokace na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou v jednotlivých krajích, je kvantifikace přibližného počtu rodin, kterým má smysl v jednotlivých krajích tuto intenzivní podporu poskytovat. Cílová skupina dočasné intenzivní podpory zahrnuje jednak rodiny, v jejichž případě podpora slouží k prevenci odebrání dětí z rodiny, a jednak rodiny, které již děti v DD mají a podpora slouží k urychlení jejich návratu domů (díky zlepšení podmínek v rodině).

Prevence odebírání dětí z rodin

Jak bylo vysvětleno v kapitole 4 v části, která se zabývala potenciálem dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje prevence odebírání dětí z rodin, intenzivní podpora má potenciál předejít odebrání zejména v případech, kdy hrozí umístění mimo rodinu z důvodu zanedbávání. Pokud vyjdeme z realistického (respektive spíše konzervativního) odhadu podílu rodin, u kterých je relevantní intenzivní podporu poskytovat, dojdeme k hodnotám uvedeným v Tabulce 7.

Celkově v celé ČR je relevantní dočasnou intenzivní podporu poskytovat přibližně 400 rodinám, z nichž by bez podpory došlo k odebrání přibližně 1 000 dětí. Počítá se s průměrným počtem 2,5 dítěte na rodinu, protože cílená finanční podpora dočasné intenzivní práce s rodinou by měla být zaměřena právě na rodiny, kde hrozí odebrání sourozeneckých skupin, jež často končí v dětských domovech.

Počty rodin v jednotlivých krajích jsou spolu s adekvátní alokovanou částkou prezentovány v Tabulce 8 níže.

Tabulka 7: Přibližný počet rodin, v jejichž případě je relevantní poskytovat dočasnou intenzivní podporu s cílem předejít odebrání dítěte z rodiny (a podkladová data za Českou republiku)

Důvod odebrání z péče rodičů	Průměrný roční počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025	Realistický odhad podílu případů, kdy má smysl poskytovat dočasnou intenzivní podporu rodiny	Přibližný počet dětí, kterým bude poskytována podpora	Přibližný počet rodin, kterým bude poskytována dočasná intenzivní podpora
týrání dítěte	192	10 %	20	10
zneužívání dítěte	55	10 %	10	5
zanedbávání výchovy dítěte	2132	35 %	750	300
jiné překážky v péči o dítě na straně rodičů	1102	25 %	280	110
Celkem	3 480	30 %	1 060	425

Zdroj: Kalkulace na základě dat MPSV.

Podpora návratů z dětských domovů (zkrácení dobu pobytu v zařízení)

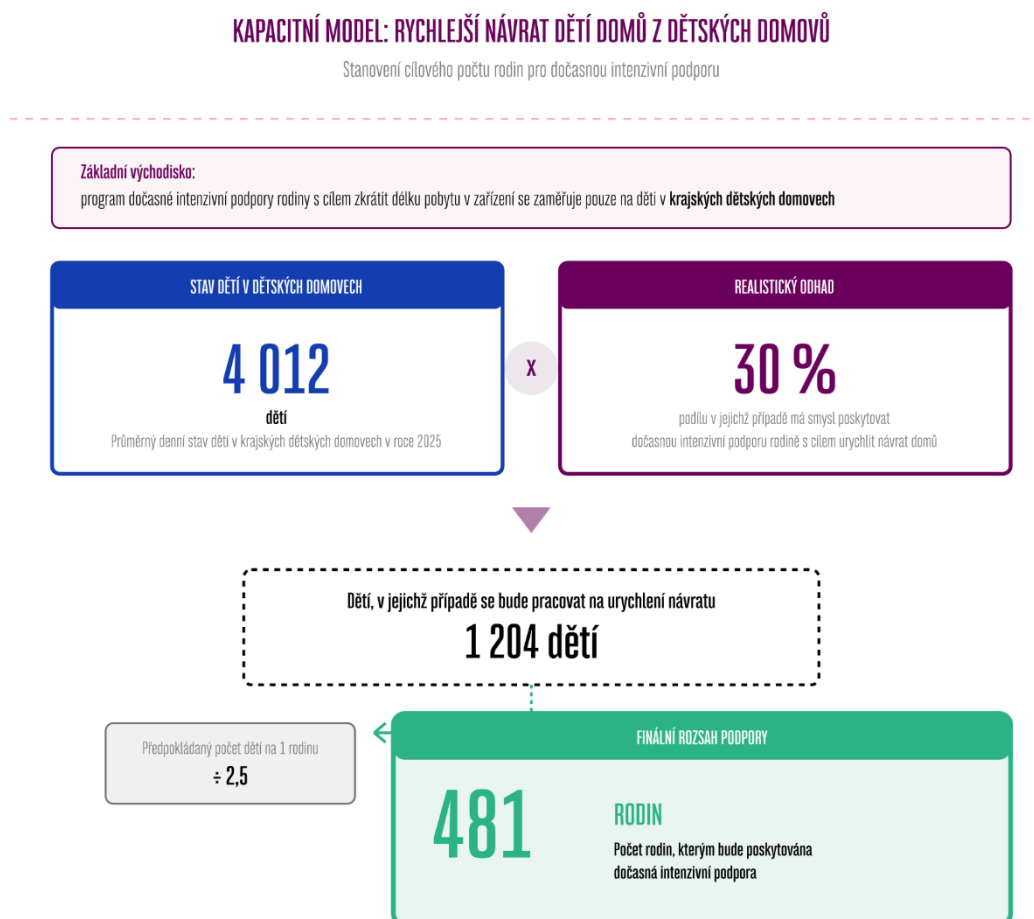
Pokud jde o zrychlení návratů dětí odebraných z rodiny, dává největší smysl finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou z krajských rozpočtů zaměřit na zkrácení délky pobytu u dětí pobývajících v krajských dětských domovech, jak bylo vysvětleno výše (kraj tímto opatřením řeší svůj problém přeplněných DD).

Pokud vyjdeme z realistického odhadu, že zkrácení délky pobytu v DD prostřednictvím intenzivní podpory rodiny je možné dosáhnout u 30 % dětí v DD, vychází (při průměru 2,5 dítěte na rodinu) celkový počet rodin v celé ČR, s nimiž je relevantní pracovat na návratu dětí, na necelých 500.

Graficky je tato kalkulace shrnuta na Obrázku 18; hodnoty za jednotlivé kraje jsou pak představeny v Tabulce 9 níže.

Pro podporu návratů nicméně neplatí, že by vypočítaných necelých 500 rodin představovalo počet těch, s nimiž má smysl pracovat s cílem zkrátit délku pobytu v zařízení každoročně. Jak bylo vysvětleno v kapitole 4, jde o počet rodin v „první vlně“, kdy je v DD ještě nemálo dětí, v jejichž případě se s rodinou před odebráním intenzivně nepracovalo. Spolu se zvyšováním dostupnosti intenzivní podpory rodiny by toto číslo mělo v budoucnu klesat.

Obrázek 18: Shrnutí: postup kalkulace počtu rodin, v jejichž případě je relevantní pracovat na rychlejším návratu z dětského domova skrze dočasnou intenzivní podporu rodiny (v „první vlně“)



03/ VÝSLEDEK: adekvátní částka na zajištění intenzivní podpory rodiny v jednotlivých krajích

Ve chvíli, kdy jsou k dispozici oba základní stavební kameny kalkulace – tj. náklady na 1 rodinu a realistický počet rodin, kterým je relevantní intenzivní podporu poskytovat –, je možné dojít k finálnímu výsledku: návrhu adekvátní celkové částky (alokace) na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou v jednotlivých krajích.

Výsledkem provedených kalkulací je částka (alokace) pro první rok (rok 2027) pohybující se ve většině krajů Česka mezi 2 a 6 mil. Kč na intenzivní podporu předcházející odebrání dětí a dále přibližně 3 až 6 mil. Kč na zkrácení délky pobytu dětí v krajských DD v první vlně (v následujících letech to bude méně). Graficky je tato kvantifikace shrnuta na Obrázku 19 a níže jsou představeny konkrétní hodnoty pro jednotlivé kraje.

Obrázek 19: Shrnutí: jakým způsobem byla kalkulována adekvátní výše finanční podpory prevence odebrání dětí a podpory návratu v jednotlivých krajích

FINANČNÍ MODEL: DOČASNÁ INTENZIVNÍ PODPORA RODINY V KRAJÍCH

Logika stanovení adekvátního finančního objemu pro jednotlivé kraje



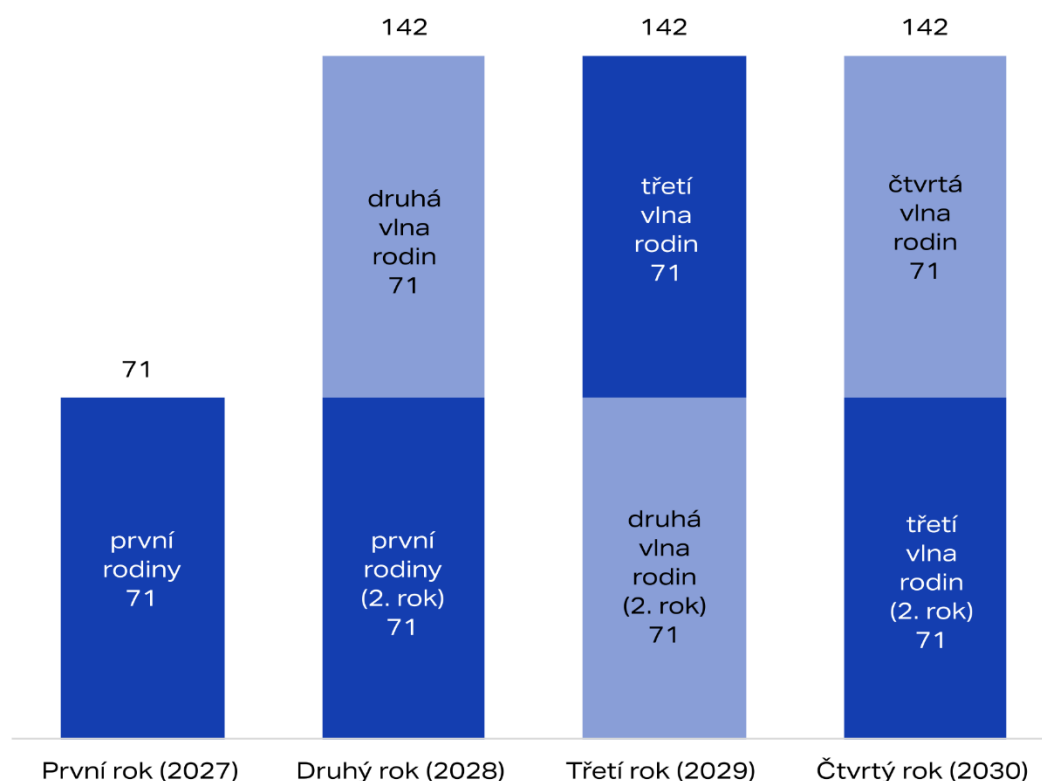
Navržené částky pro jednotlivé kraje odpovídají reálnému zatížení a potřebnosti v krajích.

Finanční podpora nezbytná pro prevenci odebírání dětí z rodin v jednotlivých krajích

Přibližná výše adekvátní alokace na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou, jejímž cílem je prevence odebírání dětí, je v jednotlivých krajích zachycena v Tabulce 8. Kalkulace navržených částek vycházela z obvyklých nákladů na rodinu v jednotlivých regionech (které se mírně liší). Z tabulky je patrné, že ve většině krajů by měla v prvním roce postačovat částka pohybující se kolem 3 až 6 mil. Kč. Výjimkou z tohoto pravidla jsou zejména Moravskoslezský, Jihomoravský a Ústecký kraj, kde se z rodin odebírá výrazně více dětí než v ostatních krajích, a alokace tedy vychází na 11 mil. Kč (v případě Moravskoslezského kraje), 8 mil. Kč (v případě Ústeckého kraje) a 7,6 mil. Kč (v případě Jihomoravského kraje).³⁸

V posledním sloupci tabulky je uvedena také možná částka pro druhý rok (2028). Ta je dvojnásobná, protože bude pokračovat podpora rodin z prvního roku a zároveň začne podpora rodin nových. Částka pro rok 2028 by však měla být stanovena až na základě zkušeností s čerpáním v roce 2027 (může být nižší než dvojnásobek hodnoty za rok 2027, pokud nebude celá alokace pro rok 2027 vyčerpána).

Graf 15: Možná výše alokace (mil. Kč) na prevenci odebírání dětí – ilustrační graf pro účely vysvětlení náběhu nákladů v případě, že průměrná délka podpory jsou dva roky (částky v cenách roku 2027)



³⁸ Alokační by mohla být nižší v případě Moravskoslezského kraje, pokud by se kraj rozhodl zaměřit intenzivní podporu rodin primárně na prevenci umístování dětí do DD. V tomto kraji totiž významnou část z dětí odebraných z rodiny tvoří děti umístěné do NRP.

Tabulka 8: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na prevenci odebrání dětí v jednotlivých krajích (v roce 2027)

Kraj	Průměrný roční počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025	Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou předejít odebrání		Roční náklad na dočasnou intenzivní podporu rodiny	Částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory	
		Počet dětí	Počet rodin (2,5 dítěte na rodinu)		První rok (2027)	Od druhého roku dále (v cenách roku 2027)*
Praha	265	74	30	180 tis. Kč	5,4 mil. Kč	10,7 mil. Kč
Středočeský kraj	272	78	31	173 tis. Kč	5,4 mil. Kč	10,8 mil. Kč
Jihočeský kraj	186	57	23	172 tis. Kč	3,9 mil. Kč	7,8 mil. Kč
Plzeňský kraj	258	77	31	157 tis. Kč	4,8 mil. Kč	9,7 mil. Kč
Karlovarský kraj	175	53	21	180 tis. Kč	3,8 mil. Kč	7,7 mil. Kč
Ústecký kraj	444	135	54	146 tis. Kč	7,9 mil. Kč	15,8 mil. Kč
Liberecký kraj	178	52	21	156 tis. Kč	3,2 mil. Kč	6,5 mil. Kč
Královéhradecký kraj	188	57	23	172 tis. Kč	3,9 mil. Kč	7,8 mil. Kč
Pardubický kraj	100	31	12	184 tis. Kč	2,3 mil. Kč	4,5 mil. Kč
Kraj Vysočina	109	33	13	188 tis. Kč	2,5 mil. Kč	5,0 mil. Kč
Jihomoravský kraj	377	116	46	164 tis. Kč	7,6 mil. Kč	15,1 mil. Kč
Olomoucký kraj	248	78	31	166 tis. Kč	5,2 mil. Kč	10,4 mil. Kč
Zlínský kraj	130	41	16	176 tis. Kč	2,9 mil. Kč	5,7 mil. Kč
Moravskoslezský kraj	549	165	66	172 tis. Kč	11,4 mil. Kč	22,7 mil. Kč
Česká republika (celkem)	3 480	1046	419	169 tis. Kč	70,2 mil. Kč	140,2 mil. Kč

* Částka je dvakrát vyšší než v prvním roce, protože počítá s tím, že v druhém roce bude pokračovat práce s rodinami, s kterými byla započata v prvním roce (délka poskytování je 2 roky), a navíc začne být v druhém roce poskytována podpora stejnému počtu nových rodin jako v prvním roce.

Zdroj: Kalkulace na základě dat prezentovaných výše.

Finanční podpora nezbytná pro zkrácení doby pobytu v dětských domovech (podpora návratu do rodiny)

V Tabulce 9 je zachycena přibližná adekvátní výše alokace na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou za účelem zkrácení délky pobytu v DD. Jak je vidět z tabulky, ve většině krajů by se v roce 2027 jednalo o 3 až 6 mil. Kč. Výjimkou jsou opět Ústecký a Moravskoslezský kraj, a to s ohledem na velmi vysoký počet dětí v DD v těchto regionech.

Návrh částky pro druhý rok (2028) zohledňuje, že v tomto roce bude ještě pokračovat práce s rodinami, s nimiž byla započata v roce 2027 (i kdyby po roce práce s rodinou došlo k navrácení dětí – např. na počátku roku 2028 –, v podpoře bude zpravidla třeba pokračovat, aby nedošlo k jejich opětovnému odebrání). Současně však částka pro rok 2028 zohledňuje, že se nově začne pracovat na návratu menšího počtu dětí než v první vlně v roce 2027.

Tabulka 9: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na návrat dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích (v roce 2027)

Kraj	Průměrný denní stav dětí v šk. roce 2024/2025 v krajských dětských domovech	Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou dojít ke zkrácení doby pobytu v dětském domově*		Roční náklad na dočasnou intenzivní podporu rodiny	Částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory	
		Počet dětí	Počet rodin (2,5 dítěte na rodinu)		První rok (2027)	Druhý rok (2028)
Praha	144	43	17	180 tis. Kč	3,1 mil. Kč	5,2 mil. Kč
Středočeský kraj	402	121	48	173 tis. Kč	8,3 mil. Kč	13,9 mil. Kč
Jihočeský kraj	247	74	30	172 tis. Kč	5,1 mil. Kč	8,5 mil. Kč
Plzeňský kraj	244	73	29	157 tis. Kč	4,6 mil. Kč	7,7 mil. Kč
Karlovarský kraj	197	59	24	180 tis. Kč	4,3 mil. Kč	7,1 mil. Kč
Ústecký kraj	686	206	82	146 tis. Kč	12,1 mil. Kč	20,1 mil. Kč
Liberecký kraj	140	42	17	156 tis. Kč	2,6 mil. Kč	4,3 mil. Kč
Královéhradecký kraj	200	60	24	172 tis. Kč	4,1 mil. Kč	6,9 mil. Kč
Pardubický kraj	135	41	16	184 tis. Kč	3,0 mil. Kč	5,0 mil. Kč
Kraj Vysočina	209	63	25	188 tis. Kč	4,7 mil. Kč	7,9 mil. Kč
Jihomoravský kraj	262	79	31	164 tis. Kč	5,1 mil. Kč	8,6 mil. Kč
Olomoucký kraj	316	95	38	166 tis. Kč	6,3 mil. Kč	10,5 mil. Kč
Zlínský kraj	244	73	29	176 tis. Kč	5,2 mil. Kč	8,6 mil. Kč
Moravskoslezský kraj	585	175	70	172 tis. Kč	12,1 mil. Kč	20,1 mil. Kč
Česká republika (celkem)	4 012	1 204	481	169 tis. Kč	80,6 mil. Kč	134,4 mil. Kč

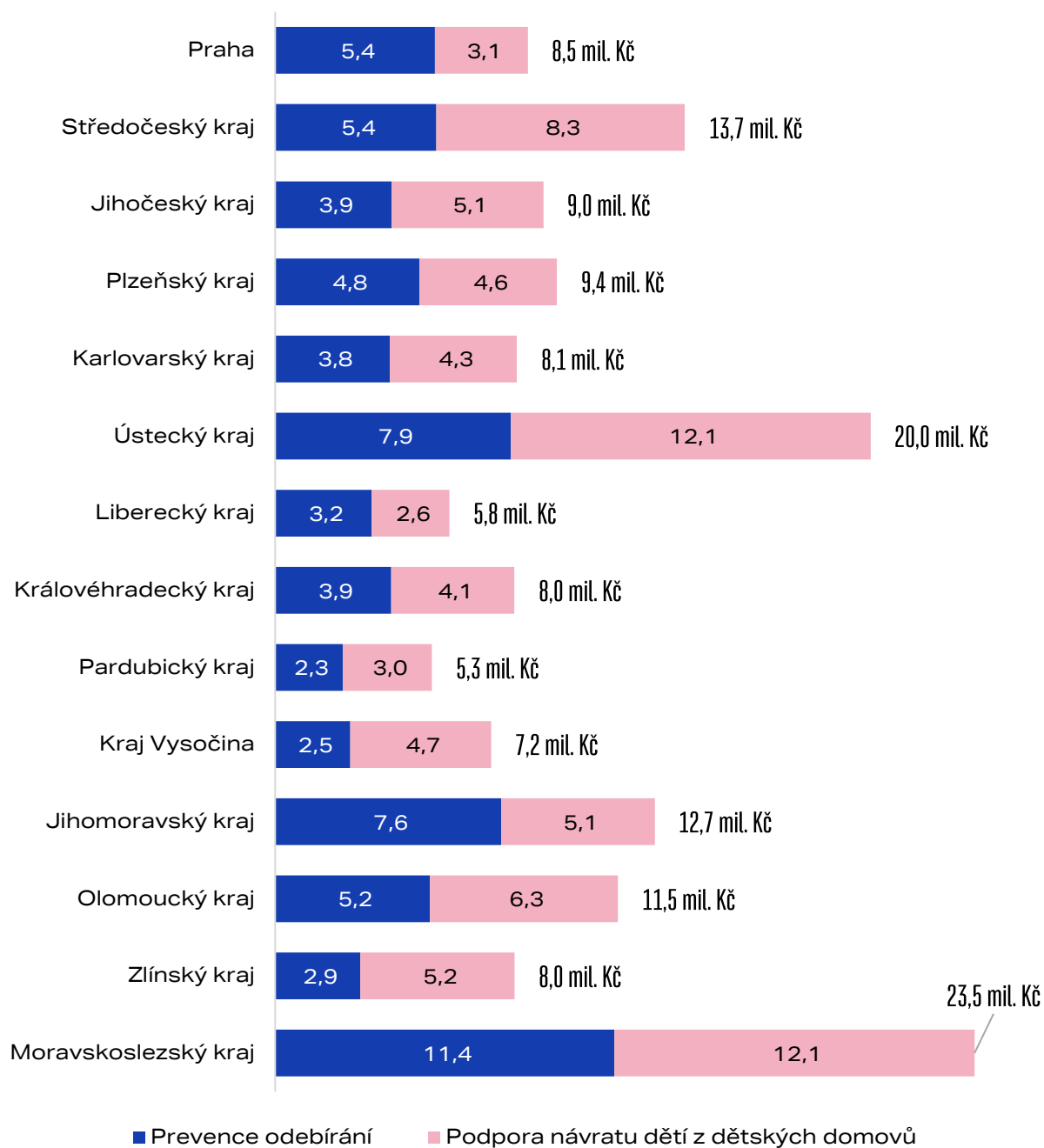
* Pokud je finanční podpora návratu poskytována pouze v případě dětí v dětských domovech. Jedná se o hodnotu, které je možné dosáhnout v průměru po 2 letech dočasné intenzivní práce s rodinou.

Zdroj: Kalkulace na základě dat prezentovaných výše.

Celkové náklady na podporu prevence odebírání a podporu návratu

Přibližná celková výše adekvátní alokace v jednotlivých krajích v roce 2027 je shrnuta v Grafu 16.

Graf 16: Přibližná výše celkových nákladů na prevenci odebírání dětí a podporu návratu dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích v roce 2027



Zdroj: Kalkulace založená na postupu a datech popsanych v kapitole 6.

Tabulka 10 prezentuje souhrnná data – tedy jak alokaci na prevenci odebrání, tak na podporu návratů, a rovněž odhad počtu dětí, u nichž lze při daných částkách po dvou letech cílené finanční podpory intenzivní práce působit v oblasti prevence odebrání i podpory návratu do rodiny.

Tabulka 10: Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou předejít odebrání nebo umožnit návrat a celková částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory v jednotlivých krajích (v roce 2027)

Kraj	Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou předejít odebrání nebo umožnit návrat			Celková částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory (prevence i návraty)	
	Prevence odebrání (počet dětí, které v roce 2029 nebudou mimo rodinu)*	Návraty (počet dětí, které v roce 2029 nebudou v zařízení)**	Celkem dětí (bilance v roce 2029)***	První rok (2027)	Druhý rok (2028)
Praha	148	43	191	8,5 mil. Kč	16,0 mil. Kč
Středočeský kraj	156	121	277	13,7 mil. Kč	24,9 mil. Kč
Jihočeský kraj	113	74	188	9,0 mil. Kč	16,4 mil. Kč
Plzeňský kraj	154	73	227	9,4 mil. Kč	17,5 mil. Kč
Karlovarský kraj	107	59	166	8,1 mil. Kč	14,9 mil. Kč
Ústecký kraj	270	206	476	20,0 mil. Kč	36,2 mil. Kč
Liberecký kraj	104	42	146	5,8 mil. Kč	10,9 mil. Kč
Královéhradecký kraj	113	60	173	8,0 mil. Kč	14,8 mil. Kč
Pardubický kraj	61	41	102	5,3 mil. Kč	9,6 mil. Kč
Kraj Vysočina	67	63	130	7,2 mil. Kč	13,0 mil. Kč
Jihomoravský kraj	231	79	310	12,7 mil. Kč	23,9 mil. Kč
Olomoucký kraj	156	95	251	11,5 mil. Kč	21,1 mil. Kč
Zlínský kraj	81	73	154	8,1 mil. Kč	14,5 mil. Kč
Moravskoslezský kraj	330	175	506	23,5 mil. Kč	43,2 mil. Kč
Česká republika (celkem)	2 093	1 204	3 296	150,8 mil. Kč	276,9 mil. Kč

* Ale byly by mimo rodinu v roce 2029, kdyby nebyla v letech 2027 a 2028 poskytována dočasná intenzivní podpora jejich rodině – jedná se o děti, které by jinak byly odebrány v roce 2027 a v roce 2028.

** Ale byly by v něm stále v roce 2029, kdyby nebyla v letech 2027 a 2028 poskytována dočasná intenzivní podpora jejich rodině.

*** Součet hodnot za prevenci odebrání a za návraty.

Zdroj: Kalkulace na základě dat prezentovaných výše.

7. KAPITOLA:

MOHOU SI TO KRAJE DOVOLIT?

POROVNÁNÍ NÁKLADŮ

NA INTENZIVNÍ PODPORU

RODIN S DISPONIBILNÍMI

PROSTŘEDKY

KRAJŮ

Jedna věc je to, že ve většině krajů dává smysl pro rok 2027 alokovat částku pohybující se mezi 3 a 5 mil. Kč na cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou a případně dalších 3 až 6 mil. Kč na podporu návratu dětí z DD domů (v rámci první vlny). Jiná věc je posouzení toho, zda si kraje mohou v rozpočtu na rok 2027 dovolit takové částky alokovat.

V této kapitole jsou nejprve představena základní data o hospodaření krajů a následně je navržená alokace porovnána s přebytky krajských rozpočtů a stavem na jejich účtech. Dále kapitola přináší výhled do budoucna, vyhodnocení dopadu navržené alokace na investiční záměry krajů a z toho plynoucí závěr.

Vzhledem k tomu, že Hlavní město Praha, které má současně status kraje i obce, se nachází ve zcela specifické situaci z hlediska hospodaření, bylo z tohoto porovnání vyloučeno.³⁹

01/ ZÁKLADNÍ KONTEXT: základní data o hospodaření krajů

V Tabulce 11 jsou představena základní data o hospodaření krajů v roce 2025.

Při porovnání hospodaření jednotlivých krajů je nezbytné zohlednit, že některé z nich (4 ze 14) výrazně pracují s tvorbou fondů a čerpáním prostředků z nich, zatímco jiné nikoli. Princip je následující: tyto kraje (v největší míře Jihomoravský a Ústecký) přesunou část disponibilních prostředků do různých fondů, které spravují či vytvoří. Účetně tato operace navýší náklady (tvorba fondů spadá mezi náklady) a sníží přebytek hospodaření, někdy i výrazně. Proto je pro získání vypovídající představy o hospodaření krajů nezbytné celkové náklady o tuto tvorbu fondů očistit (tj. pracovat s náklady bez tvorby fondů). Obdobně nicméně tytéž kraje z fondů čerpají a takto čerpané prostředky figurují v jejich výnosech (které pak vypadají vyšší). Výnosy je tedy rovněž nezbytné o čerpání fondů očistit.

Pro představu o tom, jak významnou (či nevýznamnou) roli hraje tvorba a čerpání fondů v jednotlivých krajích, obsahuje Tabulka 11 všechna klíčová data včetně tvorby a čerpání fondů (šedé hodnoty *Celkem / čerpání (tvorba) fondů*). Klíčové jsou nicméně zejména tučně zvýrazněné hodnoty očištěných výnosů a nákladů a samozřejmě očištěný výsledek hospodaření.

Z tabulky je zřejmé, že bez výjimky všechny kraje hospodařily v roce 2025 s přebytkem. Ve většině z nich se přebytek pohyboval kolem 2 mld. Kč, ve Středočeském kraji dosáhl 5 mld. Kč a v Moravskoslezském téměř 3,5 mld. Kč. I ve Zlínském kraji se zdaleka nejnižším přebytkem ze všech krajů šlo stále o necelou 1 mld. Kč. Celkový (očištěný) přebytek hospodaření krajů bez Prahy dosáhl téměř 31 mld. Kč.

³⁹ Hlavní město Praha hospodaří úplně jinak než ostatní kraje a výnosy slučuje do jednoho spojeného rozpočtu. Veškerý daňový výnos z RUD (obecního i krajského) do rozpočtu přitéká v jednom balíku a Praha s ním jako celek kryje všechny své závazky – od provozu metra a středních škol až po úklid chodníků. Pokud by navíc byla Praha zahrnuta do společných tabulek s ostatními kraji, výrazně by to zkreslilo výsledky. Výnosy Prahy z RUD jen jako obce činily v roce 2025 celkem 102,6 mld. Kč, což je skoro stejná částka jako výnos z RUD ve stejném roce všech ostatních krajů dohromady.

Tabulka 11: Základní data o hospodaření krajů v roce 2025

FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ KRAJŮ (BEZ PRAHY) V ROCE 2025

Přehled výnosů, nákladů, výsledku hospodaření a stavu účtů (v mil. Kč)

Očištěné výnosy celkem

163 201 mil. Kč

Přebytek (očištěný výsledek hospodaření)

+30 785 mil. Kč

Stav na účtech k 31.12.

67 084 mil. Kč

Kraj	Celkem / Čerpání fondů Výnosy (očištěné o čerpání fondů)		Celkem / Tvorba fondů Náklady (očištěné o tvorbu fondů)		Výsledek hospodaření (očištěný)	Stav na účtech
Středočeský kraj	24 319 / 28	24 291	19 264 / 55	19 210	+5 082	4 480
Jihočeský kraj	13 109 / 0	13 109	9 906 / 0	9 906	+3 203	8 362
Plzeňský kraj	10 831 / 0	10 831	8 454 / 0	8 454	+2 377	5 115
Karlovarský kraj	7 017 / 641	6 376	6 040 / 1 027	5 013	+1 363	3 140
Ústecký kraj	20 302 / 5 660	14 642	18 912 / 5 757	13 155	+1 487	3 077
Liberecký kraj	7 639 / 0	7 639	5 955 / 0	5 955	+1 684	6 723
Královéhradecký kraj	12 189 / 1 872	10 317	10 267 / 1 873	8 394	+1 923	2 473
Pardubický kraj	9 013 / 0	9 013	6 877 / 0	6 877	+2 136	3 498
Kraj Vysočina	11 236 / 0	11 236	8 955 / 0	8 955	+2 282	8 331
Jihomoravský kraj	23 902 / 7 491	16 411	21 113 / 7 072	14 042	+2 369	3 902
Olomoucký kraj	11 965 / 45	11 920	9 505 / 37	9 468	+2 452	4 622
Zlínský kraj	9 340 / 0	9 340	8 348 / 0	8 348	+992	4 248
Moravskoslezský kraj	18 075 / 0	18 075	14 640 / 0	14 640	+3 435	9 112
Celkem kraje bez Prahy	178 938 / 15 737	163 201	148 235 / 15 820	132 415	+30 785	67 084

Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny). Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

S ohledem na to, že hospodaření krajů bylo přebytkové i v minulých letech (viz níže) a kraje neutrácí všechny prostředky, měla většina z nich na svých účtech 3 až 5 mld. Kč, Moravskoslezský kraj dokonce 9 mld. Kč a Jihočeský kraj spolu s Krajem Vysočina shodně 8,3 mld. Kč.

Z Tabulky 12 je patrné, že (očištěné) přebytky, kterých kraje dosáhly v roce 2025, nebyly výjimečné – v rozmezí 2 až 3 mld. Kč se totiž pohybuje i průměrný roční přebytek jejich hospodaření za poslední tři roky.

Tabulka 12: Průměrný výsledek hospodaření (očistěný přebytek) jednotlivých krajů v posledních 3 letech a stav na účtech k 31. 12. 2025

Kraj	↗ Průměrný roční přebytek (2023–2025)	📅 Stav na účtech k 31. 12. 2025
Středočeský kraj	+3,25 mld. Kč.	4,48 mld. Kč
Jihočeský kraj	+3,50 mld. Kč.	8,36 mld. Kč.
Plzeňský kraj	+2,61 mld. Kč.	5,12 mld. Kč
Karlovarský kraj	+1,34 mld. Kč.	3,14 mld. Kč
Ústecký kraj	+1,40 mld. Kč.	3,08 mld. Kč
Liberecký kraj	+1,79 mld. Kč.	6,72 mld. Kč
Královéhradecký kraj	+2,25 mld. Kč.	2,47 mld. Kč
Pardubický kraj	+2,12 mld. Kč.	3,50 mld. Kč
Kraj Vysočina	+2,98 mld. Kč.	8,33 mld. Kč
Jihomoravský kraj	+2,78 mld. Kč.	3,90 mld. Kč
Olomoucký kraj	+2,46 mld. Kč.	4,62 mld. Kč
Zlínský kraj	+1,33 mld. Kč.	4,25 mld. Kč
Moravskoslezský kraj	+3,32 mld. Kč.	9,11 mld. Kč
Celkem kraje bez hl. města Prahy	+31,12 mld. Kč.	67,08 mld. Kč

Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny). Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

02/ ŠKÁLA: navržená alokace v porovnání s přebytky krajských rozpočtů a stavem na účtech

Pokud porovnáme navrženou částku (alokaci) na cílenou finanční podporu intenzivní práce s rodinou za účelem prevence odebírání dětí (tj. 64,8 mil. Kč pro rok 2027) s průměrným ročním přebytkem hospodaření krajů a se stavem na jejich účtech k 31. 12. 2025, ukáže se, že alokace navržená na prevenci odebírání (i na podporu návratů) pro rok 2027 představuje:

1. dvě tisíce z průměrného přebytku v posledních 3 letech;
2. jednu tisícinu z prostředků, které měly kraje na účtech k 31. 12. 2025

Pokud by se kraje rozhodly pro rok 2027 současně alokovat prostředky i na podporu návratů dětí (zkrácení délky pobytu v DD), dostal by se celkový objem prostředků na intenzivní podporu rodiny na úroveň přibližně čtyř tisíců z ročního přebytku a dvou tisíců ze stavu na účtech.

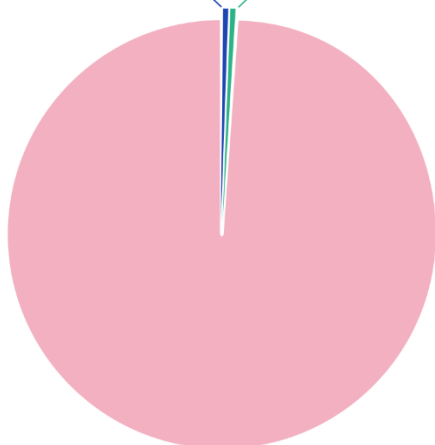
Graf 17: Porovnání navržené alokace na prevenci odebírání dětí za všechny kraje (vyjma Prahy) s průměrným přebytkem hospodaření a stavem na účtech krajů (vyjma Prahy)

Jakou část představuje navrhovaná alokace (pro rok 2027) na prevenci odebírání dětí a podporu návratů z obvyklého ročního přebytku hospodaření krajů v posledních třech letech a z prostředků na účtech krajů?

% podíl z **průměrného ročního přebytku**
hospodaření v letech 2023 až 2025

Prevence odebírání
0,21 % (dvě tisíce)

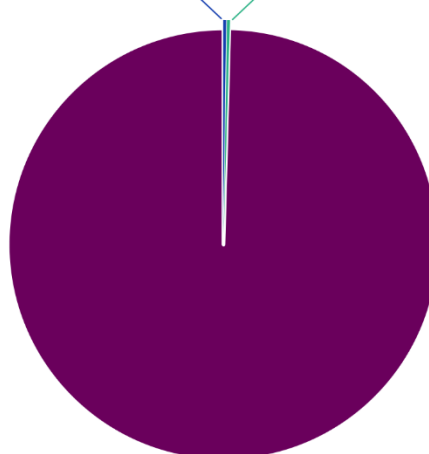
Podpora návratů
0,25 % (dvě tisíce)



% podíl ze **stavu na účtech**
k 31. 12. 2025

Prevence odebírání
0,10 % (jedna tisícina)

Podpora návratů
0,12 % (jedna tisícina)



Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny). Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

Z dat prezentovaných v Tabulce 13 je zřejmé, že navržená alokace na prevenci odebrání dětí představuje mezi jednou a třemi tisícinami z průměrných přebytků a kolem jedné tisícin z prostředků na účtech k 31. 12. 2025.

Tabulka 13: Porovnání navržené alokace s přebytkem hospodaření a stavem na účtech jednotlivých krajů (všechna částky v mil. Kč)

Kraj	Prevence odebrání dětí (rok 2027)	Podpora návratu dětí (rok 2027)	Průměrný přebytek hospodaření kraje v letech 2023 až 2025	Stav na bankovních účtech kraje k 31.12.2025	Alokace na podporu prevence odebrání (pro rok 2027) jako % podíl průměrného přebytku hospodaření v letech 2023 až 2025	Alokace na podporu prevence odebrání (pro rok 2027) jako % podíl stavu na účtech k 31.12.2025
Středočeský kraj	5,4	8,3	3 251	4 480	0,17 %	0,12 %
Jihočeský kraj	3,9	5,1	3 500	8 362	0,11 %	0,05 %
Plzeňský kraj	4,8	4,6	2 609	5 115	0,18 %	0,09 %
Karlovarský kraj	3,8	4,3	1 336	3 140	0,28 %	0,12 %
Ústecký kraj	7,9	12,1	1 398	3 077	0,57 %	0,26 %
Liberecký kraj	3,2	2,6	1 792	6 723	0,18 %	0,05 %
Královéhradecký kraj	3,9	4,1	2 245	2 473	0,17 %	0,16 %
Pardubický kraj	2,3	3,0	2 119	3 498	0,11 %	0,07 %
Kraj Vysočina	2,5	4,7	2 978	8 331	0,08 %	0,03 %
Jihomoravský kraj	7,6	5,1	2 783	3 902	0,27 %	0,19 %
Olomoucký kraj	5,2	6,3	2 460	4 622	0,21 %	0,11 %
Zlínský kraj	2,9	5,2	1 328	4 248	0,22 %	0,07 %
Moravskoslezský kraj	11,4	12,1	3 319	9 112	0,34 %	0,13 %
Celkem kraje bez Prahy	64,8	77,5	31 118	67 084	0,21 %	0,11 %

Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny). Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

03/ VÝHLED: stabilní příjmová základna krajů dává prostor i pro nové výdaje

Lze očekávat, že si kraje navrženou alokaci budou moci dovolit i v budoucnu? Tomu se věnuje tato sekce.

Rozpočtové určení daní: robustní a stabilní zdroj krajských příjmů

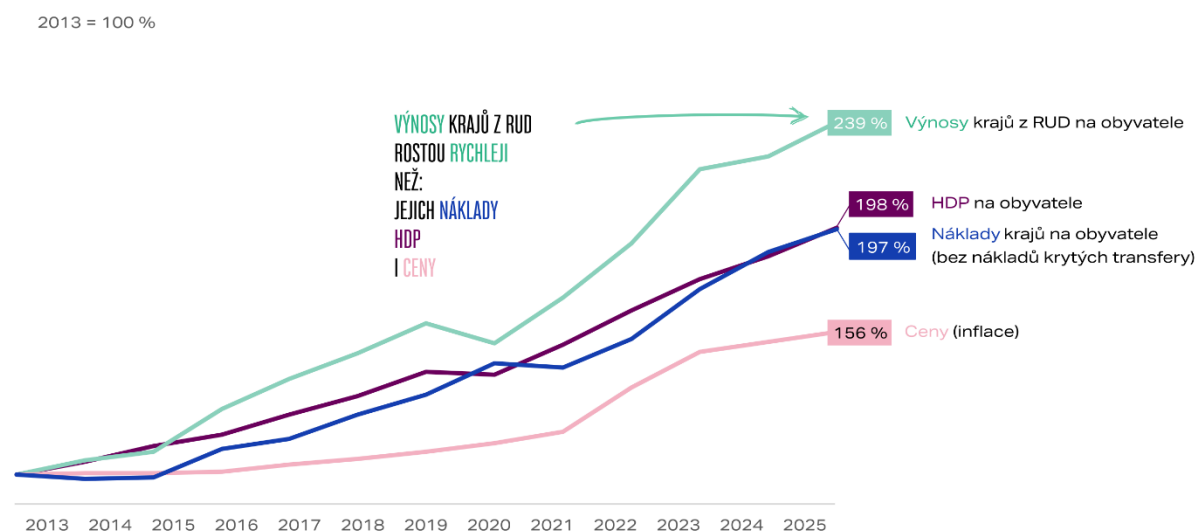
Hlavním zdrojem příjmů pro krajské rozpočty je podíl krajů na sdílených daních a poplatcích na základě rozpočtového určení daní (RUD).⁴⁰

Z dat je zřejmé, že parametry rozpočtového určení daní v Česku dávají krajům velmi robustní a stabilní základnu příjmů. Jak je vidět z Grafu 18, výnosy krajů z RUD rostou nejen rychleji než náklady krajů, ale také výrazně rychleji než HDP a ceny. Má to logické vysvětlení: základním stavebním kamenem příjmů z RUD je podíl krajů na výnosech z DPH. Výnosy z DPH představují v podstatě nejrobustnější zdroj příjmů, jaký může veřejný sektor mít. Příjem z DPH skvěle odolává krizím, protože spotřeba základního zboží a služeb ani v době ekonomického propadu neklesá zdaleka tak výrazně jako například výnosy z daní z příjmů právnických osob nebo z jiných daní.

Právě v tomto kontextu je navrhovaná alokace velmi malá. I pokud budou kraje v budoucnu čelit vyšším nákladům například v důsledku nových povinností nebo omezení některých dosavadních zdrojů financování, je obtížné si představit, že by právě částka v řádu dvou tisícín průměrných přebytků krajů představovala významnou překážku pro jejich rozpočty.

⁴⁰ V roce 2025 sice kraje kromě 115 mld. Kč z RUD utržily celkem 41 mld. Kč na výnosech z transferů. Ovšem výnosy z transferů představují z větší část jen účelově vázané prostředky, které přes kraj „protečou“ zejména do regionálního školství. Výnosy z RUD představovaly v roce 2025 94 % z prostředků, s nimiž mohly kraje disponovat (celkové očištěné výnosy bez čerpání fondů činily 163 mld. Kč, z toho výnosy očištěné o výnosy z transferů 122 mld. Kč, z čehož představovaly výnosy z RUD 94 %).

Graf 18: Porovnání vývoje výnosů krajů (bez Prahy) z rozpočtového určení daní (RUD) s vývojem HDP, růstem cen a náklady krajů v letech 2013 až 2025



Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny) a ČSÚ. Pro podrobnosti viz Přílohu 2.

Hospodaření krajů neohrozí převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků v krajských školských zařízeních na kraje

Od počátku roku 2026 nesou kraje odpovědnost za financování nepedagogických pracovníků v jimi zřizovaných školských zařízeních (primárně jde o střední školy, ale také dětské domovy) obdobně jako obce. V souvislosti s tím bylo zavedeno navýšení podílu krajů na výnosech z RUD (na úkor státního rozpočtu). Z analýzy dopadů této změny na krajské rozpočty, která je k dispozici v Příloze 4, vyplynulo, že v roce 2026 navýšení výnosů z RUD nemusí pokrýt 100 % z nových nákladů pro kraje (ale přibližně 94 %). Jedná se nicméně jen o dočasnou situaci (způsobenou snížením výnosů z RUD v roce 2026). V následujících letech by již mělo (pokud vyjdeme z predikcí MF) navýšení výnosů z RUD dodat náklady krajů na nepedagogické pracovníky pokrýt.

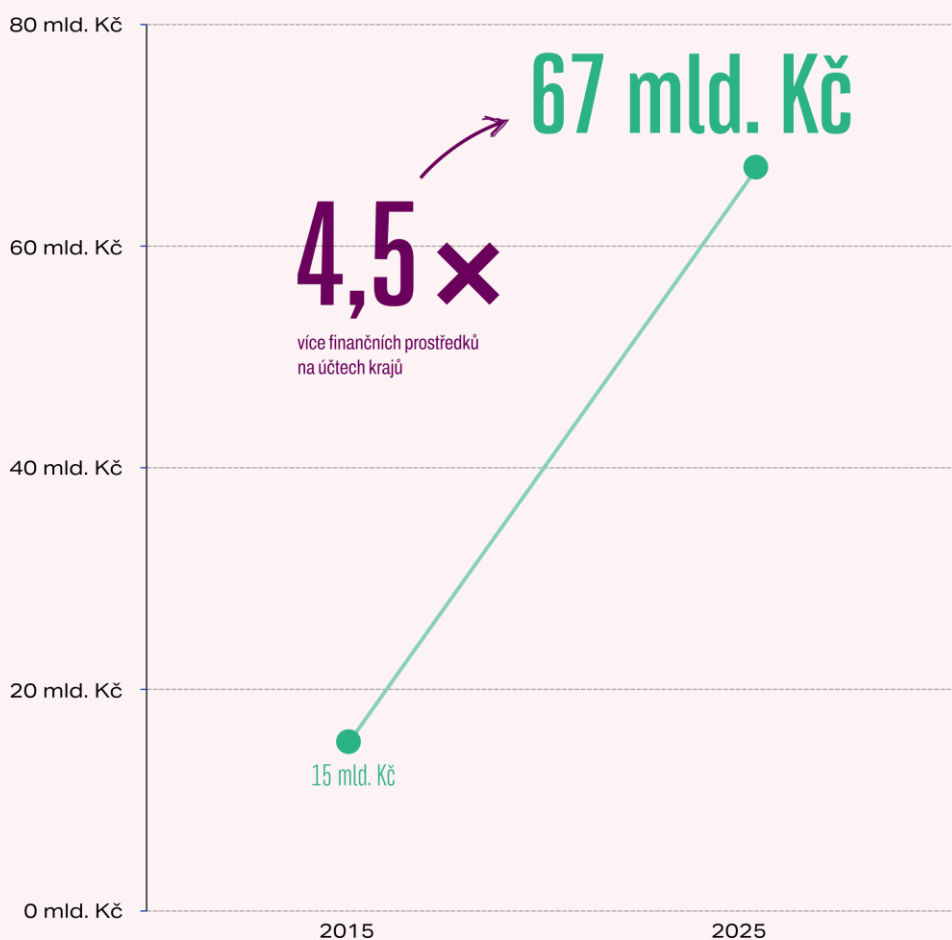
Z dat je zřejmé, že tato změna, nemůže zvrátit silný trend přebytkového hospodaření krajů v posledních pěti letech.

Box 3: Rostoucí finanční polštář krajů

Kraje (bez Prahy) měly k 31. 12. 2025 na účtech 67 mld. Kč, což představuje 4,5krát více prostředků než v roce 2015. Jedná se zřejmě o důsledek toho, že výnosy krajů z RUD v posledních 10 letech výrazně rostly, zatímco možnosti krajů tyto získané prostředky proinvestovat byly omezené (zejména z důvodu implementačních limitů).

Finanční rezerva krajů je nicméně v tuto chvíli obrovská. Navržená alokace na cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou představuje v každém případě extrémně malou část (jednu tisícinu) z této finanční rezervy. I kdyby se trend obrátil, kraje přestaly hospodařit s tak výraznými přebytky jako doposud a začalo se jim dařit naspořené prostředky utrácet výrazně rychleji, představuje zavedení navrženého systému plateb za rodinu pro hospodaření krajů stále jen zanedbatelnou zátěž.

Graf 19: Vývoj stavu finančních prostředků na bankovních účtech krajů (bez Prahy) v letech 2015 až 2025



04/ INVESTICE V BEZPEČÍ: Navržená alokace na prevenci odebrání dětí (či podporu návratu dětí) je tak nízká, že neohrozí investiční záměry krajů

Přirozenou otázkou pro kraje je, zda investice do dočasné intenzivní podpory rodin nepředstavuje riziko pro jejich rozvojové plány a schopnost financovat další potřebné investice. Jinými slovy: zda prostředky vložené do prevence odebrání dětí z rodin nebudou chybět tam, kde je kraje potřebují pro své další fungování. Tato otázka je nyní o to relevantnější, že na krajské rozpočty dopadají nové finanční tlaky a kraje budou muset z vlastních prostředků pokrývat také některé výdaje, které byly dosud alespoň částečně financovány z jiných veřejných zdrojů.⁴¹

- Pro část prostředků, které mají kraje na účtech, platí, že jde o zdroje, s nimiž kraje počítají na pokrytí svých kapitálových výdajů (investic). Aby mohl kraj realizovat investice, musí disponovat nezbytnými prostředky na finanční spoluúčast, a to i v případě, že investici realizuje primárně z úvěru. Což dává větší smysl než financování z úspor, protože ty postupně ztrácejí hodnotu. Ceny stavebních prací, na které kraje nejčastěji šetří, totiž podle ČSÚ rostou o 4 až 5 % ročně.⁴² Kumulovaná inflace za 5 let činí (i při konzervativním odhadu inflace ve výši 4 % ročně) 21,7 %. Naproti tomu úrokové sazby mají kraje velmi nízké.
- Navíc z dat prezentovaných výše je zřejmé, že navržená alokace, která představuje pouhou jednu až dvě tisíce ze stavu na účtech, může těžko způsobit, že kraj nebude mít dostatek prostředků na nezbytnou spoluúčast na investicích.
- Dalším důvodem, proč kraje potřebují dostatek prostředků na účtech, je předfinancování investic. Jde o to, že případné dotace na některé projekty obdrží kraje až po jejich dokončení.⁴³ Zde je ovšem třeba vzít v potaz, že kraje neplatí stavebním (či jiným) firmám 100 % ceny projektu předem. U veřejných zakázek se podle zákona o zadávání veřejných zakázek hradí platby zásadně ex post na základě měsíčních zjišťovacích protokolů (fakturuje se tedy to, co bylo reálně provedeno).
- Zároveň krajský rozpočet nefunguje jako „statická pokladnička“, ze které po odejití většího objemu prostředků už nic nezbude. Jde o dynamický

⁴¹ Jedná se o náklady na nepedagogické pracovníky (k tomu více viz Příloha 4) a v době zveřejnění této publikace deklarované zrušení dotace na opravy silnic II. a III. třídy na rok 2026 (v roce 2025 činila 2 mld. Kč, v předchozích letech 4 mld. Kč).

⁴² Viz <https://csu.gov.cz/ceny-vyrobcu?pocet=10&start=0&podskupiny=011&razeni=-datumVy-dani#data-a-casove-rady> tabulka-ceny-ve-stavebnictvi

⁴³ Pokud kraj staví např. nový pavilon nemocnice za 500 milionů Kč, tato částka neodteče z účtu první den. Výdaje se rozloží do 12 až 24 měsíců. Kraj tak průběžně platí faktury za 20–30 milionů měsíčně, což bez problému kryje ze svého průběžného měsíčního příjmu peněz z daní (RUD).

průtokový systém, neboť Ministerstvo financí zasílá krajům jejich podíl na daňových příjmech státu každý měsíc. Oproti jakýmkoli průběžným výdajům tak stojí nové, průběžně přicházející příjmy z RUD – a to stabilní a významné, jak bylo patrné z dat prezentovaných výše.

- Konečně je třeba vzít v potaz implementační limity, kterým čelí prakticky všechny investiční akce, obzvláště ty rozsáhlé. Skutečnost, že se krajům dlouhodobě nedaří proinvestovat zdaleka všechny prostředky získané z výnosů RUD, je zřejmá jak z každoročních přebytků hospodaření, tak z růstu objemu prostředků na jejich účtech. A i kdyby došlo k významnému zlepšení jejich schopnosti investovat, navržená alokace představuje jen extrémně malou část jejich příjmů, jak bylo doloženo výše.

Vzhledem k výše uvedenému je těžko představitelné, že by navržené alokace na intenzivní podporu rodin mohly ohrozit schopnost krajů průběžně financovat (či předfinancovávat) investice.

Nový finanční tlak na kraje tedy podle našeho názoru nemění podstatu argumentu. Kraje samozřejmě musí své prostředky prioritizovat. Právě proto je však důležité vnímat intenzivní podporu rodin jako investici s potenciálně významnou společenskou i ekonomickou návratností, nikoli jako výdaj, který automaticky soutěží s investicemi do infrastruktury.

Intenzivní podpora rodin totiž není pouze sociálním výdajem. Pokud dokáže včas zabránit rozpadu rodiny, odebrání dítěte nebo dlouhodobému pobytu dítěte mimo rodinné prostředí, může současně předcházet významným budoucím nákladům veřejných rozpočtů. Při rozhodování o prioritách proto není podstatné pouze to, kolik tato podpora stojí dnes, ale také jakým nákladům může v budoucnu zabránit.

05/ Závěr: investice do prevence odebírání dětí z rodin nepředstavuje riziko pro krajské rozpočty ani další investiční záměry krajů

Závěr z provedené analýzy toho, zda si mohou kraje dovolit vyčlenit navržené částky na intenzivní podporu rodin (ať na prevenci odebírání, nebo na podporu návratů), je zřejmý: při navrhovaném rozsahu financování jde o částky,

- 1) které představují pouze marginální část prostředků, s nimiž kraje hospodaří;
- 2) jejichž alokace nemůže ohrozit schopnost krajů plnit své investiční závazky ani realizovat plánované projekty.

Navrhovaná alokace na intenzivní podporu rodin představuje ve vztahu k objemu prostředků, s nimiž kraje hospodaří, marginální částku. Její význam však marginální

není. Může rozhodnout o tom, zda se podaří rodinu stabilizovat včas, zabránit odebrání dítěte, případně umožnit jeho bezpečný návrat.

Při rozhodování o využití veřejných prostředků je důležité posuzovat nejen bezprostřední náklad, ale také náklady, kterým může daný výdaj předcházet.

Prevence zbytečného odebrání dítěte může znamenat nejen menší traumatizaci dítěte a větší šanci na zachování funkční rodiny, ale také nižší budoucí náklady spojené s péčí o dítě mimo rodinu a s řešením následků rozpadu rodinného prostředí.

Nový tlak na krajské rozpočty proto není důvodem, proč od investic do podpory rodin ustupovat. Je naopak důvodem, proč o nich uvažovat ještě důsledněji jako o investicích, které mohou vedle ochrany dětí přinášet také dlouhodobé úspory veřejných prostředků.

I v situaci, kdy kraje musí své prostředky pečlivě prioritizovat, tak dává smysl investovat do včasné a intenzivní podpory rodin. Jde o investici do bezpečí dětí, stability rodin a zároveň do dlouhodobě udržitelných veřejných financí.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Závěr

Je rok 2026 a kraje stojí na křižovatce. Mají v zásadě dvě možnosti:

1. pokračovat v současném přístupu a do prevence ohrožení dětí investovat jen tolik jako dosud;
2. rozhodnout se pro **cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou**, která prokazatelně pomáhá předcházet zanedbávání dětí i jejich odebrání z rodin a následnému umístování do dětských domovů.

Nejde přitom jen o otázku efektivity veřejných výdajů. **V první řadě jde o děti – o skupinu, která je z povahy věci zranitelná a kterou má veřejný systém povinnost chránit.** Každé dítě, kterému lze díky včasné a intenzivní podpoře umožnit bezpečně vyrůstat ve vlastní rodině, představuje především odvrácení zásadního zásahu do jeho života. Finanční úspora je v tomto případě důležitým, nikoli však jediným přínosem.

Pokud kraje nezmění přístup, budou podle dat prezentovaných v této analýze čelit zejména těmto důsledkům:

1. krajské **dětské domovy** budou nadále **přeplněné** se všemi negativními dopady, které z toho pro děti, pro kraje i pro fungování systému plynou;
2. budou dále růst už tak vysoké **náklady krajů na zajištění náhradní péče** – jen v roce 2025 kraje své dětské domovy dotovaly částkou **1,1 mld. Kč** a jedno dítě v dětském domově stojí krajský rozpočet v průměru více než **320 tisíc Kč** ročně;
3. při vysokém počtu dětí v zařízeních bude obtížnější pokračovat v jejich **transformaci směrem k péči co nejvíce připomínající běžný rodinný život**, tedy v menších skupinách v bytech či domech v běžné zástavbě.

To jsou však pouze nejviditelnější dopady – **špička ledovce**. Pod ní zůstávají tisíce ohrožených dětí, jejichž problémy se nemusí podařit zachytit včas a kterým nemusí být nabídnuta odpovídající míra podpory ve chvíli, kdy ji nejvíce potřebují. Skryté mohou zůstat i případy vážného zanedbávání, týrání či zneužívání, které by měly být zachyceny a řešeny mnohem dříve.

Varianta nečinnosti sice nevyžaduje nový přímý výdaj na prevenci, **neznamená však, že je pro kraje levná**. Kraje budou nadále nést vysoké a rostoucí náklady na provoz dětských domovů. Už dnes představují 1,1 mld. Kč ročně, které kraje do DD vkládají, významný veřejný výdaj – a každý rok pobytu dítěte v zařízení znamená další náklad kolem 400 tisíc Kč z krajského rozpočtu.

Oproti tomu **cílená prevence představuje velmi malou investici s potenciálně významným dopadem**. Adekvátní částka na podporu prevence odebrání dětí pro rok 2027 vychází v průměru na **3–5 mil. Kč na kraj**. Obdobnou částku dává smysl alokovat také na podporu návratů dětí z dětských domovů zpět domů, pokud je takový návrat bezpečný a v jejich nejlepším zájmu. Konkrétní částky pro jednotlivé kraje jsou uvedeny v kapitole 6.

Z analýzy hospodaření krajů jednoznačně vyplývá, že **kraje si takovou investici mohou dovolit** – a nic na tom zásadně nemění ani převod financování nepedagogických pracovníků ve školství na krajské rozpočty. Navržená částka na prevenci odebrání dětí představuje pouze **dvě tisíce průměrných ročních přebytků hospodaření krajů za poslední tři roky**, respektive **jednu tisícinu prostředků, které měly kraje na účtech k 31. 12. 2025**. Pokud by kraje (bez Prahy) současně podpořily prevenci odebrání i bezpečné návraty dětí ze zařízení, činil by celkový náklad přibližně čtyři až pět tisíců z průměrného ročního přebytku a dvě až tři tisíce z prostředků na účtech.

Jinými slovy: jde o velmi malou část krajských rozpočtů, která může být investována do velmi významného cíle – aby méně dětí muselo opouštět své rodiny a aby děti, které už v dětských domovech jsou, v nich nemusely zůstat déle, než je nezbytně nutné.

Kraje, které tuto cestu zvolí, mohou v horizontu 3–5 let očekávat:

1. **zmírnění přeplněnosti dětských domovů** a snížení přetlaku poptávky nad jejich kapacitami;
2. **stabilizaci nákladů** krajů na provoz dětských domovů;
3. vytvoření lepších podmínek pro **transformaci dětských domovů** směrem k péči více odpovídající běžnému rodinnému životu;
4. především však **lepší ochranu ohrožených dětí a jejich práva vyrůstat v bezpečném rodinném prostředí**, pokud je to možné.

Dočasná intenzivní práce s rodinou přitom není neověřený experiment. Jde o opatření, které v praxi prokazatelně zlepšuje naplňování potřeb dětí přímo v jejich rodinách, předchází jejich odebrání a v případech, kdy je dítě již umístěno mimo rodinu, může přispět k jeho bezpečnému návratu domů (viz kapitolu 3).

Navržená podpora proto není pouze výdajem na sociální službu. Je to investice do ochrany dětí – a současně investice do dlouhodobě udržitelnějšího fungování krajského systému péče o ohrožené děti.

Díky cílenému financování dočasné intenzivní podpory se navíc uvolní kapacity sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi i OSPOD pro **včasnější práci s dalšími ohroženými rodinami**. Posílí se tak prevence a celý systém bude mít větší šanci zachytit problémy dětí dříve, než vyústí v závažné zanedbávání, týrání či zneužívání.

Kraje tedy nestojí před volbou mezi „výdajem“ a „úsporou“. Stojí před volbou, zda malou část svých prostředků investují do včasné ochrany ohrožených dětí, nebo zda budou i nadále nést vysoké náklady na řešení důsledků problémů, kterým bylo možné včasnou pomocí předcházet.

Doporučení

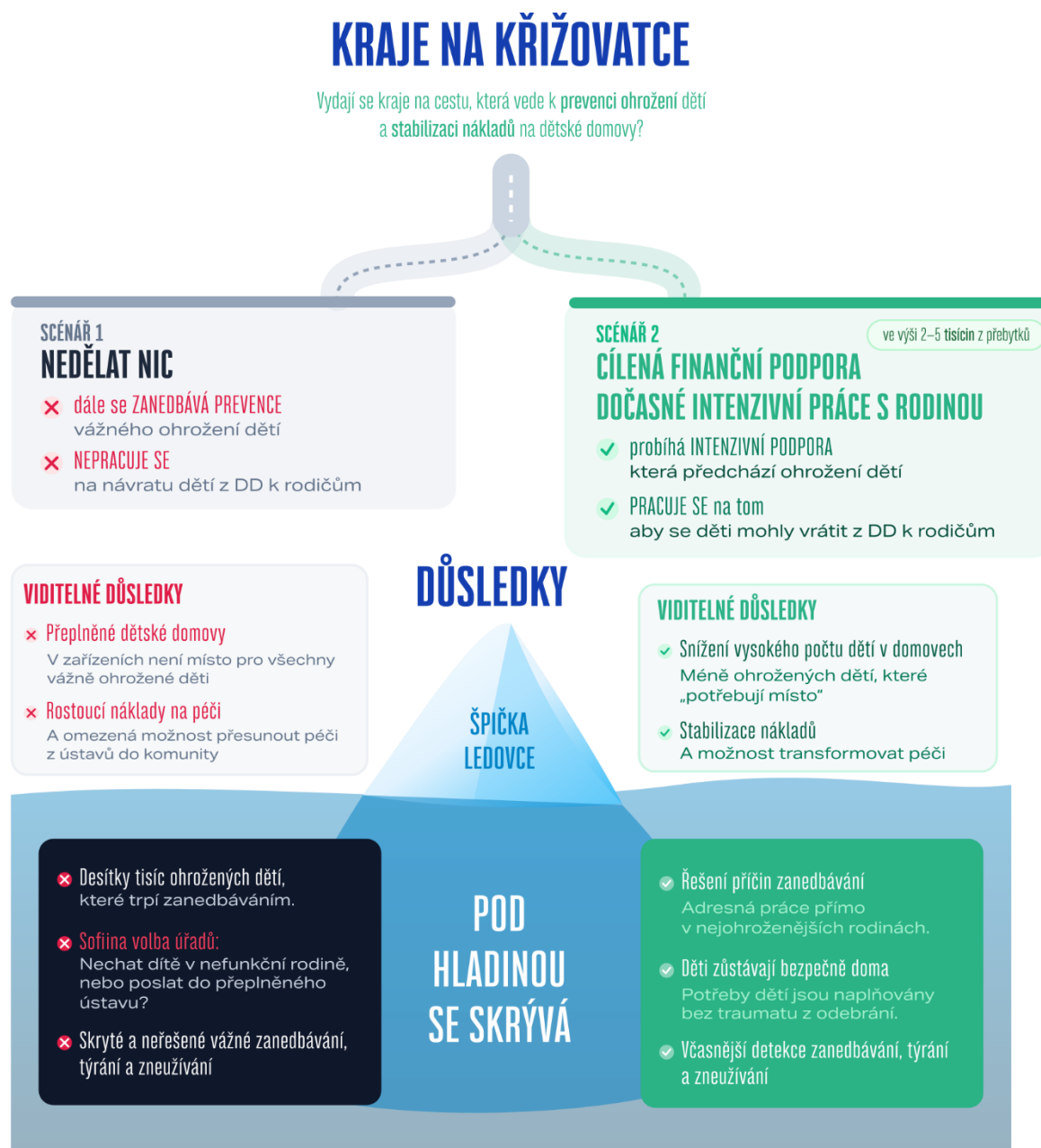
Z komplexního vyhodnocení možných variant toho, jak zlepšit dostupnost dočasné intenzivní podpory rodiny (viz kapitolu 5), a z propočtů adekvátní výše finanční podpory (viz kapitolu 6) vychází následující doporučení:

1. vytvořit na úrovni kraje (dotační) **program zaměřený na cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s vybranými rodinami**, u kterých se dle vyjádření OSPOD i sociálních služeb jedná o relevantní opatření, které může reálně zabránit odebrání dětí z rodiny a jejich umístění do dětského domova (nebo může umožnit dřívější návrat domů dětí již v krajském DD umístěných);
2. oprávněnými **příjemci** finanční podpory by měly být **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi**;
3. služby by měly mít nárok na podporu ve výši pohybující se kolem **170 tisíc Kč na rodinu a rok** (podpora by měla být přiznána na jeden rok s možností prodloužení na dva roky);
4. podmínkou poskytnutí podpory by mělo být využití **monitorovacího a evaluačního nástroje** (možná podoba je v Příloze 1).

Detailněji jsou možné hlavní parametry programu popsány v kapitole 5.

Návrhy výše finanční podpory na jednu rodinu v jednotlivých krajích i celkové alokace programu v jednotlivých krajích jsou v kapitole 6.

Obrázek 20: Grafické shrnutí hlavních zjištění z analýzy dat prezentovaných v této publikaci



100 SEČTENO PODTRŽENO



Seznam tabulek a grafů

Seznam grafů

Graf 1: Porovnání podílu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (a s mentálním postižením) v dětských domovech s všeobecnou dětskou populací (všemi dětmi v základním vzdělávání).....	10
Graf 2: Naplněnost krajských dětských domovů ve školním roce 2024/2025 (průměrný denní stav dětí v přepočtu na 1 rodinnou skupinu)	11
Graf 3: Průměrný denní stav dětí v krajských dětských domovech a vývoj celkové dětské populace v letech 2021–2025	12
Graf 4: Vývoj dotací z krajských rozpočtů ve prospěch dětských domovů v období 2022 až 2025.....	17
Graf 5: Porovnání dotací z krajských rozpočtů v jednotlivých krajích ve prospěch dětských domovů v roce 2022 s rokem 2025 (všechny hodnoty v mil. Kč).....	18
Graf 6: Porovnání vývoje normativního financování dětských domovů (financování ze státního rozpočtu) v letech 2021 až 2025 s růstem cen a mezd ve stejném období.....	19
Graf 7: Porovnání průměrných nákladů (celkových i pro krajský rozpočet) na 1 dítě v dětském domově v roce 2027 v případě skupin v běžném dětském domově ústavního typu a samostatných skupin v běžných bytech či domech	24
Graf 8: Počet dětí odebraných z rodiny, které vyrůstají v náhradní rodinné péči a dětských domovech primárně kvůli nedostatkům v rodičovské péči – nejčastěji zanedbávání (ne kvůli zdrav. postižení či náročnému chování)....	28
Graf 9: Podíl případů, kdy se podařilo dočasné intenzivní podpoře rodiny dosáhnout zlepšení situace	34
Graf 10: Kolik ohrožených rodin přibližně připadá na 1 pracovníka SAS? (čím nižší hodnota, tím lépe).....	43
Graf 11: Porovnání finanční podpory sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi (SAS) z krajských rozpočtů v roce 2025 s dotacemi (a příspěvky) ve prospěch dětských domovů	45
Graf 12: Odpovědi na otázku, zda by měla spolupráce s rodinou stejný efekt na prevenci odebrání dětí v případě, kdy by neprobíhala tak intenzivně	48
Graf 13: Potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje, který umožňuje setrvávání dětí v rodině, případně jejich návrat z náhradní péče	52

Graf 14: Struktura nákladů sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v roce 2024	78
Graf 15: Možná výše alokace (mil. Kč) na prevenci odebírání dětí – ilustrační graf pro účely vysvětlení náběhu nákladů v případě, že průměrná délka podpory jsou dva roky (částky v cenách roku 2027)	85
Graf 16: Přibližná výše celkových nákladů na prevenci odebírání dětí a podporu návratu dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích v roce 2027	88
Graf 17: Porovnání navržené alokace na prevenci odebírání dětí za všechny kraje (vyjma Prahy) s průměrným přebytkem hospodaření a stavem na účtech krajů (vyjma Prahy)	94
Graf 18: Porovnání vývoje výnosů krajů (bez Prahy) z rozpočtového určení daní (RUD) s vývojem HDP, růstem cen a náklady krajů v letech 2013 až 2025.....	97
Graf 19: Vývoj stavu finančních prostředků na bankovních účtech krajů (bez Prahy) v letech 2015 až 2025	98

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kapacita krajských dětských domovů, jejich naplněnost a „volná“ místa ve školním roce 2024/2025	13
Tabulka 2: Krajské dětské domovy podle průměrného počtu „volných“ míst v roce 2025	14
Tabulka 3: Základní síť SAS v jednotlivých krajích v porovnání s velikostí potenciální cílové skupiny.....	42
Tabulka 4: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny předejít odebrání dítěte z rodiny	50
Tabulka 5: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny napomoci rychlejšímu návratu dítěte do rodiny (zkrácení délky pobytu v zařízení)	51
Tabulka 6: Náklady na 1 úvazek SAS v krajích ČR a tomu odpovídající adekvátní částka na cílenou dočasnou intenzivní podporu 1 rodiny.....	81
Tabulka 7: Přibližný počet rodin, v jejichž případě je relevantní poskytovat dočasnou intenzivní podporu s cílem předejít odebrání dítěte z rodiny (a podkladová data za Českou republiku).....	82
Tabulka 8: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na prevenci odebírání dětí v jednotlivých krajích (v roce 2027)	86
Tabulka 9: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na návrat dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích (v roce 2027).....	87

Tabulka 10: Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou předejít odebrání nebo umožnit návrat a celková částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory v jednotlivých krajích (v roce 2027)	89
Tabulka 11: Základní data o hospodaření krajů v roce 2025	92
Tabulka 12: Průměrný výsledek hospodaření (očistěný přebytek) jednotlivých krajů v posledních 3 letech a stav na účtech k 31. 12. 2025 ..	93
Tabulka 13: Porovnání navržené alokace s přebytkem hospodaření a stavem na účtech jednotlivých krajů (všechna částky v mil. Kč).....	95
Tabulka 14: Predikce dopadů přenesení odpovědnosti za financování nepedagogů (a ONIV) na krajské rozpočty v letech 2026 až 2029 (všechny částky v mil. Kč) (balance jsou počítány z nezaokrouhlených částek, proto neodpovídají ve všech případech rozdílu mezi zaokrouhleným navýšením výnosů a nákladů v tabulce).....	127
Tabulka 15: Dopady převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízení na kraje v kontextu základních dat o hospodaření krajů.....	130

Seznam obrázků

Obrázek 1: Náklady na dětské domovy v roce 2025	16
Obrázek 2: Hlavní data k financování dětských domovů ze státního rozpočtu v roce 2026	21
Obrázek 3: Porovnání finančních dopadů (na krajské rozpočty) transformace dětských domovů v závislosti na tom, zda současně dojde či nedojde ke snížení počtu dětí v zařízeních.....	26
Obrázek 4: Ohrožené děti v Česku: špička ledovce vs. co se skrývá pod hladinou, primární cílová skupina dočasné intenzivní podpory rodiny a základní síť SAS	31
Obrázek 5: Shrnutí toho, jakým způsobem funguje dočasná intenzivní podpora rodiny (mechanismů podpory).....	35
Obrázek 6: Shrnutí hlavních zjištění z komplexního vyhodnocení dopadů dočasné intenzivní podpory rodiny	37
Obrázek 7: Porovnání nákladů na dvě možná řešení ohrožení dětí: dočasná intenzivní podpora rodiny versus náklady na umístění dětí do dětských domovů	39
Obrázek 8: Kapacity SAS podporovat ohrožené rodiny v potřebné intenzitě (shrnutí výsledků výzkumu).....	47
Obrázek 9: Závěrečné shrnutí: proč představuje adekvátní financování dočasné intenzivní podpory rodiny klíčové opatření pro snížení počtu odebíraných dětí a zmírnění přeplněnosti dětských domovů	54

Obrázek 10: Vícekriteriální porovnání posilování základní sítě a cílené finanční podpory intenzivní práce	58
Obrázek 11: Vícekriteriální porovnání základních možných variant posilování podpory ohrožených rodin v ČR	60
Obrázek 12: Vícekriteriální porovnání státního rozpočtu a krajských rozpočtů jako zdroje financování pro dočasnou intenzivní práci s rodinou	62
Obrázek 13: Možný průběh ukotvování finanční podpory intenzivní práce s rodinou v ČR	63
Obrázek 14: Vícekriteriální vyhodnocení možných variant poskytovatelů dočasné intenzivní podpory	65
Obrázek 15: Shrnutí možných parametrů programu cílené podpory dočasné intenzivní práce s rodinou	68
Obrázek 16: Shrnutí vyhodnocení možných finančních mechanismů pro cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou	74
Obrázek 17: Shrnutí: jak byl kalkulován adekvátní průměrný počet rodin na 1 pracovníka v případě dočasné intenzivní podpory rodiny	80
Obrázek 18: Shrnutí: postup kalkulace počtu rodin, v jejichž případě je relevantní pracovat na rychlejším návratu z dětského domova skrze dočasnou intenzivní podporu rodiny (v „první vlně“)	83
Obrázek 19: Shrnutí: jakým způsobem byla kalkulována adekvátní výše finanční podpory prevence odebírání dětí a podpory návratu v jednotlivých krajích.....	84
Obrázek 20: Grafické shrnutí hlavních zjištění z analýzy dat prezentovaných v této publikaci.....	105
Obrázek 21: Shrnutí dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízení na kraje (kraje bez Hlavního města Prahy).....	129

Přílohy

Příloha 1: Evaluační nástroj pro vyhodnocování efektivity dočasné intenzivní podpory rodiny

Evaluační nástroj je k dispozici ve formátu .xlsx na webu 8000 důvodů.

V rodině byly následující děti (nebo do ní byly navraceny)					
KÓD Dítěte	Pohlaví	Věk při zahájení spolupráce	Dítě bylo při zahájení spolupráce	Dítě bylo při ukončení spolupráce 1 = v rodině 2 = mimo rodinu	Pokud bylo dítě při zahájení spolupráce mimo rodinu, pracovalo se na návratu?
	0 = muž 1 = žena	v letech	1 = v rodině 2 = mimo rodinu	1 = v rodině 2 = mimo rodinu	0 = ne 1 = ano
A					
B					
C					
D					
E					
F					
G					
H					
I					
Pečující osoby					
KÓD Pečující osoby	Rodič / pečující osoba	Pohlaví	Věk při zahájení spolupráce	Podílel/a se na péči při zahájení spolupráce	Podílel/a se na péči při ukončení spolupráce
		0 = muž 1 = žena	v letech	0 = ne 1 = ano	0 = ne 1 = ano
R1	otec				
R2	matka				
R3	prarodič				
R4	jiný příbuzný				
R5	jiný příbuzný				
R6	jiný příbuzný				

2. Základní kvantitativní data o intervencích

Měsíc a rok zahájení spolupráce (např. 03/22)

Měsíc a rok ukončení spolupráce (ukončení = práce na
případu méně než 1x za měsíc)

A. Intervence v rodině / doprovody klienta apod. (kontakty)	V rámci služby SAS		Podpora rodiny a podpora dítě mimo službu SAS (PRŮMĚRNÝ POČET HODIN TÝDNĚ)			
	Průměrný počet hodin TÝDNĚ věnovaných intervencím v rodině	Průměrná četnost intervencí v rodině - návštěv v rodině nebo doprovod klienta apod. TÝDNĚ	Vzdělávací činnosti	Psychologick é služby	Právní služby	Další činnosti
Fáze spolupráce s rodinou						
měs. 1 až 6						
měs. 7 až 12						
měs. 13 až 18						
měs. 19 až 24						
měs. 25 až 36						
od 37 měsíců a dále						
B. Jakákoliv další práce ve prospěch klienta	Průměrný TÝDENNÍ počet hodin práce na případě nad rámec intervencí přímo v rodině (hodiny v tabulce A); může zahrnovat i konzultace k případu apod.					
Fáze spolupráce s rodinou	V rámci služby SAS	Mimo službu SAS - pokud vůbec nevíte, vůbec nevypĺňujte; i když vypĺníte, budeme s tím pracovat jako s přibližným údajem				
měs. 1 až 6						
měs. 7 až 12						
měs. 13 až 18						
měs. 19 až 24						
měs. 25 až 36						
37 měsíců a dále						

C. Přibližný % podíl jednotlivých pracovníků týmu SAS na práci s rodinou	%	
Kvalifikovaný sociální pracovník		
Pracovník v sociálních službách		
Psycholog		
Jiný odborník		
Kontrolní součet	0	
D. Zajištěná podpora pracovníky mimo tým SAS		
<i>vyplnit KÓDY (dle listu 1) VŠECH DĚTÍ a PEČUJÍCÍCH OSOB, pro které to platí, DO RELEVANTNÍCH BUNĚK (oddělené čárkou)</i>	zprostředkování podpory (nehradí poskytovatel služby)	podporu hradil poskytovatel SAS (ne nutně z rozpočtu služby)
individuální terapie pro dítě		
individuální terapie pro rodiče		
párová terapie		
rodinná terapie		
mediace		
dluhové poradenství		
základní zdravotní péče (pediatr, zubař) - dítě		
specializovaná zdravotní péče - dítě		
základní zdravotní péče (praktický lékař, zubař) - rodič		
specializovaná zdravotní péče - rodič		
psychiatrická péče - dítě		
psychiatrická péče - rodič		
pedagogicko psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum		
středisko výchovné péče		
nízkoprahové zařízení pro děti a mládež		
středisko volného času / dům dětí a mládeže		
mateřské / rodinné centrum		
raná péče		

		vyplnit KÓDY-PÍSMENA (dle listu 1) VŠECH DĚTÍ, pro které to platí, DO RELEVANTNÍCH BUNĚK (oddělené čárkou)		A. Jak důležité to bylo pro (ne)naplňování potřeb dítěte / jaká byla úroveň naplňování potřeb? Potažmo, jak důležitý byl stav v dané oblasti pro riziko ohrožení dítěte nebo jeho chování?			B1. Jak intenzivně se na zlepšení v dané oblasti pracovalo V RÁMCÍ SLUŽBY SAS? ZLEPŠENÍ V NAPLŇOVÁNÍ POTŘEB DĚTÍ NEMUSÍ BÝT DOSAŽENO JEN ZLEPŠENÍM RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ / KAPACITY, ALE I JINAK (NĚKÝM JINÝM)				B2. Jak intenzivně se na zlepšení v dané oblasti pracovalo MIMO SLUŽBU SAS?				C. K jakému došlo zlepšení díky spolupráci rodiny se SAS (a nebo SAS zprostředkovanou podporu)?			D. Pokud by SAS měla kapacitu pracovat v této oblasti intenzivněji (nebo vůbec pracovat, pokud kvůli kapacitám nemohla), nebo peníze na zaplacení externí podpory, využili byste této možnosti?			
Oblast	Položka	Oblast problémů/potřeb (rizikový/ochranný faktor)	Zásadní (kritické) / velmi špatná úroveň naplnění potřeb	Důležité / špatná úroveň naplnění potřeb	Spíše méně podstatné / akceptovatelná úroveň naplnění potřeb	Nepodstatné / potřeby naplněny	Intenzivně pracovalo	Pracovalo	Okrajově pracovalo	Vůbec nepracovalo	Intenzivně pracovalo	Pracovalo	Okrajově pracovalo	Vůbec nepracovalo	Významné zlepšení	Určité zlepšení	Minimální / žádné zlepšení	Určitě ano	Pravděpodobně ano	Spíše ne	Určitě ne
A. Bydlení	A1	Získání vyhovujícího (standardního), finančně dostupného a stabilního bydlení																			
A. Bydlení	A2	Práce na tom, aby stávající bydlení umožňovalo naplňování potřeb dětí (bezpečnost, podmínky pro spaní, učení, prostor pro vlastní věci)																			
B. Finance	B1	Dostatečný a stabilní finanční příjem rodiny																			
B. Finance	B2	Řešení dluhů																			
C. Chování dítěte (náročné i rizikové)	C1	Chování dítěte v rodině																			
C. Chování dítěte (náročné i rizikové)	C2	Chování dítěte ve škole/školce																			
C. Chování dítěte (náročné i rizikové)	C3	Chování dítěte na veřejnosti nebo ve společnosti																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D1	Hygiena, strava, spánek, ošacení dětí																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D2	Bezpečí dítěte																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D3	Ohrožení dětí násilím, ohrožení zneužíváním (nejen ze strany rodičů, ale osobami v rodině i mimo rodinu, včetně sexuálního)																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D4	Naplňování citových potřeb dětí, vztah dětí a rodičů																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D5	Fyzické zdraví dítěte (nejen zdravotní péče, ale podpora zdraví, zdravý životní styl, stravování apod.)																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D6	Duševní zdraví dítěte (včetně traumat, emočních zranění, stresů, úzkostí apod.)																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D7	Podpora dítěte ve vzdělávání (školní docházka, podmínky pro domácí přípravu, podpora dítěte ve vzdělávání)																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D8	Trávení volného času dítěte																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D9	Potřeby dítěte souvisejícím se zdravotním postižením / speciálními potřebami																			
D. Potřeby dítěte / rodič. kompetence/kapacita	D10	Vztahy dětí se sourozenci, vrstevníky, přátelství, konflikty, násilí (šikana) mezi dětmi...																			
E. Potřeby rodiče	E1	Partnerský vztah, případně i násilí mezi partnery (nejen fyzické)																			
E. Potřeby rodiče	E2	Duševní zdraví rodiče (včetně traumat, emočních zranění, stresů, úzkostí, řešení duševního onemocnění apod.)																			
E. Potřeby rodiče	E3	Fyzické zdraví rodiče (nejen zdravotní péče, ale podpora zdraví, zdravý životní styl, stravování apod.)																			
E. Potřeby rodiče	E4	Naplňování základních potřeb rodičů (hygiena, strava, spánek)																			
F. Rizikové chování rodiče	F1	Zneužívání návykových látek, jiné závislosti chování																			
F. Rizikové chování rodiče	F2	Trestná činnost																			
F. Rizikové chování rodiče	F3	Impulzivní, agresivní, násilné chování																			

1 případ může zahrnovat i prevenci umístění i návrat dítěte (např. prevence odebrání u 1 sourozence, návrat dalšího sourozence)

A. Snížení ohrožení dítěte a prevence umístění dítěte mimo rodinu (úspěšná i neúspěšná)

A1. Pokud se PODAŘILO významně snížit ohrožení dítěte (a/nebo problémy v chování), jaký popis nejvíce odpovídá tomu, co se v daném případě stalo?

VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky B7)

a) Díky SAS došlo k snížení ohrožení dítěte / zlepšení naplňování potřeb dítěte / problémů v chování.

Kdyby se to nestalo, dítě by bylo pravděpodobně umístěno mimo rodinu (na návrh OSPOD či rodičů).

Efekt SAS bylo naplňování potřeb dítěte a prevence umístění mimo rodinu.

b) Těžko říct, jestli by OSPOD umístění mimo rodinu navrhoval nebo ne, kdyby se s rodinou nepracovalo.

Efekt SAS byla lepší úroveň naplňování potřeb dítěte (zlepšení v chování), jestli byla efektem prevence umístění dítěte mimo rodinu, není možné říct.

Doplňující otázky k Prevenci umístění - vyplňujte pouze, pokud jste zvolili odpověď a) na otázku A1.

	1a. Pravděpodobnost, že by došlo k umístění dítěte, pokud by rodina nespolupracovala se SAS.			1b. Měla by PODPORA RODINY, tj. nejen spolupráce SAS, ale i další poskytovaná podpora jinými službami (viz list 2, kde jste vyplnili) stejný efekt na prevenci umístění dítěte mimo rodinu, kdyby neprobíhala tak intenzivně (jak probíhala), ale návštěvy/podpora by byla v průměru jednou týdně?
vyplnit KOÓY-PÍSMENA (dle listu 1) VŠECH DĚTÍ, pro které to platí, DO RELEVANTNÍCH BUNĚK (oddělené čárkou)				VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky G13)
velmi vysoká	vysoká	určitá		
ZDVOP				a) Určitě ne. Podpora v takové intenzitě, v jaké probíhala, byla zásadní.
PPPD				b) Pravděpodobně ne. Podpora v takové intenzitě, v jaké probíhala, byla důležitá.
příbuzenská PP				c) K umístění dítěte mimo rodinu by pravděpodobně nedošlo i při nižší intenzitě (ale byla by horší úroveň naplňování potřeb dětí).
nepříbuzenská (zprostředkovaná) PP				d) Nevím, nedokážu posoudit.
poručenství				
DD				
DGU				
SVP (pobyt, internátní forma)				
DDŠ				
VÚ				
DOZP				

A2. Pokud se NEPODAŘILO významně snížit ohrožení dítěte (a/nebo problémy v chování), jakou roli hráli následující důvody?

Vyplňte tabulku, i pokud sice nedošlo k umístění dítěte mimo rodinu, ale ohrožení dítěte/ nenaplňování potřeb / problémy v chování zůstaly závažné.

Do jaké míry platila pro daný případ následující tvrzení?

vyplnit KÓDY-PÍSMENA (dle listu 1) VŠECH DĚTÍ, pro které to platí, DO RELEVANTNÍCH BUNĚK (oddělené čárkou)	Toto rozhodně platilo / hrálo významnou roli.	Toto do určité míry platilo / hrálo určitou roli.	Toto nebylo vůbec (nebo jen minimálně) důležité / relevantní.	POKUD KVŮLI TOMU BYLO UMÍSTĚNO DÍTĚ MIMO RODINU, VYPLŇTE JEHO KÓD DLE LISTU 1 do tohoto sloupce
a) Spolupráce s rodinou byla započata tak pozdě, že již (přes sebevětší úsilí) nebylo možné snížit ohrožení dítěte a/nebo zabránit umístění mimo rodinu.				
b) Nepodařilo se zajistit dostatečnou spolupráci ze strany rodičů.				
c) Pro významnější zlepšení v naplňování potřeb / chování a/nebo snížení rizika umístění mimo rodinu by byla potřeba ještě intenzivnější spolupráce rodiny se SAS (větší kapacity SAS nebo jiných podpůrných služeb).				
d) Pro významnější zlepšení v naplňování potřeb / chování a/nebo snížení rizika umístění mimo rodinu by byla potřeba lepší spolupráce ze strany OSPOD.				
e) Pro významnější zlepšení v naplňování potřeb / chování a/nebo snížení rizika umístění mimo rodinu by byla potřeba lepší spolupráce ze strany dalších relevantních subjektů / služeb.				
f) V rámci spolupráce rodiny se SAS bylo odhaleno závažné ohrožení dítěte / zdroje vážného ohrožení dítěte (těžko odstranitelné skrze spolupráci se SAS). SAS umístění dítěte "doporučila" OSPOD jako nezbytné opatření v ochraně dítěte.				

B. Případy návratu dítěte do rodiny						
2. Jaký popis nejvíce odpovídá tomu, co se v daném případě stalo?						
VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky B41)						
a) Kdyby SAS s rodinou nespolupracovala, došlo by k návratu výrazně později nebo vůbec.						
b) K návratu dítěte by pravděpodobně došlo v přibližně podobnou chvíli, i kdyby SAS s rodinou nespolupracovala.						
c) Těžko říct, jestli spolupráce se SAS návrat urychlila, nebo ne.						
Návrat - vyplňujte pouze, pokud jste zvolili odpověď a) na otázku 2.						
2a. O kolik se díky spolupráci rodiny se SAS zrychlil návrat dítěte do rodiny (jak dlouho by dítě ještě zůstalo mimo rodinu, kdyby rodina ses SAS nespolupracovala?)						
vyplnit KÓDY (dle listu 1) VŠECH DĚTÍ, pro které to platí, DO RELEVANTNÍCH BUNĚK (oddělené čárkou)		do 6 měsíců	7 až 12 měsíců	13 až 24 měsíců	25 až 60 měsíců (2 až 5 let)	více než 60 měsíců (5 let) NEBO dítě by se velmi pravděpodobně nevrátilo (do zletilosti)
ZDVOP						
PPPD						
příbuzenská PP						
nepříbuzenská PP						
poručenství						
DD						
DGU						
SVP (pobyt, internátní forma)						
DDŠ						
VÚ						
DOZP						
2b. Měla by spolupráce SAS s rodinou stejný efekt na zrychlení návratu dítěte, kdyby neprobíhala tak intenzivně (jak probíhala), ale návštěvy by byly v průměru jednou týdně?						
VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky K48)						
a) Určitě ne. Podpora v takové intenzitě, v jaké probíhala, byla zásadní.						
b) Pravděpodobně ne. Podpora v takové intenzitě, v jaké probíhala, byla důležitá.						
c) K návratu dítěte by pravděpodobně došlo ve stejný moment (kdy se to stalo) i při						
d) Nevím, nedokážu posoudit.						

5. Bydlení						
			Počet měsíců, které zde rodina bydlela (vyplňte číslo)	NEBO, pokud nevíte počet měsíců, vepište 1, do všech řádků, kde rodina bydlela.		
1. Kde všude bydlela rodina v průběhu spolupráce se SAS?						
Bytová nouze	a	Azylový dům				
	b	Ubytovna				
	c	(Dočasně) u příbuzných či známých				
	d	V funkčně nevyhovujícím bytě - nesplňuje aspoň 1 z 11 základních standardů (vpravo)				
	e	V jiném funkčně nevyhovujícím bydlení (chatka, nebytový prostor...)				
	f	V přelidněném bytě (na osobu připadá 8 m2 a méně)				
	g	V nejistém bydlení - bez nájemní smlouvy, nebo se smlouvou na 1 až 3 měsíce				
	h	Bez střechy (včetně stanu apod.).				
Standard	i	Ve standardním, vyhovujícím bydlení se základní jistotou (smlouva alespoň na 1 rok)				
2. Jaký vliv měla bytová situace vliv na následující oblasti?			Významný vliv	Určitý vliv	Spíše omezený vliv	Žádný vliv
Položka	Vyplňujte "n", pokud šlo o negativní vliv (např., protože rodina byla v bytové nouzi), "p", pokud jste zaznamenali pozitivní vliv (např. díky standardnímu bydlení). Pokud rodina v rámci spolupráce se SAS zažila bytovou nouzi i standardní bydlení (a pozitivní i negativní vliv), vyplňte v 1 buňce "p, n"					
děti	a	naplňování základních potřeb dětí (bezpečí, hygiena, strava, spánek, ošacení, soukromí)				
děti	b	zdraví dětí (fyzické i duševní, včetně stresu, úzkostí apod.)				
děti	c	naplňování citových potřeb dětí, vztah dětí a rodičů, identitu dítěte				
děti	d	naplňování potřeb dětí v oblasti vzdělávání (školní docházka - včetně MŠ, podmínky pro domácí přípravu, kapacita rodičů poskytovat podporu dítěti ve vzdělávání, navštěvování segregované školy kvůli rezidenční segregaci, změny škol...)				
děti	e	chování dětí v rodině, ve škole, na veřejnosti (náročné chování, konflikty, rizikové chování)				
děti	f	vztahy dětí se sourozenci, vrstevníky (přátelství, konflikty, násilí (šikana) mezi dětmi...)				
děti	g	ohrožení dítěte zneužíváním (nejen ze strany rodičů, ale osobami v rodině i mimo rodinu, včetně sexuálního)				
děti	h	ohrožení dětí násilím				
děti	i	ohrožení dětí negativními jevy v místě bydliště, v sousedství, v lokalitě... - včetně negativních příkladů, dostupnosti návykových látek apod.				
děti	j	dostupnost služeb/aktivit/možností důležitých pro naplňování potřeb dětí v lokalitě (zdravotní péče, volnočasové aktivity, další služby)				
děti	k	spolupráci ze strany rodičů se službou, motivaci rodičů spolupracovat na naplňování potřeb dětí, snižování ohrožení dítěte (respektive udržení dítěte v rodině)				
děti	l	riziko umístění dítěte mimo rodinu (nebo šance na návrat), protože OSPOD hodnotí bytové podmínky rodiny jako ne/vyhovující (případně umístění sourozenců mimo rodinu)				
rodiče	m	naplňování základních potřeb rodičů (hygiena, strava, spánek)				
rodiče	n	zdraví rodičů (fyzické i duševní, včetně stresu, úzkostí apod.)				
rodiče	o	chování rodičů s negativními dopady na dítě (rizikové chování, závislostní chování, násilné chování v rodině - nejen fyzické násilí)				
rodiče	p	partnerský vztah rodičů				
rodina	q	finanční situaci rodiny (např. negativní vliv protože je předražené, vliv na možnost získání práce ad.)				
Otázku 3 vyplňujte pouze, pokud rodina pobývala v době, kdyby se s ní pracovalo, v bytové nouzi (aspoň část z této doby)						
3. Bylo pracováno na tom, aby se rodina dostala z bytové nouze do standardního bydlení?						
VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky D37)						
a	Ne, protože po tom nebyla poptávka, nebylo to relevantní, podstatné					
b	Ne, protože to nemělo smysl, domácnost neměla šanci na standardního bydlení bez garanci pro majitele nebo jiných opatření nad rámec sociální služby.					
c	Ano, úspěšně					
d	Ano, ale neúspěšně					
Otázku 4 vyplňujte pouze, pokud byla poskytována podpora v oblasti bydlení.						
VYPLŇTE PÍSMENO (do buňky D44)						
4. Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje to, jak velká část z celkového objemu práce na případu byla věnována podpoře v bydlení?						
a) Poskytování podpory v oblasti bydlení (získání, udržení, úprava apod.) tvořilo významnou část z celkového objemu práce na daném případě.						
b) Poskytování podpory v oblasti bydlení byla věnována určitá část celkového objemu práce na daném případě (ani velká část, ani zanedbatelná část).						
c) Poskytování podpory v oblasti bydlení byla věnována jen malá část z celkového objemu práce na daném případě.						

Příloha 2: Zdroje dat a postupy kalkulace

Grafy (zdroje dat a postupy kalkulace)

Graf	Postupy kalkulace	Zdroje dat	Zdroje jsou dostupné (pokud je relevantní)
Graf 1: Porovnání podílu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (a s mentálním postižením) v dětských domovech s všeobecnou dětskou populací (všemi dětmi v základním vzdělávání)	1. Podíl dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) ve všeobecné populaci: počet dětí se SVP v základním vzdělávání / celkový počet dětí v základním vzdělávání ve školním roce 2024/2025 (187 733 / 1 002 916 = 19 %) 2. Podíl dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v dětských domovech (DD): počet dětí se SVP v DD / celkový počet dětí v DD ve školním roce 2024/2025 (1 628 / 4 331 = 38 %) 3. Podíl dětí s mentálním postižením ve všeobecné populaci: počet dětí s mentálním postižením v základním vzdělávání / celkový počet dětí v základním vzdělávání ve školním roce 2024/2025 (14 742 / 1 002 916 = 1,47 %) 4. Podíl dětí s mentálním postižením v dětských domovech (DD): počet dětí s mentálním postižením v DD / celkový počet dětí v DD ve školním roce 2024/2025 (729 / 4331 = 16,8 %)	Základní vzdělávání: Statistická ročenka školství, tabulky C.1.1 (celkový počet dětí), C1.31.1 (počet žáků se SVP), C1.7.1 (počet žáků s mentálním postižením) Dětské domovy: Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní – ochranné výchovy)	Statistická ročenka školství: https://statis.msmt.gov.cz/ročenka/ročenka.asp Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025: https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Graf 2: Naplněnost krajských dětských domovů ve školním roce 2024/2025 (průměrný denní stav dětí v přepočtu na 1 rodinnou skupinu)	Průměrný denní stav dětí: dny strávené dětmi v zařízení / 365	Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní/ochranné výchovy)	https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Graf 3: Průměrný denní stav dětí v krajských dětských domovech v letech 2021 až 2025	Průměrný denní stav dětí: dny strávené dětmi v zařízení / 365 (ze zdrojových dat byly vyfiltrovány pouze DD, jejichž zřizovatelem je kraj)	Výkonová data regionálního školství sebraná v letech 2021 až 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní – ochranné výchovy)	https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html (data za předchozí roky: stejná struktura URL, pouze s jiným číslem roku)

Graf 4: Vývoj dotací z krajských rozpočtů ve prospěch dětských domovů v letech 2022 až 2025	Objem dotací z krajských rozpočtů ve prospěch DD spočítán stejnou metodikou, jakou uplatnilo MŠMT ve svém datově analytickém podkladu: "Financování dětských domovů v kontextu transformace" (dostupné z: https://msmt.gov.cz/uplo-ads/O_200/Data_a_statistiky/financovani_dd_analyza_dat.pdf). Dotace z krajského rozpočtu byla spočítána jako rozdíl mezi hodnotou položky "B.IV. Výnosy z transferů" jednotlivých zařízení dle Výkazu zisku a ztráty (dostupný za každý krajský DD v Monitoru státní pokladny) za jednotlivé roky a objemem prostředků ze státního rozpočtu na činnost zařízení, který byl spočítán jako násobek počtu rodinných skupin dle výkazu Z14 a hodnoty normativu na rodinnou skupinu v jednotlivých letech. Příklad: pokud činily výnosy z transferů DD v roce 2025 celkem 30 mil. Kč a tento DD měl 6 rodinných skupin, činilo normativní financování 20 mil. Kč ($6 \times 3,34$ mil. Kč), dotace z krajského rozpočtu tedy činila $30 - 20 = 10$ mil. Kč. Takto byla spočítána dotace z krajských rozpočtů u všech 99 krajských DD, které při sobě nemají žádné další zařízení jako např. mateřskou či základní školu. Započítávat mezi krajské dotace na DD i dotace na provoz škol při zařízení by bylo zavádějící (a uměle navyšovalo výši krajských dotací), v případě škol nejde o dotaci na náhradní péči, ale na vzdělávání. V případě zařízení, která mají při sobě školu (či jiné další školské zařízení) bylo tedy počítáno s tím, že výše dotace (čistě) na DD v přepočtu na 1 dítě bude u těchto zařízení blízko průměrné hodnotě za ostatní DD ve stejném kraji. Celková výše dotace není 100 % přesnou hodnotou, protože zahrnuje přesnou částku v případě samostatných DD a přibližnou výši u DD, které mají při sobě další zařízení. Výsledná nepřesnost nicméně nebude významná, protože ve většině krajů ČR jsou jen jednotky DD, které mají při sobě další zařízení (jedná se celkem pouze o 28 ze 127 DD).	Výnosy z transferů: Monitor státní poklady na roky 2022 až 2025 (využita zdrojová transakční data Výkazu zisku a ztráty) Počty rodinných skupin v DD: zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní – ochranné výchovy) Výše normativu na rodinnou skupinu – web MŠMT	Monitor státní pokladny: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/datovy-katalog/transakcni-data Výkaz Z14: https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html Normativy: https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/normativy-1 (podstránky pro jednotlivé roky)
Graf 5: Porovnání dotací z krajských rozpočtů v jednotlivých krajích ve prospěch dětských domovů v roce 2022 s rokem 2025 (všechny hodnoty = mil. Kč)	Shodný postup jako v případě Grafu 4.	Viz zdroje pro Graf 4	Viz zdroje pro Graf 4.
Graf 6: Porovnání vývoje normativního financování dětských domovů (financování ze státního rozpočtu) v letech 2021 až 2025 s růstem cen a mezd ve stejném období	Normativní financování: výše republikového normativu na rodinnou skupinu v DD v jednotlivých letech v porovnání s částkou pro rok 2021 (činila 3 358 326 Kč) Ceny (inlace): Inlace v letech 2021 až 2025 dle ČSÚ – v grafu zachycena kumulativní inlace od roku 2021 na konci daného roku (v roce 2023 např. 127 %, protože v roce 2022 činila 15,1 % v roce 2023 10,7 %, takže: $100 \% \times 115,1 \% \times 110,7 \% = 127 \%$) Medián mzdy: vývoj mediánu hrubé mzdy dle Informačního systému o průměrném výdělku (v roce 2021 činil medián mzdy 33 601 Kč/měsíčně v roce 2025 to bylo 43 241 Kč.)	Výše normativu na rodinnou skupinu – web MŠMT Inlace: Hlavní makroekonomické ukazatele dle ČSÚ Mzdy: Informační systém o průměrném výdělku	Normativy: viz výše Inlace: https://csu.gov.cz/docs/107508/dbfa3d29-9dfb-8f10-248a-f0fa84213b2d/chmucr070126.xlsx?v=1.0 Mzdy: https://www.ispv.cz/vy-sledky.html#mzdova-sfera-2025 (data za starší roky k dispozici v rámci Archivu výsledků)
Graf 7: Porovnání průměrných nákladů (celkových i pro krajský rozpočet) na 1 dítě v dětském domově roce 2027 v případě skupin v běžném dětském domově ústavního typu samostatných skupin v běžných bytech či domech	Celková částka: dětský domov ústavního typu – náklad na dítě v DD v roce 2025 (778 tis. Kč na dítě a rok viz Obrázek 1) navýšený o 6 % pro zohlednění růstu o 3 % v roce 2026 a 3 % v roce 2027; komunitní péče v běžných bytech či domech – náklad na dítě v DD ústavního typu navýšený o 157 tis. Kč, což odpovídá dodatečnému nákladu 944 tis. Kč ročně na každou skupinu, která je v komunitě a musí mít svého vlastního pracovníka na zajištění péče v nociStátní rozpočet: předpokládána výše normativu na rodinnou skupinu v roce 2027 (částka pro rok 2026 navýšená o 3 %) / 6 (jedná se o podporu ze státního rozpočtu při 6 dětech na skupinu)Krajský rozpočty: zbytek mezi celkovým nákladem na dítě a podporou ze státního rozpočtu	Náklad na dítě: viz popis zdrojů u Grafu 4. Dodatečný náklad na komunitní péči: vlastní kalkulace na základě obvyklých platů asistentů pedagoga v dětských domovech (dle Informačního systému o průměrném výdělku)	Viz zdroje pro Graf 4.

Graf 8: Počet dětí odebraných z rodiny, které vyrůstají v náhradní rodinné péči a dětských domovech primárně kvůli nedostatkům v rodičovské péči – nejčastěji zanedbávání (ne kvůli zdravotnímu postižení či náročnému chování)	Náhradní rodinná péče: počet dětí (bez dětí se zdravotním postižením) v následujících typech náhradní rodinné péče k 31. 12. 2025: pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, poručenství s osobní péčí poručníka, svěření dítěte do péče jiné osoby (celkový počet dětí byl 22 975, z toho 848 byly děti se zdravotním postižením, proto je v grafu hodnota 22 127). Dětské domovy: počet dětí ve všech DD (včetně soukromých a církevních) k 31. 10. 2025 – jedná se o mírně vyšší hodnotu než průměrný denní stav dětí, která činila 4 331 dětí – snížení o 100 dětí, které byly v DD primárně kvůli zdravotnímu postižení (jde o děti závislé na péči, nikoli o děti se speciálními vzdělávacími potřebami nebo diagnózou "lehké mentální postižení", které nemají zvýšené nároky na péči)	Náhradní rodinná péče: Výkaz o výkonu SPOD za rok 2025 Dětské domovy: zdrojová data z výkazu Z14	Výkaz o výkonu SPOD: https://mpsv.gov.cz/statistiky-1 Výkaz Z14: https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Graf 9: Podíl případů, kdy se podařilo dočasné intenzivní podpoře rodiny dosáhnout zlepšení situace	Data prezentovaná ve výzkumné zprávě <i>Dočasná intenzivní podpora rodiny</i> .		https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf
Graf 10: Kolik ohrožených rodin přibližně připadá na 1 pracovníka SAS? (čím nižší hodnota, tím lépe)	Data prezentovaná v posledním sloupci Tabulky 3.	Tabulka 3	
Graf 11: Porovnání finanční podpory sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi (SAS) z krajských rozpočtů v roce 2025 s dotacemi (a příspěvky) ve prospěch dětských domovů a bývalých kojeneckých ústavů	SAS (prevence): primárním zdrojem byly ekonomické výkazy (poskytnuty MPSV) služeb SAS za rok 2024 (analyzována byla i data z Monitoru státní pokladny, ale ukázalo se, že trpí chybovostí – např. Olomoucký kraj v Monitoru uvádí nulovou hodnotu podpory SAS z krajského rozpočtu, jiné kraje zase dvojnásobnou hodnotu oproti datům z ekonomických výkazů); prezentovaná částka v roce 2025 je odhadem, který zohledňuje průměrné navýšení výdajů na SAS mezi lety 2024 a 2025 o 11 % (o tolik se navýšily celkové výdaje na SAS z krajského a státního rozpočtu mezi lety 2024 a 2025 dle Monitoru) Dětské domovy: viz popis u Grafu 4 (jde o celkovou výši dotace z krajských rozpočtů na náhradní péči v DD)	SAS: data z ekonomických výkazů jednotlivých sociálních služeb za rok 2024 poskytnutá zpracovateli na základě žádosti podle Zákona o svobodném přístupu k informacím Dětské domovy: viz popis zdrojů u Grafu 4	
Graf 12: Odpovědi na otázku, zda by měla spolupráce s rodinou stejný efekt na prevenci odebrání dětí v případě, kdy by neprobíhala tak intenzivně	Data prezentovaná ve výzkumné zprávě <i>Dočasná intenzivní podpora rodiny</i> na straně 19.		https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/8/dokumenty/zprava-ntenzivni-podpora-2024-final-kor2.pdf
Graf 13: Potenciál dočasné intenzivní podpory rodiny jako nástroje, který umožňuje setrvávání dětí v rodině, případně jejich návrat z náhradní péče	Data prezentovaná v Tabulkách 4 a 5.		
Graf 14: Struktura nákladů sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v roce 2024	Analýza dat za rok 2024 odevzdaných MPSV v rámci výkaznictví sociálních služeb. Mezi osobní náklady na nepřímou práci byly započítány náklady na tyto pozice: obslužný personál a vedoucí pracovníci. Osobní náklady na přímou práci zahrnovaly osobní náklady na následující pozice: sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují soc. služby, pedagogičtí pracovníci, manželští a rodinní poradci, zdravotničtí pracovníci.	Data z ekonomických výkazů jednotlivých sociálních služeb za rok 2024 poskytnutá zpracovateli na základě žádosti podle Zákona o svobodném přístupu k informacím.	

Graf 15: Možná výše alokace (mil. Kč) na prevenci odebírání dětí – ilustrační graf pro účely vysvětlení náběhu nákladů v případě, že průměrná délka podpory jsou dva roky (částky v cenách roku 2027)	Data prezentovaná v Tabulce 8.		
Graf 16: Přibližná výše celkových nákladů na prevenci odebírání dětí a podporu návratu dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích v roce 2027	Data prezentovaná v Tabulkách 8 a 9.		
Graf 17: Porovnání navržené alokace na prevenci odebírání dětí za všechny kraje (kromě Prahy) s průměrným přebytkem hospodaření a stavem na účtech krajů (kromě Prahy)	Data prezentovaná v Tabulce 13.		
Graf 18: Porovnání vývoje výnosů krajů (bez Prahy) z rozpočtového určení daní (RUD) s vývojem HDP, růstem cen a náklady krajů v letech 2013 až 2025	Výnosy krajů z RUD na obyvatele: výnosy z RUD převzaty z Monitoru státní pokladny (jedná se o položku "Výnosy ze sdílených daní a poplatků"), počet obyvatel v krajích v jednotlivých letech převzat z Otevřených dat ČSÚ Náklady krajů na obyvatele: jedná se o veškeré náklady krajů dle Výkazu zisku a ztráty za jednotlivé roky očištěné o tvorbu fondů HDP na obyvatele: vývoj HDP na obyvatele dle ČSÚ Ceny inflace: vývoj cen dle ČSÚ (zachycena kumulativní inflace od roku 2013) U všech indikátorů byl proveden přepočet hodnot v jednotlivých letech ve vztahu k roku 2013, kdy hodnota v roce 2013 = 100 %.	Výnosy a náklady krajů z RUD na obyvatele: Monitor státní pokladny HDP a inflace: hlavní makroekonomické ukazatele dle ČSÚ	Vývoj výnosů krajů z RUD je k dispozici v tomto reportu: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_aef27694-61e6-478e-aa3c-5709ccd7d5b0 Vývoj nákladů zde: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_2cc587f4-85f3-456e-bb8e-ed3c0a9086a5 Tvorba fondů zde: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_ca769871-4043-42c9-a1cf-bf8ee2415632 Inflace a HDP zde: https://csu.gov.cz/docs/107508/dbfa3d29-9dfb-8f10-248a-f0fa84213b2d/chmucr070126.xlsx?version=1.0
Graf 19: Vývoj stavu finančních prostředků na bankovních účtech krajů (bez Prahy) v letech 2015 až 2025	Data převzata z Monitoru státní pokladny, jedná se o „stav ke konci vykazovaného období“ v rámci stavů a obrátů na bankovních účtech územních organizací.	Monitor státní pokladny	Vývoj stavu na bankovních účtech krajských úřadů v letech 2015 až 2025 je k dispozici v tomto reportu: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_c9c2ca78-2a07-4d0e-8f84-460e1981ef60

Obrázky (pouze ty obrázky, které prezentují data a zdroj není zřejmý z textu)

Obrázek	Postupy kalkulace	Zdroje dat	Zdroje jsou dostupné (pokud je relevantní)
Obrázek 1: Náklady na dětské domovy v roce 2025	Dětský domov ústavního typu: celková výše státních a krajských dotací na náhradní péči o děti pro 127 krajských DD / průměrný denní stav dětí v těchto DD (v roce 2025 šlo o částku 778 tis. Kč)	Výše dotací: viz popis zdrojů u Grafu 4 Průměrný denní stav dětí: zdrojová data z výkazu Z 14	Viz zdroje pro Graf 4.
Obrázek 2: Hlavní data k financování dětských domovů ze státního rozpočtu v roce 2026	Skutečně poskytnutá částka MŠMT pro rok 2026: vyhlášená výše republikového normativu pro rok 2026 Adekvátní částka pro rok 2026 (na pedagogické pracovníky): hodnota poskytnutá Oddělením rovného přístupu ke vzdělávání a ústavní výchovy MŠMT, jedná se o částku, která umožňuje zajištění péče přes den, péče v noci (v zařízení ústavního typu), omezenou speciálně pedagogickou a psychologickou péči a metodickou činnost	Částka poskytnutá MŠMT: výše normativu Adekvátní částka: výstup z interního podkladu, který nebyl zveřejněn	Normativ: https://msmt.gov.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/normativy-pro-regionalni-skolstvi-uzemnich-samospravnych-6
Obrázek 3: Porovnání finančních dopadů (na krajské rozpočty) transformace dětských domovů v závislosti na tom, zda současně dojde či nedojde ke snížení počtu dětí v zařízeních	Všechny částky jsou pro srovnatelnost v cenách roku 2027. V1: (Status quo): Náklad na DD v roce 2025 (3,123 mld.) navýšený o 6 % pro dosažení srovnávací úrovně cen v roce 2027 V2: Pouze přesun: náklad v případě, že 60 % z kapacit je v komunitě, jedná se o přibližnou hodnotu spočítanou na základě částek uvedených v Grafu 7 (náklad na komunitní péči v běžných bytech či domech 983 tis. Kč ročně) V3: Snížení počtu dětí a přesun: náklad v případě, že 80 % z kapacit je v komunitě, jedná se o přibližnou hodnotu spočítanou na základě částek uvedených v Grafu 7	Náklady na dítě na základě Grafu 7, který vychází z dat MŠMT a MF (Monitoru státní pokladny)	
Obrázek 7: Porovnání nákladů na dočasnou intenzivní podporu rodiny s náklady na umístění dětí do dětských domovů	Kalkulace na základě dat MŠMT a MF a dat prezentovaných v kapitole 1 (obsahuje náklady na dětské domovy) a kapitole 6, kde je uveden náklad na dočasnou intenzivní podporu 1 rodiny (tato hodnota je dělena 3, protože modelový příklad zahrnuje rodinu s 3 dětmi). Kalkulace zohledňuje růst nákladů na služby v čase (+ 3 % ročně).	Náklady na dítě v DD: data v Obrázku 1 Náklady na dočasnou intenzivní podporu: Tabulka 6	
Obrázek 8: Kapacity SAS podporovat ohrožené rodiny v potřebné intenzitě (shrnutí výsledků výzkumu)	Obrázek shrnuje výsledky z reprezentativního šetření mezi službami SAS provedeného v roce 2021 organizací Lumos a Charitou ČR.	Výsledky z průzkumu popisuje text předcházející Obrázku 8.	https://www.knihovnanrp.cz/wp-content/uploads/2021/12/Zpr%C3%A1va-Lumos-SAS.pdf
Obrázek 21: Shrnutí dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízení na kraje (kraje bez Hlavního města Prahy)	Kalkulace nákladů na platy nepedagogických pracovníků je založená na datech o kompletních osobních nákladech (včetně příspěvku 1 % do FKSP) na nepedagogické pracovníky v krajských zařízeních v roce 2024 (dle výkazu P1-04), která počítá s růstem nákladů o 5 % v roce 2025 a o další 3 % v roce 2026. Náklady na ONIV na základě hodnot za rok 2024 zveřejněných MŠMT navýšené o 2,4 % pro zohlednění inflace v roce 2025 a o dalších 2,3 % pro zohlednění inflace v roce 2026. Predikce příjmů z RUD založena na predikci výnosů z daní, které jsou součástí RUD, zveřejněné MF. Výnos jednotlivých krajů kalkulován na základě procentního podílu uvedeného ve vyhlášce 511/2025 Sb. Predikce bilance nákladů na nepedagogické pracovníky a ONIV a výnosů je založena na předpokladu 3 % ročního růstu nákladů. Podkladová data kvantifikaci dopadů jsou v Příloze 3.	Data z výkazu P1-04 za rok 2024 poskytnuta odd. 200 MŠMT. Data o ONIV na webu MŠMT. Predikce příjmů veřejných rozpočtů dostupná na webu MF. Vyhláška 511/2025 Sb.	výchozí data pro ONIV: https://msmt.gov.cz/uploads/Odbor_10/296_2024/Podrobný_rozpis_pro_skoly_2024.xlsx predikce příjmů dle MF: https://mf.gov.cz/assets/attachments/2026-04-09_VRP-Prezentace-Dane-a-pojistne.pdf vyhláška 511/2025 Sb.: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-511

Tabulky (zdroje dat a postupy kalkulace)

Tabulka	Postupy kalkulace	Zdroje dat	Zdroje jsou dostupné (pokud je relevantní)
Tabulka 1: Kapacita krajských dětských domovů, jejich naplněnost a "volná" místa ve školním roce 2024/2025	Kapacita: počet rodinných skupin násobený šesti Průměrný denní stav dětí: dny strávené dětmi v zařízení / 365 Volná místa: kapacita minus průměrný denní stav Průměrný počet dětí nad kapacitu: průměrný denní stav minus kapacita Celková bilance: volná místa minus průměrný počet dětí nad kapacitu	Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní/ochranné výchovy)	https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Tabulka 2: Krajské dětské domovy podle průměrného počtu "volných" míst v roce 2025	Počet volných míst: kapacita (počet skupin násobený 6) minus průměrný denní stav dětí	Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní/ochranné výchovy)	https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Tabulka 3: Základní síť SAS v jednotlivých krajích v porovnání s velikostí potenciální cílové skupiny	Základní síť SAS v roce 2026 byla spočítána na základě nejaktuálnějších dostupných dat o počtech úvazků v základní síti, které uvádějí jednotlivé kraje na svých webových stránkách. V případě většiny krajů byl k dispozici údaj o počtu úvazků pro rok 2026. V případě Prahy, Pardubického a Jihomoravského kraje nebyl k dispozici údaj specificky pro rok 2026, ale z materiálů kraje vyplývalo, že počet úvazků v roce 2026 by měl být shodný s počtem v roce 2025. Index potřebnosti služeb typu SAS a % podíl dětí, které spadají do potenciální cílové skupiny SAS, převzat ze Zprávy o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023. Počet dětí s obvyklým pobytem v kraji a velikost potenciální cílové skupiny SAS (počtu rodin) kalkulován jako součin odhadovaného podílu dětí, které spadají do cílové skupiny SAS a počtu dětí v kraji dle dat ČSÚ. Počet rodin v potenciální cílové skupině v přepočtu na 1 pracovníka: potenciální cílová skupina / základní síť.	Základní síť: internetové stránky jednotlivých krajů. Podíl dětí, které spadají do cílové skupiny SAS: Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023. Počet dětí: ČSÚ	Zpráva o stavu péče o ohrožené děti v roce 2023: https://www.8000duvodu.cz/data/zpravy/3/dokumenty/6475e2248fb600ae1ec41a04-ii-material-zprava-pece-ohrozene-deti2023.pdf Počet dětí dle ČSÚ: https://data.csu.gov.cz/dataset/data/VYBER/OBY02BT01
Tabulka 4: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny předejít odebrání dítěte z rodiny	Průměrný počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025 podle důvodu spočítán na základě dat zveřejněných ve Výkazu o výkonu SPOD za tyto roky. Přibližný počet dětí, které nemusely být odebrány, pokud rodina dostala dočasnou intenzivní podporu jako násobek odhad podílu případů odebrání, kterým je možné předejít díky intenzivní práci s rodinou a počtu odebraných dětí.	Výkaz o výkonu SPOD za roky 2023 až 2025, Tabulka F	Výkaz o výkonu SPOD: https://mpsv.gov.cz/statistiky-1
Tabulka 5: Přibližný počet dětí, v jejichž případě může dočasná intenzivní podpora rodiny napomoci rychlejšímu návratu dítěte do rodiny (zkrácení délky pobytu v zařízení)	Počet dětí v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc spočítán na základě Výkazu o výkonu SPOD za rok 2025. Počet dětí ve školských zařízeních na základě školské statistiky (výkaz Z-14) Přibližný počet dětí, které se mohou dříve navrátit domů, pokud bude poskytována intenzivní podpora spočítán jako násobek odhad podílu dětí, které se mohou dříve navrátit domů, pokud bude poskytována intenzivní podpora a počtu dětí v zařízeních.	Výkaz o výkonu SPOD za rok 2025, Tabulka E Výkaz Z-14	Výkaz o výkonu SPOD: https://mpsv.gov.cz/statistiky-1 Výkaz Z-14: https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html

Tabulka 6: Náklady na 1 úvazek SAS v krajích ČR a tomu odpovídající adekvátní částka na cílenou dočasnou intenzivní podporu 1 rodiny	Celkový náklad v přepočtu na 1 úvazek v přímé práci v roce 2024 v jednotlivých krajích kalkulován na základě dat z ekonomických výkazů poskytnutých MPSV. Do analýzy bylo zahrnuto 246 služeb SAS (vynecháno 13 služeb SAS, které poskytují podporu rodinám s dítětem se zdravotním postižením). V tabulce prezentována hodnota mediánu. Náklad v roce 2027: náklad v roce 2024 násobený koeficientem 1,0927 pro zohlednění 3 % růstu nákladů ročně. Poměrná část na dočasnou intenzivní podporu: viz text předcházející Tabulce 6, který vysvětluje logiku výpočtu. Částka na intenzivní podporu 1 rodiny: viz text předcházející Tabulce 6, který vysvětluje logiku výpočtu.	Data z ekonomických výkazů jednotlivých sociálních služeb za rok 2024 poskytnutá zpracovateli na základě žádosti podle Zákona o svobodném přístupu k informacím.	
Tabulka 7: Přibližný počet rodin, v jejichž případě je relevantní poskytovat dočasnou intenzivní podporu s cílem předejít odebrání dítěte z rodiny (a podkladová data za Českou republiku)	Průměrný počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025 podle důvodu spočítán na základě dat zveřejněných ve Výkazu o výkonu SPOD za tyto roky.	Výkaz o výkonu SPOD za roky 2023 až 2025, Tabulka F	Výkaz o výkonu SPOD: https://mpsv.gov.cz/statistiky-1
Tabulka 8: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na prevenci odebrání dětí v jednotlivých krajích (v roce 2027)	Průměrný počet odebraných dětí v letech 2023 až 2025 podle důvodu spočítán na základě dat zveřejněných ve Výkazu o výkonu SPOD za tyto roky. Ostatní hodnoty na základě dat prezentovaných výše.	Výkaz o výkonu SPOD za roky 2023 až 2025, Tabulka F	výkazy za jednotlivé kraje nejsou veřejně dostupné, ale byly poskytnuty zpracovateli MPSV na základě žádosti
Tabulka 9: Přibližná výše částky nezbytné pro zajištění dočasné intenzivní podpory zaměřené na návrat dětí z dětských domovů v jednotlivých krajích (v roce 2027)	Průměrný denní stav dětí ve školním roce 2024/2025 v krajských dětských domovech spočítán na základě dat ve výkazu Z-14. Ostatní hodnoty na základě dat prezentovaných výše.	Výkonová data regionálního školství sebraná v roce 2025 - zdrojová data z výkazu Z 14 (Výkaz o zařízení pro výkon ústavní/ochranné výchovy)	https://dsia.msmt.cz/vystupy/region/vu_region2025.html
Tabulka 10: Odhad (realistický) počtu dětí, u kterých je možné díky intenzivní práci s rodinou předejít odebrání nebo umožnit návrat a celková částka potřebná pro zajištění intenzivní podpory v jednotlivých krajích (v roce 2027)	Hodnoty spočítány na základě dat prezentovaných výše.		
Tabulka 11: Základní data o hospodaření krajů v roce 2025	Výnosy očištěné o čerpání fondů: výnosy celkem mínus čerpání fondů. Náklady očištěné o tvorbu fondů: náklady celkem mínus tvorba fondů. Výsledek hospodaření (očištěný): výnosy očištěné o čerpání fondů mínus náklady očištěné o tvorbu fondů.	Monitor státní pokladny.	Vývoj celkových výnosů krajů je k dispozici v tomto reportu: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_5f3c038c-2815-49d3-9fd1-3fa37902ddde Čerpání fondů zde: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_59b5c31b-732e-461d-9030-60a4013b8e44 Vývoj celkových nákladů zde:

			https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_2cc587f4-85f3-456e-bb8e-ed3c0a9086a5 Tvorba fondů zde: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_ca769871-4043-42c9-a1cf-bf8ee2415632 Vývoj stavu na bankovních účtech krajských úřadů v letech 2013 až 2025 je k dispozici v tomto reportu: https://monitor.statnipokladna.gov.cz/analyza/#query=uq_c9c2ca78-2a07-4d0e-8f84-460e1981ef60
Tabulka 12: Průměrný výsledek hospodaření (očistěný přebytek) jednotlivých krajů v posledních 3 letech a stav na účtech k 31. 12. 2025	Průměrný roční přebytek: průměrný výsledek hospodaření (očistěný) v letech 2023 až 2025.	Monitor státní pokladny.	shodné jako u Tabulky 11
Tabulka 13: Porovnání navržené alokace s přebytkem hospodaření a stavem na účtech jednotlivých krajů	Kalkulace na základě nákladů na dočasnou intenzivní práci s rodinou prezentovaných v kapitole 6 a dat o hospodaření krajů prezentovaných v kapitole 7.	Monitor státní pokladny.	shodné jako u Tabulky 11
Tabulka 14: Predikce dopadů přenesení odpovědnosti za financování nepedagogů (a ONIV) na krajské rozpočty v letech 2026 až 2029 (všechny částky v mil. Kč)	Pro popis kalkulace dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízení na kraje viz vysvětlení u Obrázku 21. Pravděpodobný přebytek hospodaření v roce 2026: průměrný roční přebytek v letech 2023 až 2025 plus efekt převedení nepedagogických pracovníků v roce 2026 (výsledkem je u většiny krajů snížení přebytku, protože efekt převedení nepedagogických pracovníků je záporná hodnota).	Data z výkazu P1-04 za rok 2024 poskytnutá odd. 200 MŠMT Data o ONIV na webu MŠMT Predikce příjmů veřejných rozpočtů dostupná na webu MF Vyhláška 511/2025 Sb.	výchozí data pro ONIV: https://msmt.gov.cz/uploads/Odbor_10/296_2024/Podrobny_rozpis_pro_skoly_2024.xlsx predikce příjmů dle MF: https://mf.gov.cz/assets/attachments/2026-04-09_VRP-Prezentace-Dane-a-pojistne.pdf vyhláška 511/2025 Sb.: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-511
Tabulka 15: Dopady převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízeních na kraje v kontextu základních dat o hospodaření krajů	Data prezentovaná v Tabulce 14 a v kapitole 7.		

Příloha 3: Podkladová data ke kvantifikaci dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků na krajské rozpočty

Tabulka 14: Predikce dopadů přenesení odpovědnosti za financování nepedagogů (a ONIV) na krajské rozpočty v letech 2026 až 2029 (všechny částky v mil. Kč) (balance jsou počítány z nezaokrouhlených částek, proto neodpovídají ve všech případech rozdílu mezi zaokrouhleným navýšením výnosů a nákladů v tabulce)

Kraj	2026			2027			2028			2029		
	Navýšení výnosů z RUD*	Navýšení nákladů**	Balance	Navýšení výnosů z RUD*	Navýšení nákladů**	Balance	Navýšení výnosů z RUD*	Navýšení nákladů**	Balance	Navýšení výnosů z RUD*	Navýšení nákladů**	Balance
Praha	1353	1237	116	1432	1274	157	1516	1313	203	1598	1352	246
Středočeský kraj	1073	1131	-59	1135	1165	-30	1202	1200	1	1267	1236	30
Jihočeský kraj	767	860	-93	812	886	-74	859	913	-53	906	940	-34
Plzeňský kraj	646	652	-6	684	671	12	724	691	32	763	712	51
Karlovarský kraj	273	259	14	289	266	22	306	274	31	322	283	40
Ústecký kraj	850	900	-51	900	927	-28	952	955	-3	1004	984	20
Liberecký kraj	412	407	5	436	419	17	462	432	30	487	445	42
Královéhradecký kraj	595	625	-30	629	644	-14	666	663	3	702	683	19
Pardubický kraj	560	598	-38	592	616	-24	627	635	-8	661	654	7
Kraj Vysočina	463	487	-24	490	502	-12	519	517	2	547	533	14
Jihomoravský kraj	1165	1262	-97	1233	1 300	-67	1305	1339	-33	1 376	1379	-3
Olomoucký kraj	705	741	-36	746	763	-18	789	786	3	832	810	22
Zlínský kraj	600	702	-103	635	724	-89	672	745	-74	708	768	-60
Moravskoslezský kraj	1088	1213	-125	1152	1 249	-98	1219	1287	-68	1285	1325	-40
Česká republika (celkem)	10548	11075	-528	11164	11408	-244	11818	11750	68	12457	12102	354
Kraje bez Prahy	9195	9 838	-643	9732	10133	-401	10302	10437	-135	10859	10750	109

* Predikce toho, o kolik budou výnosy daného kraje z RUD vyšší než jaké by byly, pokud by nedošlo ke změně (kraje by měly nárok na 9,45 %, nikoli 10,23 % a nezohledňoval by se počet žáků a dětí ve školských zařízeních)

** Dopady převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) na kraje (předpoklad každoročního růstu o 3 %).

Příloha 4: Analýza dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků ve středních školách (a dětských domovech) na kraje

Od roku 2026 došlo k převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních zřizovaných kraji na kraje (primárně se jedná o střední školy, dále mezi ně patří domovy mládeže, internáty a dětské domovy). Současně byl navýšen podíl krajů na výnosech ze sdílených daní a poplatků v rámci rozpočtového určení daní z 9,45 % na 10,23 % tak, aby mohly kraje tyto nové náklady pokrýt.

Na základě dat MŠMT o tom, kolik činily náklady na nepedagogické pracovníky v kraji zřizovaných zařízeních, dokud je hradil státní rozpočet, a kolik činily ostatní neinvestiční výdaje (ONIV), které hradil stát (a nově přecházejí rovněž na kraje), je možné relativně přesně spočítat, jaké budou v roce 2026 náklady krajů na nepedagogiky. Z dat vyplývá, že by se mělo jednat o přibližně 9,84 mld. Kč.⁴⁴

Na základě dat prezentovaných MF v poslední dostupné predikci příjmů veřejných rozpočtů z dubna 2026⁴⁵ je možné spočítat, o jakou částku budou vyšší výnosy krajů z RUD díky navýšení jejich podílu z 9,45 % na 10,23 %. Výnosy krajů (bez Prahy) z RUD v roce 2026 budou pravděpodobně o 9,2 mld. Kč vyšší, než by byly v případě, že by k navýšení nedošlo (celkově budou činit 132,9 mld. Kč).

Z toho vyplývá, že navýšení příjmů z RUD nemusí krajům ze 100 % vykompenzovat navýšení nákladů v souvislosti s převodem financování nepedagogů. Stoprocentní pokrytí nákladů však vyloučeno není, protože MF je dlouhodobě spíše konzervativní v predikci daňových příjmů a kraje nemusejí navýšit náklady na nepedagogy tak výrazně, jak bylo předpokládáno. Z predikce příjmů veřejných rozpočtů je ale v každém případě patrné, že potenciální mezera mezi příjmy a náklady krajů v roce 2026 velmi pravděpodobně představuje pouze dočasný stav. Ten je způsoben primárně tím, že veřejné rozpočty v roce 2026 zažívají skokové snížení daňových příjmů kvůli ukončení mimořádných příjmů z tzv. *windfall tax* – MF kvůli tomu v roce 2026 předpokládá pouze 1,6% růst souhrnných výnosů z daní z příjmů fyzických a právnických osob a DPH (daní přerozdělovaných v rámci RUD), zatímco v předchozích letech probíhal růst o 5 až 6 % ročně a MF ho predikuje i pro roky 2027 až 2029.

Z toho důvodu navýšení výnosů z RUD krajům náklady na nepedagogy s vysokou pravděpodobností plně pokryje (i pokud budeme samozřejmě předpokládat

⁴⁴ Kalkulace založená na datech o kompletních osobních nákladech (včetně příspěvku do FKSP) na nepedagogy v krajských zařízeních v roce 2024 (dle výkazu P1-04), která počítá s růstem nákladů o 5 % v roce 2025 a o další 3 % v roce 2026. Náklady na ONIV na základě hodnot za rok 2024 zveřejněných MŠMT (zde: https://msmt.gov.cz/uploads/Odbor_10/296_2024/Podrobny_rozpis_pro_skoly_2024.xlsx) navýšené o 2,4 % pro zohlednění inflace v roce 2025 a o dalších 2,3 % pro zohlednění inflace v roce 2026.

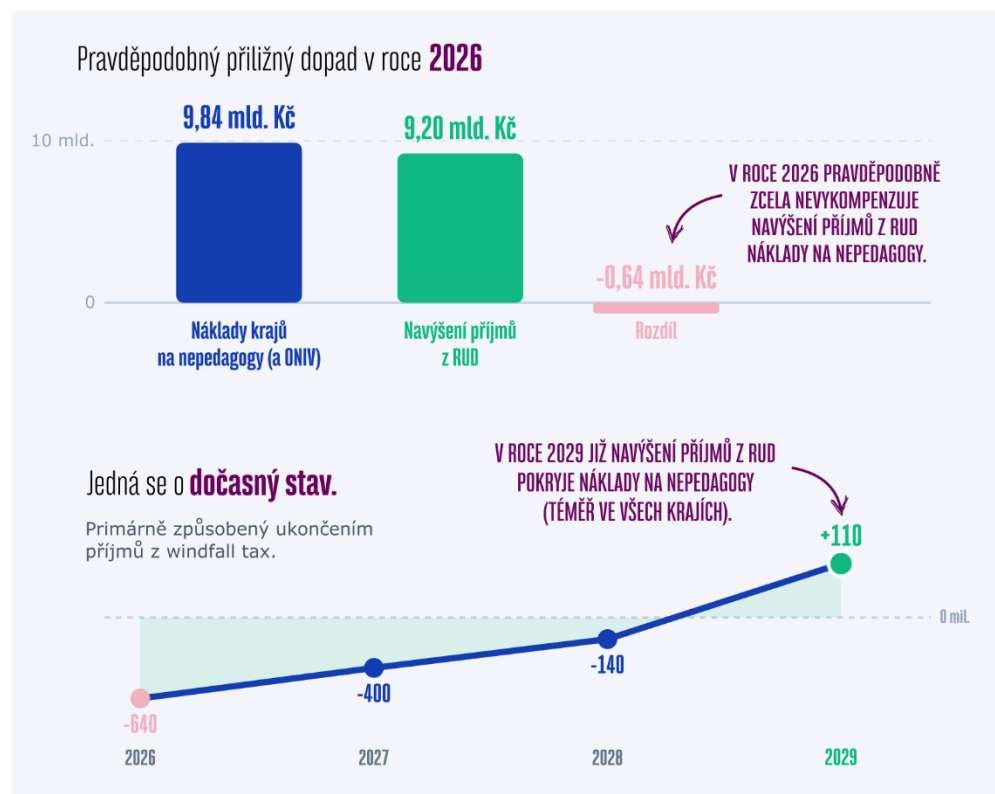
⁴⁵ Dostupné z: https://mf.gov.cz/assets/attachments/2026-04-09_VRP-Prezentace-Dane-a-pojistne.pdf

každoroční růst nákladů na nepedagogy), a to díky tomu, že výnosy z RUD již nebudou zatíženy skokovým výpadkem jako v roce 2026 (viz Obrázek 21 pro predikci dopadů převedení nepedagogů na kraje do roku 2029).

Obrázek 21: Shrnutí dopadů převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízeních na kraje (kraje bez Hlavního města Prahy)

EFEKT PŘEVEDENÍ NEPEDAGOGŮ NA KRAJSKÉ ROZPOČTY

Porovnání nákladů a příjmů z RUD v kontextu hospodaření krajů a výhled do roku 2029



A nezbytné je vzít v potaz **základní kontext** krajského hospodaření



I kdyby se krajům podařilo **DRAMATICKY** zvýšit svou schopnost investovat, bude pro ně **obtížné utratit desítky miliard ležící na účtech**, kde je požírání inflace, protože jejich hospodaření bude stejně velmi pravděpodobně přebytkové.



Převedení odpovědnosti za financování nepedagogů na SŠ na kraje má na celkové hospodaření krajů tak **MARGINÁLNÍ** dopad, že na jejich dlouhodobé přebytkovosti nemůže nic změnit.

Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny) a MŠMT. Pro podrobnosti viz Přílohu 3.

Současně je nezbytné nahlížet na dopady převedení nepedagogů na kraje v kontextu celého jejich hospodaření, které bylo představeno výše. Kraje (bez Prahy) vstoupily do roku 2026 po mnoha letech přebytkového hospodaření se 67 mld. Kč na účtech. Jak je vidět z Tabulky 14, i **kdyby se krajům v roce 2026 podařilo dramaticky zlepšit jejich schopnost investovat**, na účtech mají tolik prostředků, že je zvládnutí jejich proinvestování velmi nepravděpodobné. A i **v roce 2026 pravděpodobně dosáhnou přebytku** nehledě na to, že převedení nepedagogů pro ně skončí negativní bilancí v řádu několika desítek milionů Kč (s výjimkou Moravskoslezského a Zlínského kraje, kde tato bilance může překročit 100 mil. Kč – tento kraj však měl k 31. 12. 2025 na účtech více než 9 mld. Kč).

Tabulka 15: Dopady převedení odpovědnosti za financování nepedagogických pracovníků (a ONIV) v kraji zřizovaných školských zařízeních na kraje v kontextu základních dat o hospodaření krajů

FINANČNÍ DOPAD PŘEVODU ODPOVĚDNOSTI ZA NEPEDAGOGY NA KRAJE

Přehled rozpočtových dopadů v roce 2026 a 2029 v porovnání s výsledkem hospodaření

Dopad financování nepedagogů v roce 2026 -0,64 mld. Kč dočasně (kvůli zrušení windfall tax) Dopad financování nepedagogů v roce 2029 +108,5 mil. Kč po stabilizaci daň. příjmů Pravděpodobný výsl. hospodaření krajů v roce 2026 +30,5 mld. Kč záporný efekt převodu, je tak malý, že nemůže ohrozit dlouhodobou přebytkovost hospodaření krajů						
Kraj	Průměrný přebytek hospodaření (2023–25)	Stav na účtech k 31. 12. 2025	Výnosy z RUD v roce 2026 dle MF	Efekt nepedagogů v roce 2026	Efekt nepedagogů v roce 2029	Pravděpodobný výsledek hospodaření v roce 2026
Středočeský kraj	+3,3 mld.	4,5 mld.	18,7 mld.	-58,9 mil.	+30,3 mil.	+3,2 mld.
Jihočeský kraj	+3,5 mld.	8,4 mld.	11,8 mld.	-93,4 mil.	-34,3 mil.	+3,4 mld.
Plzeňský kraj	+2,6 mld.	5,1 mld.	9,9 mld.	-5,7 mil.	+50,8 mil.	+2,6 mld.
Karlovarský kraj	+1,3 mld.	3,1 mld.	5,1 mld.	+14,2 mil.	+39,6 mil.	+1,4 mld.
Ústecký kraj	+1,4 mld.	3,1 mld.	11,4 mld.	-50,6 mil.	+19,7 mil.	+1,3 mld.
Liberecký kraj	+1,8 mld.	6,7 mld.	6,4 mld.	+5,4 mil.	+42,3 mil.	+1,8 mld.
Královéhradecký kraj	+2,2 mld.	2,5 mld.	8,8 mld.	-30,4 mil.	+19,2 mil.	+2,2 mld.
Pardubický kraj	+2,1 mld.	3,5 mld.	7,7 mld.	-38,5 mil.	+7,3 mil.	+2,1 mld.
Kraj Vysočina	+3,0 mld.	8,3 mld.	9,8 mld.	-24,4 mil.	+14,2 mil.	+3,0 mld.
Jihomoravský kraj	+2,8 mld.	3,9 mld.	13,3 mld.	-96,8 mil.	-3,0 mil.	+2,7 mld.
Olomoucký kraj	+2,5 mld.	4,6 mld.	9,3 mld.	-36,5 mil.	+22,3 mil.	+2,4 mld.
Zlínský kraj	+1,3 mld.	4,2 mld.	7,3 mld.	-102,9 mil.	-59,6 mil.	+1,2 mld.
Moravskoslezský kraj	+3,3 mld.	9,1 mld.	13,4 mld.	-124,7 mil.	-40,3 mil.	+3,2 mld.
Celkem kraje bez Prahy	+31,1 mld.	67,1 mld.	132,9 mld.	-643,1 mil.	+108,5 mil.	+30,5 mld.

Zdroj: Kalkulace na základě dat MF (Monitoru státní pokladny) a MŠMT. Pro podrobnosti viz Přílohu 3.

Příloha 5: Podrobný popis možných variant financování (finančních mechanismů) využitelných pro cílenou podporu dočasné intenzivní práce s rodinou

Použité zkratky

- ZoRPÚR – zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- ZoZVZ – zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek

Základními v úvahu připadajícími variantami nástrojů financování služeb dočasné intenzivní práce s rodinou jsou:

- 1) Dotace územních samosprávných celků pro existující poskytovatele
- 2) Tzv. minitendry v mezích rámcové dohody v režimu ZoZVZ pro existující poskytovatele
- 3) Zřízení speciálních organizací kraje ve formě příspěvkové organizace či ústavu

Varianta 1: Dotace územních samosprávných celků

Právním základem této formy financování je:

- § 10a až § 10d ZoRPÚR
- § 105 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, cit.: *Obec nebo kraj může poskytnout ze svého rozpočtu účelové dotace podle zvláštního zákona k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru.*

Konkrétní dotační program může být zaměřen (v rámci širšího záměru) na podporu rozvoje lidských zdrojů, zvyšování kvality služeb atd. vedle tzv. velké dotace (dotace na poskytování sociálních služeb ze státního rozpočtu), eventuálně na podporu speciálních sociálních služeb pro vybrané cílové skupiny nebo speciálních činností v rámci konkrétní sociální služby, a to typicky činností fakultativních.

S ohledem na předmět a rozsah dotací bude podléhat schvalování dotačního programu a schvalování konkrétních veřejnoprávních smluv o poskytnutí dotace **rozhodnutí rady kraje** v souladu s § 59 odst. 2 písm. a) zákona č. 129/2000 Sb., krajské zřízení (*Rada rozhoduje o poskytování dotací a návratných finančních výpomocí do 1 000 000 Kč v jednotlivém případě fyzickým nebo právnickým osobám a uzavření veřejnoprávních smluv o jejich poskytnutí*).

Podstatou dotačního programu na cílenou finanční podporu dočasné intenzivní práce s rodinou by mělo být **nastavení modelu flexibility programu tak, aby odpovídal principu „platby za rodinu“** – bylo by administrativně náročné a také nedostatečně efektivní (z hlediska rychlosti) vyhlášovat speciální malé dotační programy na

podporu každé jednotlivé rodiny, dotační program lze nastavit jako **paušální finanční podporu na určité období s tím, že poskytnuté finanční prostředky musí příjemce využít a rozúčtovat na podporu poskytovanou jednotlivým rodinám**. Pokud příjemce nepodpoří v rozhodném období počet rodin, uvedený v žádosti o poskytnutí dotace a ve veřejnoprávní smlouvě, bude se jednat o důvod pro finanční vypořádání ve formě vrácení nevyužitých prostředků. **Přidělování jednotlivých rodin v rozhodném období a až do počtu rodin, uvedeného ve veřejnoprávní smlouvě, pak bude v plné kompetenci kraje jako poskytovatele, a to z rozhodnutí nebo na základě stanoviska tzv. krajského OSPOD, reagujícího na požadavky a stanoviska či doporučení OSPOD na úrovni obcí s rozšířenou působností**. Počet rodin, na něž bude žadatel žádat o poskytnutí dotace, pak bude muset žadatel v žádosti jasně kvantifikovat a kvalifikovat, a to z hlediska svých vlastních personálních a materiálních kapacit; odmítne-li pak konkrétní příjemce přidělení rodiny před naplněním kapacity dotace, aniž by k tomu měl závažný a objektivní důvod, taková skutečnost by měla být ve veřejnoprávní smlouvě upravena jako speciální skutková podstata závažného porušení smlouvy.

Princip „podpory za rodinu“ musí být následně jasně **definován ve veřejnoprávní smlouvě o poskytnutí dotace**.

Podstatou dotačního programu, ve smyslu výše uvedeného, by pak mělo být **poskytnutí dotací většímu množství oprávněných příjemců**, a to v mezích objektivních potřeb kraje, zjištěných před vyhlášením výzvy dotačního programu, tak, aby byla zajištěna udržitelnost programu, zejména tedy aby zde byla jistota, že v okamžiku vzniku potřeby intenzivní podpory poskytované konkrétní rodině bude bez odkladu stanoven některý z příjemců, který s takovou rodinou začne pracovat.

Z hlediska doby, na níž budou dotace poskytovány, lze obecně zvolit období podpory na dobu 1 roku až 3 let. **V rámci první, vyloženě pilotní a ověřovací výzvy, se však jeví jako vhodné dotační program omezit dobou jednoho roku s tím, že ve výzvě na další rok již budou zohledněny veškeré zkušenosti z prvního roku, a to jak příklady dobré i špatné praxe, tak rizikové či krizové situace při naplňování programu, které mohou vyvstat během prvního roku implementace**.

Jako vhodné se rovněž jeví **platbu příjemcům koncipovat jako dělenou** s tím, že o poskytnutí dotace bude sice rozhodnuto na dobu 12 měsíců, fakticky však bude **rozdělena do dvou pololetních plateb**. V rámci toho lze pak pro období druhého pololetí rozhodnout o krácení dotace buď ze sankčních důvodů (pro závažné porušení podmínek, např. z důvodu neposkytnutí podpory přiděleným rodinám či neplnění požadavků na rozsah a intenzitu služby), či na žádost příjemce, který kupř. sám uzná, že není schopen naplnit původně plánovanou kapacitu.

V případě dotačních programů pro další období (od druhého programu) je žádoucí zohlednit, že doba trvání podpory rodiny je závislá na vnějších okolnostech, a nelze ji proto ohraničit dobou finanční podpory v rámci programu; **bude tedy nutno zahrnout pokračující podporu pro rodiny, s nimiž žadatel/příjemce zahájil spolupráci již v předchozím dotačním období**.

V rámci dotačního programu je žádoucí **nastavit vhodný evaluační mechanismus**, v jehož rámci bude možné provádět kontrolu kvality poskytovaných služeb, a to nejen co do požadované intenzity dočasné podpory a co do rozsahu poskytovaných činností, ale **rovněž co do výsledků podpory**. Je žádoucí zohledňovat, u kolika podpořených rodin došlo k udržení dítěte v rodině nebo naopak k navrácení dítěte do rodiny. Pro ten účel je žádoucí zapojit do evaluace rovněž OSPOD na úrovni ORP, ideálně formou standardizovaného evaluačního dotazníku, a dále zohledňovat též zpětné vazby od samotných podpořených rodin.

Význam evaluace je zásadní zejména pro následující dotační programy (od druhého dále), neboť jde o vhodný prostředek hodnocení žádostí a výběru budoucích poskytovatelů intenzivní podpory, resp. příjemců dotací.

Dále uvádíme některá doporučení k základním parametrům dotačního programu a výzvy ve smyslu § 10c odst. 2 ZoRPÚR, podle něhož program obsahuje alespoň:

A/ Účel, na který mohou být peněžní prostředky poskytnuty.

Je třeba definovat, co je konkrétně míněno dočasnou intenzivní podporou rodiny, jaké jsou cíle podpory a v jaké minimální intenzitě a rozsahu musí být podpora poskytována (za účelem jejího odlišení od standardního obsahu a rozsahu sociální služby SAS) a jaký je širší záměr programu. Za tím účelem lze využít této analýzy.

Jako cíl programu je pak žádoucí definovat udržení dětí v konkrétních podpořených rodinách či naopak navrácení dětí zpět do rodin, a to na základě stabilizace sociálních poměrů konkrétních podpořených rodin.

Současně je žádoucí definovat konkrétní činnosti, které budou v rámci dotačního programu podporovány, a to jednak v rozsahu základních činností pro službu SAS ve smyslu § 30 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, tak v rozsahu fakultativních činností, a to případně i příkladmo nastíněných.

Účelem dotace by mělo být zejména zajištění personálních kapacit pro poskytování intenzivní podpory (nad rámec základních kapacit příjemce pro účely poskytování služby SAS), zajištění materiálních podmínek pro poskytování podpory na úrovni pracovníka a dále přímá podpora pro cílové skupiny, např. na úrovni vzdělávacích programů, doučování, nákladů na volnočasové aktivity pro podpořené rodiny atd.

B/ Důvody podpory stanoveného účelu.

Je třeba jasně definovat, kolika rodin se program pro rozhodné podpořené období týká, a to na základě ověřitelných dat. Jako vhodný zdroj pro ověření potřebnosti a účelu lze použít šetření mezi všemi OSPOD v působnosti kraje, zahrnující jejich statistické předpoklady o počtu rodin, které by v rozhodném dotačním období v rámci programu vytipovaly pro dočasnou intenzivní práci.

Odůvodnění účelu by mělo zahrnovat vysvětlení záměru dočasné intenzivní podpory a jejích očekávaných výsledků. Za tím účelem lze využít výstupů této analýzy.

V rámci odůvodnění by měl být definován princip „platby za rodinu“, tedy zejména vymezení nenárokovosti přidělení takového počtu rodin, na který bude příjemci poskytnuta dotace, a zároveň nastavení mechanismu přidělování rodin na základě:

- Vytipování vhodných rodin ze strany OSPOD, včetně možnosti iniciovat přidělení samotným příjemcem na základě jeho vlastní činnosti v rámci realizace základních činností standardní služby SAS (tedy na základě poznatků samotného příjemce z terénu či z depistáže).
- Přidělování konkrétním příjemcům dotace na základě regionální dostupnosti, ale rovněž s přihlédnutím k průběžné evaluaci realizace programu, zejména tedy k poznatkům o kvalitě služeb poskytovaných konkrétním příjemcem při využívání dotace.

Odůvodnění by současně mělo zahrnovat vymezení rizik ve formě objektivních překážek, které mohou bránit v implementaci programu (např. nedostatečný zájem oprávněných žadatelů o poskytnutí dotace; nedostatečná vůle OSPOD vytipovávat vhodné rodiny, vedoucí k nenaplnění odhadovaných kapacit programu; nedostatečná vůle a ochota vytipovaných rodin využívat služeb dočasné intenzivní podpory a aktivně na této službě spolupracovat).

Odůvodnění by dále mělo zahrnovat očekávané výsledky, zejména tedy kvalifikovaný odhad, v kolika podpořených rodinách (procentuálně) se podaří dosáhnout cíle programu, jaká je předpokládaná průměrná doba podpory a dále se vypořádat s tím, že podpora konkrétní rodiny nemusí skončit s koncem dotačního období.

V návaznosti na posledně uvedené je třeba definovat předpoklady udržitelnosti programu a podpory, a to mj. v kontextu pokračování podpory v rámci navazujících dotačních programů pro další rozpočtové roky.

C/ Předpokládaný celkový objem peněžních prostředků vyčleněných v rozpočtu na podporu stanoveného účelu.

Celkový objem vyčleněných prostředků musí odpovídat definici potřeby, tedy předpokladu vycházejícímu z dat OSPOD, kolik rodin může být v dotačním období podpořeno.

Současně je nutno vymezit jednotkovou hodnotu průměrné finanční podpory pro jednu rodinu, přičemž celkový objem prostředků v dotačním programu bude součinem průměrné podpory na rodinu a předpokládaného (odhadovaného) počtu rodin podpořených v rámci celého programu.

D/ Maximální výše dotace v jednotlivém případě, nebo kritéria pro stanovení výše dotace.

Maximální výše dotace musí opět vycházet z průměrné finanční podpory pro jednu rodinu a z maximální kapacity (počtu přidělených rodin), kterou je kraj jako poskytovatel dotace ochoten podpořit u jednoho poskytovatele.

E/ Okruh způsobilých žadatelů.

V souladu s výstupy této analýzy se jeví jako vysoce žádoucí, aby dotačním program mířil pouze na takové žadatele, kteří jsou objektivně schopni osvědčit svoji kompetenci v práci s rodinami v natolik sociálně nepříznivé situaci, že jim přímo hrozí odebrání dítěte z přímé péče nebo už k takovému odebrání dítěte došlo a nyní usilují o jeho navrácení zpět do péče.

Z toho důvodu by základní podmínkou způsobilosti, resp. oprávněnosti, mělo být, že žadatel má registrovanou sociální službu SAS a současně jí skutečně vykonává.

Na druhou stranu, podpora nemusí být adresována výhradně poskytovatelům SAS zařazeným v základní síti kraje, může být určena i pro poskytovatele SAS v jiných krajích, kteří prokážou, že jsou schopni tuto činnost nově vykonávat v kraji, např. zřízením pobočky (to však ale za podmínky, že dotační prostředky nebudou sloužit k materiálnímu a personálnímu zajištění vzniku takové pobočky či např. pobočného spolku, jejich založení bude žadatel financovat z jiných zdrojů).

F/ Lhůtu pro podání žádosti.

Lhůta by měla být přiměřená tomu, že žadatelé musí mít prostor pro seznámení se záměrem dotačního programu a jeho cíli, zejména za účelem kvalifikované rozvahy, zda jsou schopny naplnit jeho cíle, současně však přiměřená i tomu, že je ve veřejném zájmu, aby byla podpora zahájena ideálně od počátku roku 2027.

G/ Kritéria pro hodnocení žádosti.

V rámci kritérií hodnocení je třeba neopomenout ověřitelné indikátory, na jejichž základě lze zjistit zkušenosti, kapacity, včetně personálních kapacit, a kompetence žadatelů při poskytování služby SAS, a to mj. i v rozsahu:

- Počtu podpořených rodin v přiměřené době před podáním žádosti (minimálně jednoho roku)
- Počtu intervencí v každé podpořené rodině, zejména pro ověření toho, jak často průměrně rodinu navštěvují (tedy nakolik jsou schopni dostat požadavkům programu, zahrnujícím minimálně dvě návštěvy v podpořené rodině týdně)
- Konkrétních činností, základních i fakultativních, které v rámci služby SAS realizují
- Stanoviska OSPOD v ORP, v nichž žadatel v rámci poskytování sociálních služeb působí, eventuálně též stanoviska či doporučení měst a obcí, v nichž působí, zvláště v případě, že žadatel čerpá finanční podporu z dotací z obecních rozpočtů.

H/ Lhůta pro rozhodnutí o žádosti.

Lhůta pro rozhodnutí by měla být přiměřená tomu, aby úspěšní žadatelé mohli obdržet prostředky z dotace co nejdříve po začátku roku 2027.

I/ Podmínky pro poskytnutí dotace.

Krom obecných podmínek je třeba zdůraznit, že dotace se poskytne jako paušální částka, odpovídající počtu rodin, vymezenému žadatelem (s tím, že poskytovatel dotace může podporu poskytnout v menším rozsahu, tedy připadajícím na méně rodin, než žadatel požadoval), konkrétní využití dotace a její eventuální finanční vypořádání, zahrnující povinnosti vrátit nevyužité prostředky, bude přímo úměrné tomu, kolik rodin bylo žadateli reálně přiděleno, a to s přihlédnutím ke stanoviskům a doporučením OSPOD v průběhu realizace podpory.

J/ Vzor žádosti, případně obsah jejích příloh.

Vzor žádosti by měl zahrnovat povinné položky, které musí žadatelé rozpracovat, a to ideálně formou předepsaného formuláře, eventuálně i s omezením maximálního rozsahu odůvodnění každé položky. Žádost by vedle jiného měla obsahovat:

- Odůvodnění způsobilosti žadatele – zkušenosti a historie při poskytování služby SAS a práci s rodinami, personální kapacity, kompetence atd.
- Vymezení personálních kapacit pro účely dotačního programu – kdo konkrétně (co do kvalifikace a počtu pracovníků, včetně jejich úvazků na program) bude dočasnou intenzivní podporu realizovat, přičemž k požadavkům by mělo patřit, že minimálně jeden z odborníků v přímé práci v rodině bude kvalifikací sociální pracovník podle § 110 zákona o sociálních službách.

- Konkrétní činnosti, které budou v rámci dočasné intenzivní podpory žadatelem realizovány, a to včetně přehledu fakultativních činností a nadstavbových služeb (např. včetně zahrnutí dalších odborných pracovníků ve smyslu § 115 zákona o sociálních službách, např. psychologů, právníků, zdravotnických nebo pedagogických pracovníků atd.)
- Představa o konkrétní realizaci dočasné intenzivní podpory, včetně rozsahu a intenzity práce v každé podpořené rodině.
- Rizika, očekávané výsledky, předpoklady udržitelnosti realizované podpory.
- Vnitřní evaluační mechanismy k hodnocení kvality poskytované podpory.

Povinnou přílohou žádosti by měla být stanoviska či doporučení OSPOD v ORP, v nichž žadatel poskytuje službu SAS pro rodiny s dětmi.

Nepovinnou, leč vhodnou, přílohou žádosti by měla být stanoviska měst a obcí, v nichž žadatel poskytuje službu SAS, zvláště je-li příjemcem dotací z obecních rozpočtů.

Varianta 2: tzv. minitendry v režimu zákona o zadávání veřejných zakázek

Alternativou cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou je systém financování v režimu zákona o zadávání veřejných zakázek, a to v rámci zvláštních postupů podle Části šesté ZoZVZ.

Jako inspiraci pro využití této varianty je možné použít zkušenosti Pardubického kraje a Karlovarského kraje v letech 2015–2016. Jednalo se tehdy v zásadě o to-tožný finanční mechanismus, jaký je navrhován v této publikaci pro intenzivní práci s rodinou. Služby SAS dostávaly „extra“ platbu za práci s konkrétní rodinou v případě, že získaly „minitendr“.

Koncept minitendru vychází z uzavření rámcové dohody ve smyslu § 131 a násl. ZoZVZ s vybranými dodavateli služeb, kterým je následně na základě jednoznačných pravidel vymezených v dohodě zadáváno dodávání konkrétních služeb, a to buď přímo, podle jasných a transparentních pravidel vymezených v dohodě (tzv. bez obnovení soutěže), nebo na základě minitendrů v pravém slova smyslu, tedy soutěžením nabídek v rámci konkrétního požadavku zadavatele (tzv. s obnovením soutěže). Samotnému uzavření rámcové dohody ale musí předcházet standardní zadávací řízení dle ZoZVZ.

Pro účely naplnění principu „platby za rodinu“ se takový model jeví jako vhodný, neboť konkrétní příjemce (poskytovatel) nezíská paušální platbu na rozhodné období ve formě dotace, u níž se teprve v průběhu rozhodného období ukáže, zda poskytnuté prostředky ke stanovenému účelu využije (tedy zda mu bude „přidělen“ takový počet rodin, na něž předem získal dotaci), nýbrž konkrétní prostředky bude získávat vždy pouze na tu konkrétní rodinu, která mu bude přidělena.

Výhodou této varianty pak je rovněž možnost ověřování kvalifikace účastníků rámcové dohody v průběhu trvání rámcové dohody (viz § 136 ZoZVZ). To reálně

znamená, že ztratí-li poskytovatel kvalifikaci či kompetenci pro poskytování dočasné intenzivní podpory, která byla původně požadována v zadávacím řízení, zadavatel, tedy kraj, ho nemusí oslovovat, resp. tedy nemusí mu přidělovat rodiny dle podmínek stanovených v rámcové dohodě (např. kraj zjistí, že poskytovatel aktuálně není schopen zajistit intenzivní podporu rodinám sociálním pracovníkem, veškeré služby poskytuje jen prostřednictvím pracovníků v sociálních službách; případně kraj zjistí, že poskytovatel soustavně porušuje intenzitu podpory v podobě minimálně dvou návštěv rodiny týdně).

Realizace minitendru má jasně upravené fáze, a to:

Fáze 1/ Možnost, nikoliv však povinnost zadavatele vést předběžné tržní konzultace s odborníky či dodavateli s cílem připravit zadávací podmínky a informovat dodavatele o svých záměrech a požadavcích, pokud to nenarušuje hospodářskou soutěž (§ 33 ZoZVZ)

Pro účely dočasné intenzivní podpory je tato možnost vhodným prostředkem pro nastavení efektivní podpory, neboť pro účely definování základních parametrů rámcové dohody je vhodné znát stanoviska a očekávání odborníků, zejména ze strany OSPOD, jednak se seznámit se zkušenostmi a rovněž s kapacitami samotných potenciálních dodavatelů služeb na úrovni poskytovatelů služby SAS, a současně je předem informovat o možnosti podat nabídky v zadávacím řízení.

Nastavení podmínek a oslovení potenciálních dodavatelů ovšem musí být samozřejmě férové, zejména nesmí dojít k tomu, že by na základě takových předběžných konzultací došlo předem k vyloučení některých potenciálních dodavatelů, resp. k upření jejich práva soutěžit o jejich účastenství v rámcové dohodě.

Fáze 2/ Zadávací řízení pro účely sjednání rámcové dohody

Rámcová dohoda je založena na sjednání konkrétních podmínek při poskytování služeb poptávaných krajem jako zadavatelem, přičemž z ní vyplývají jasná práva a povinnosti jak zadavatele, tak dodavatelů. Rámcová dohoda tedy nastavuje rámec toho, za jakých podmínek budou zadávány dílčí veřejné zakázky (zadávací řízení se přitom povinně vztahuje pouze k uzavření rámcové dohody, naproti tomu veřejnou zakázkou je až každé dílčí zadání, provedené v mezích rámcové dohody).

Rámcovou dohodu uzavírá kraj jako zadavatel se všemi dodavateli, kteří splnili podmínky zadávacího řízení, resp. kteří byli vybráni, a to v pořadí nabídek odpovídajících hodnotícím kritériím.

Zadávací řízení musí splňovat veškeré obecné principy zadávacího řízení podle ZoZVZ, zadávací dokumentace tedy musí jasně definovat, resp. určit, jaké plnění zadavatel poptává, v jakém objemu a v jaké cenové relaci.

Zadávací dokumentace by měla co do obsahových náležitostí odpovídat obligatorním náležitostem dotačního programu, a to v mezích doporučení, rozebraných výše v rámci varianty dotací.

Pokud jde o kvalifikaci oprávněných dodavatelů, rovněž v režimu ZoZVZ ji lze omezit na poskytovatele sociálních služeb s registrovanou a reálně vykonávanou službou SAS, naproti tomu ale **zákon zakazuje omezení oprávněných žadatelů podle právní formy** (např. omezení pouze na poskytovatele ve formě příspěvkových organizací či vyloučení např. zapsaných spolků).

Nad rámec toho je nutno jasně stanovit, **s jakým počtem dodavatelů bude rámcová dohoda sjednána**, a to:

- Stanovením konkrétního počtu, např. 6, přičemž v takovém případě se rámcová dohoda uzavře s dodavateli, jejichž nabídky byly na základě hodnotících kritérií vyhodnoceny jako úspěšné na 1. – 6. místě (přihlásili se však více dodavatelů, i kdyby jejich nabídky byly kvalitativně vhodné, s dodavateli na 7. a dalším místě již nelze rámcovou dohodu sjednat)
- Stanovením minimálního počtu, např. minimálně 6, přičemž v takovém případě je nutné sjednat rámcovou dohodu s dodavateli, jejichž nabídky se umístily na 1. – 6. místě, současně však lze dohodu sjednat i s dalšími dodavateli, kteří se umístili na dalších místech.
- Pro případ, že se nepřihlásí minimální počet dodavatelů, s nimiž počítala zadávací dokumentace, rámcovou dohodu lze sjednat i s nižším počtem účastníků, a to případně i jen s jedním, eventuálně lze zadávací řízení zrušit.

Současně je nutno již v zadávacím řízení **jasně určit, zda samo zadávání dílčích veřejných zakázek bude prováděno s obnovením soutěže, bez obnovení soutěže nebo kombinací obou těchto postupů**. Od těchto pravidel se pak nelze odchýlit v rámcové dohodě a ani později při její realizaci nejde tato pravidla změnit.

Výběr dodavatelů (konkrétních poskytovatelů), s nimiž bude uzavřena rámcová dohoda, pak vychází **z jasných a transparentních hodnotících kritérií, které nastaví zadavatel v zadávací dokumentaci**, a to typicky při zahrnutí hledisek kvality nabízených služeb (vycházející např. i z profesní historie dodavatele, z nabízeného personálního obsazení, z nabízeného objemu služeb, ze stanovisek a doporučení předem vymezených institucí, typicky OSPOD a obce, případně též z cenových nabídek, není-li v zadávací dokumentaci stanovena pevná cena určená zadavatelem).

Fáze 3/ Uzavření rámcové dohody

Rámcová dohoda musí jasně a transparentně specifikovat konkrétní práva a povinnosti zadavatele a účastníků při zadávání dílčích veřejných zakázek (odpovídajících přidělení rodiny, resp. platbě za rodinu). Současně v ní musí být stanovena předpokládaná hodnota všech veřejných zakázek, jež zadavatel předpokládá zadat podle rámcové dohody.

Jinak by však, co do obsahových náležitostí a konkrétních pravidel a podmínek, měla *de facto* rámcově odpovídat veřejnoprávní smlouvě o poskytnutí dotace, k tomu viz již výše u dotací.

Rámcovou dohodu lze zásadně uzavřít maximálně na dobu 4 let, podobně jako u dotačních programů se zejména v počáteční fázi jeví jako vhodné omezit její trvání na

dobu 12 měsíců s tím, že osvědčí-li se tento model, pro další období bude zadáno nové zadávací řízení, a to případně již pro delší časový úsek.

Po dobu realizace rámcové dohody v ní nelze provádět podstatné změny, pokud jde o vymezení pravidel a vzájemných závazků jejích účastníků.

Fáze 4/ Zadávání dílčích veřejných zakázek – platby za rodinu

Konkrétní postup zadávání zakázek musí být jasně upraven v rámcové dohodě, resp. musí být nastaven již v zadávacím řízení před uzavřením rámcové dohody, přičemž v úvahu připadají dva postupy, eventuálně jejich kombinace, a to:

A/ Přímé oslovení konkrétního dodavatele, tzn. postup bez obnovení soutěže mezi účastníky rámcové dohody

Pro účely cílené finanční podpory se tato varianta jeví jako nejvhodnější, neboť umožňuje rychle (a též bez další administrativní zátěže pro zadavatele i dodavatele) reagovat na potřeby cílové skupiny, tedy objeví se rodina, která potřebuje dočasnou intenzivní podporu – hned je osloven konkrétní poskytovatel – okamžitě může být poskytování podpory zahájeno.

Nutným předpokladem tohoto postupu je **předchozí stanovení výslovných podmínek a objektivních a transparentních kritérií v zadávací dokumentaci rámcové dohody**, na základě kterých dojde k výběru konkrétního dodavatele. Cílem je jasně předcházet pochybnostem o klientelistických či korupčních praktikách, eventuálně diskriminačnímu vylučování některého z účastníků dohody. V úvahu připadají např. modely:

- Dodavatelé jsou oslovováni v pořadí podle úspěšnosti jejich nabídek v zadávacím řízení před uzavřením rámcové dohody, tedy vždy je nejprve osloven nej kvalitnější soutěžitel, v případě odmítnutí se pak postupně oslovují dodavatelé dalších nabídek (tato varianta se nejvíce jeví jako zcela vhodná, neboť by byl neustále preferován stejný poskytovatel, nadto hodnotící kritéria nabídek, zvláště obsahují-li i cenovou nabídku, nemusí být zcela vypovídající o konkrétní kvalitě skutečně poskytovaných služeb, zejména by nemohly být zohledňovány výsledky průběžné evaluace poskytované podpory).
- Rotační model, v němž jsou všichni poskytovatelé (účastníci dohody) oslovováni postupně.
- Regionální model, který je žádoucí v případě omezené místní působnosti jednotlivých dodavatelů (tento model může doplňovat i jiná výběrová kritéria).
- Evaluační model, kdy zadavatel, případně v součinnosti s OSPOD (na krajské úrovni i na úrovni ORP) průběžně vyhodnocuje na základě jasně nastavených hodnotících hledisek úspěšnost služeb, poskytovaných jednotlivými dodavateli a podle toho průběžně upravuje škálu jejich kvality, o čemž však musí všechny účastníky dohody transparentně vyrozumět.

Vedle základního modelu je žádoucí zahrnout i hledisko výjimečných pravidel, kdy je konkrétní poskytovatel osloven bez ohledu na zvolený model, a to zejména pro případy:

- Jde o poskytovatele, který již v konkrétní vytipované rodině pracuje, byť by jí i poskytoval jiné sociální služby (např. terénní programy, NZDM), a poskytnutí dočasné intenzivní práce doporučuje OSPOD na úrovni ORP, eventuálně i ve spojení s doporučením obce.
- Poskytovatel sám vytipoval konkrétní rodinu v rámci depistáže a inicioval její zařazení do podpory u OSPOD či u krajského OSPOD.

Jako vhodné se pro účely zadávání platby za rodinu jeví rovněž **jasně nastavit podmínky, za nichž může konkrétní oslovený poskytovatel odmítnout zakázku**. Rámcovou dohodou je totiž jasně nastaveno, že dodavatelé jsou za stanovených podmínek povinni zadanou zakázku provést. Odmítnutí by mělo být možné jen ze závažných objektivních důvodů (vážné provozní důvody, např. dlouhodobá pracovní neschopnost sociálního pracovníka vykonávajícího intenzivní podporu či jiné vnější okolnosti, např. důsledky živelních událostí, probíhající finanční kontrola u poskytovatele apod.).

Případné opakované či zcela zjevně neodůvodněné odmítnutí by pak mělo být pokládáno za závažné porušení rámcové dohody, a to případně i v mezích vyloučení účastníka ve smyslu § 136 ZoZVZ.

Pokud tak jasně stanoví rámcová dohoda, je možné **v rámci téže dílčí zakázky oslovit i více dodavatelů, to však zásadně jen za podmínky, že každý z nich bude nabízet odlišnou službu** (nebude se tedy jednat o duplicitní poskytování téže podpory v konkrétní rodině). Představit si to lze typicky tehdy, pokud jen někteří z dodavatelů ve své nabídce zahrnují i služby dalších odborných pracovníků (např. služby psychologa, psychiatra, psychoterapeuta, mediátora či právníka nebo služby nízkoprahového zařízení pro děti a mládež) a oslovení budou jen s dílčí subzakázkou týkající se právě takové specializované služby.

B/ Soutěžení platby za rodinu, tzn. postup s obnovením soutěže mezi účastníky rámcové dohody

Pro účely platby za rodinu se tento postup, mající povahu *minutendru stricto sensu*, nejeví jako příliš vhodný, protože neodpovídá požadavkům rychlé reakce na situaci v konkrétní vytipované rodině, a navíc může být jak pro zadavatele, tak pro dodavatele značně administrativně náročný a též nákladný.

Podstatou tohoto postupu je **samostatné dílčí zadávací řízení ke každé jednotlivé zakázce, tedy u každé vytipované rodiny** by účastníci rámcové dohody předkládali nabídky na dočasnou intenzivní podporu pro tento konkrétní případ.

Značným rizikem tohoto postupu je možnost, že by se do jednotlivých zadávacích řízení žádní poskytovatelé nepřihlásili se svými nabídkami, což by efektivitu programu značně zkomplikovalo.

C/ Kombinace obou postupů

Kombinovaný postup není ZoZVZ vyloučený, předpokládá ale jasně stanovení odlišujících kritérií v rámcové dohodě a zejména princip, podle kterého se každý

z postupů využije pro jiný typ poskytovaných služeb (opět by připadal v úvahu např. při poptávání služeb dalších odborných pracovníků).

Varianta 3: Zřízení specializovaných organizací územních samosprávných celků

Pouze pro úplnost je možné zmínit, že financování a organizační zajištění cílené finanční podpory intenzivní práce s rodinou (platby za rodinu) by kraje mohly realizovat i zřízením specializovaných organizací ve smyslu § 23 ZoRPÚR, a to zejména příspěvkové organizace nebo ústavu.

Taková varianta se však nejeví jako vhodná, proto ji nelze doporučit, a to zejména z důvodů:

- Zřízení specializované organizace se vymyká ze zavedeného systému poskytovatelů sociálních služeb, včetně zařazování do základní sítě, neboť by z realizace dočasné intenzivní práce s rodinou byli bez legitimního důvodu vyřazeni renomovaní poskytovatelé služby SAS.
- Nově zřízená organizace by, na rozdíl od zavedených poskytovatelů služby SAS, vyvolávala pochybnost o profesionalitě a odbornosti, resp. o personálních kapacitách pro poskytování této nadstavbové služby, a v přímé návaznosti na to o kvalitě poskytovaných služeb, a to opět při komparaci se zavedenými poskytovateli sociálních služeb.
- Svěření kompetencí výlučně do rukou takové organizace by nadto vylučovalo konkurenci mezi poskytovateli, která je přitom přirozeným předpokladem pro zvyšování kvality sociálních služeb a rovněž pro evaluaci poskytovaných služeb.
- Nelze ani opomenout, že svěření veškeré této agendy do rukou nově založené krajské organizace by vyvolávalo pochybnost o porušení pravidel hospodářské soutěže, resp. o postupu přičícím se ZoZVZ.

Obecně vzato, a to zejména v perspektivě *de lege ferenda*, lze uvažovat o zřízení nadačního fondu pro účely financování plateb pro rodinu. Zde je ovšem nezbytné akcentovat, že dle platné právní úpravy kraje, resp. jakékoliv územní samosprávné celky, nemohou nadační fond zřídit, neboť taková forma právnické osoby není uvedena v taxativním výčtu organizací ve smyslu § 23 odst. 1 ZoRPÚR.

V této souvislosti jen upozorňujeme na metodické stanovisko Ministerstva financí pod čj.: MF-12151/2023/2203, cit. závěr: „*Obec nebo kraj nemůžou být jediným zakladatelem, ani společným zakladatelem s jiným územním samosprávným celkem, nadace nebo nadačního fondu. Takové jednání je v rozporu s ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) až g) zákona o rozpočtových pravidlech ÚR. Ministerstvo financí je připraveno podat proti ÚSC žalobu na zrušení nadací/nadačních fondů zřízených v rozporu se zákonem o rozpočtových pravidlech ÚR. V souladu se zásadou dobré správy proto poskytuje ÚSC lhůtu přiměřenou ke zrušení nadací nebo nadačních fondů založených výše uvedeným způsobem.*“⁴⁶

⁴⁶ Metodické stanovisko ke stažení zde: <https://mf.gov.cz/cs/rozpoctova-politika/uzemni-rozpocty/zpravy-mf-pro-obce-a-kraje/2025/zpravy-mf-cislo-1-2025-59933>

Autoři

Jan Klusáček

Barbora Křížanová

František Valeš

8000 DŮVODŮ